Doğan Kardeş

Aralık 1961 ★ 125 Kuruş

ŞEN GEMİCİLER

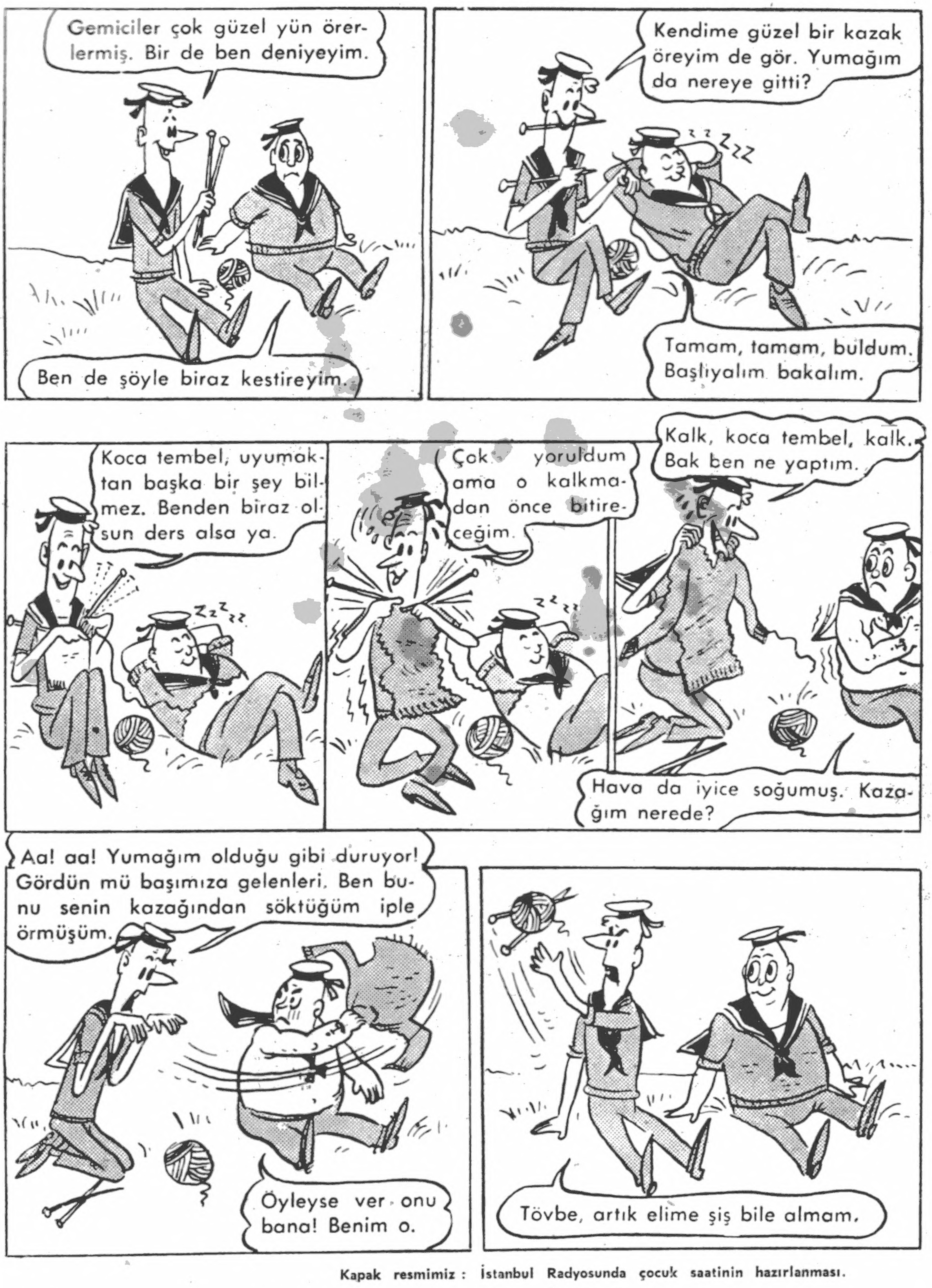
Gemiciler çok güzel yün örerlermiş. Bir de ben deniyeyim.
Ben de şöyle biraz kestireyim.
Kendime güzel bir kazak öreyim de gör. Yumağım da nereye gitti?
Z z Z z z
Tamam, tamam, buldum. Başlıyalım bakalım.
Koca tembel, uyumaktan başka bir şey bilmez. Benden biraz olsun ders alsa ya.
Z z z z
Çok yoruldum ama o kalkmadan önce bitireceğim.
z z z
Kalk, koca tembel, kalk. Bak ben ne yaptım.
Hava da iyice soğumuş. Kazağım nerede?
Aa! aa! Yumağım olduğu gibi duruyor! Gördün mü başımıza gelenleri. Ben bunu senin kazağından söktüğüm iple örmüşüm.
Öyleyse ver onu bana! Benim o.
Tövbe, artık elime şiş bile almam.

Kapak resmimiz : İstanbul Radyosunda çocuk saatinin hazırlanması.

Fotoğraf : (İnal Tengizman)

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 513 Aralık 1961

•

Kuruluşu: 23 Nisan 1945
Fiatı: 125 kuruş

•

Aylık çocuk dergisi ✱ Sahibi: Kâzım Taşkent ✱ Yazı işlerini fiilen idare eden: Vedat Nedim Tör ✱ Yazı işleri bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✱ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 - Beyoğlu ✱ Yazı işleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✱ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✱ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✱ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✱ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✱ Yurt dışı iki misli ✱ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✱ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✱ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A. Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasası»na uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi
ve
kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
nın kültür hizmetlerinden biridir.

Çocuk Kitapları Haftasında

Geçen ay bütün ileri memleketlerde kutlanan «Dünya Çocuk Kitapları Haftası»nda bizde de yer yer kitap sergileri açıldı.

Bu sergilerin bazılarında Amerikan, İngiliz, Alman, Fransız, İtalyan çocuk kitaplarından da örnekler gösterildi. Bunlara imrendik. Bizde daha bu kadar güzel çocuk kitapları yayınlanmıyor diye üzüldük. Yalnız Doğan Kardeş kitaplarının bunlarla boy ölçüşebildiğini söylediler. Türk çocuklarına, küçük ölçüde de olsa böyle bir hizmet yapabilmenin, onlara yararlı olabilmenin sevinci içindeyiz.

●

ÇİKOLATA MI, KİTAP MI?

Bir anne yazıyor:

> **«Eskiden akraba ve dost çocuklarına doğum günlerinde, sünnet düğünlerinde bayramlarda hep çikolata, oyuncak gibi şeyler hediye ederdik ve dünyanın parasını verirdik.**
>
> **Şimdi, Doğan Kardeş'in güzel kitaplarından hediye ediyoruz. Bu, hem daha ucuz, hem de faydalı oluyor. Hem de daha çok makbule geçiyor. Çünkü, çikolata, şeker gibi şeyler hemen yenip bitiyor. Oyuncaklar da, arası çok geçmeden kırılıyor. Kitaplar ise, hem çocukları uzun müddet oyalıyor, hem onlara birşeyler öğretiyor, hem de ziyan olmuyor, kalıyor. Onun için bize biribirinden güzel hediyelik kitaplar hazırlayan Doğan Kardeş'e çok teşekkür borçluyuz.»**

Bu sayın ve kıymetli anneye biz de teşekkür ederiz. Doğan Kardeş'in hediyelik kitapları, çocuklara hem daha ucuz, hem daha yararlı, hem de kalıcı hediyeler verilebilsin diye yayınlanıyor. Çocuklara kitap hediye etmek, bütün Avrupa ve Amerika milletlerinde âdettir. Bu güzel âdetin bizde de gittikçe yayıldığını görerek seviniyoruz.

●

ZERRİN YAŞAR KARDEŞİN BAŞARISI

Tatil yarışmalarımızda mükâfat kazanan yazılar arasında en çok beğenilen yazı, Zerrin Yaşar'ın «Tatil Arkadaşım» başlıklı hikâyesi olmuştur. Onu bu sayımızda yayınlıyoruz. Bakın bu kardeş, tatilde yaşadığı bir olayı ne sade, içten, ne güzel anlatmasını bilmiş. Hepimizin başından böyle şeyler geçer. Marifet, onu böyle özentisiz, yapyalın anlatabilmektir.

Zerrin Yaşar kardeşi bu başarısı için candan kutlarız. Kendisinden daima böyle güzel yazılar bekleriz.

Tatil Yarışmamızı Kazananlar

Tatil Arkadaşım

Zerrin Yaşar, tatil arkadaşı Memişle birlikte.

BAHÇEDE oynuyordum. Babam gülerek yanıma geldi ve cebinden birşey çıkardı. Bu, ceviz iriliğinde yavru bir kaplumbağa idi. Başını çekmiş, benden ürkmüştü Çok sevindim ve ona «Memiş» adını taktım, bahçemize bıraktım, otların arasında kayboldu.

Aradan zaman geçti, kaplumbağayı hiç göremedim, yok olmuştu. Anneme üzülerek kaplumbağanın kaybolduğunu söyledim. Annem, «kış uykusuna yatmıştır» dedi. Kış geçti, annemin dediği doğru çıktı. Ilık bir bahar günü, sırtı çamurlar içersinde olan Memiş'i gördüm, çok büyümüştü. Hem eskisi gibı benden korkmuyordu, alışmıştı. Başını uzatmış ışıl ışıl gözleriyle bana bakıyordu Zaman geçince elimden ekmek yemesini de öğrendi Ağzını açınca, küçük kırmızı dilini görüyordum. Salatalık yediği bile oluyordu. Bu günler böylece geçti Artık tatil ayı da gelmişti Her yaz olduğu gibi yine çiftliğe gidecektik Memiş'i yalnız bırakamazdım. Onu da sepete koyarak beraber götürdüm

Yazan :

ZERRİN YAŞAR

Çiftlik, Fırat nehrinin ortasında bir adada bulunmaktadır. orada karpuz, kavun ve kendir yetişir

Kaplumbağayı çiftlik evinin önüne bıraktım. Otların arasına daldı. Acıktığı zaman yanıma gelirdi. Fakat iki, üç gün sonra arada bir Memiş'in kaybolduğunu gördüm, meraklandım. Nereye gittiğini öğrenmek istiyordum. Takip edince, sahile doğru gittiğini gördüm. Kuma gelince durdu. Biraz sonra, suyun içerisinden güneşlenmek için su kaplumbağaları ürkek ürkek kuma çıktılar. Bunlar yeşil renkli ve yassı şekildeydiler... Kara kaplumbağasına pek benzemiyorlardı. Bizim Memiş, onları arkadaş sanarak aralarına katılmak istedi. Fakat onlar ürkerek suya daldılar. Memiş de, biran bu işe girişti. Ama ayakları suya deyince korkarak geriye döndü... İşte o zaman, kendi cinsinden bir arkadaş aradığını öğrendim. Çünkü adada başka kara kaplumbağası yoktu. Bütün olanları, Çoban Fevziye anlatıp, karşı sahilden bir kamlumbağa bulmasını istedim. O da buldu, getirdi. Bu, bizim kaplumbağadan biraz küçüktü. Onun adını da «İbiş» koydum. Bizim Memiş'in yanına bıraktım. Çok sevindi, sağında solunda döndü. Zamanla İbiş de bana alıştı, elimden her şeyi yiyordu. Memiş'le beraber geziyorlar, beraber oynuyorlardı. Birbirlerine de çok alışmışlardı. Tatil sonu eve getirmektense, burada onları tabiatın kucağında bırakmak daha iyi olacaktı.

Adadan ayrılırken, son defa her ikisini sevdim, salatalık yedirdim. Bunlar, adanın ilk iki kaplumbağası olacaktı.

Parıltılı gözleri, badi badi yürüyüşleri, ürkek halleri hep gözümün önünde.

Zerrin Yaşar

* * *

DOĞAN KARDEŞ senin dergin, onu beğeniyorsan, onu seviyorsan, onu kendin çıkarıyormuş gibi yaymağa çalış.

* * *

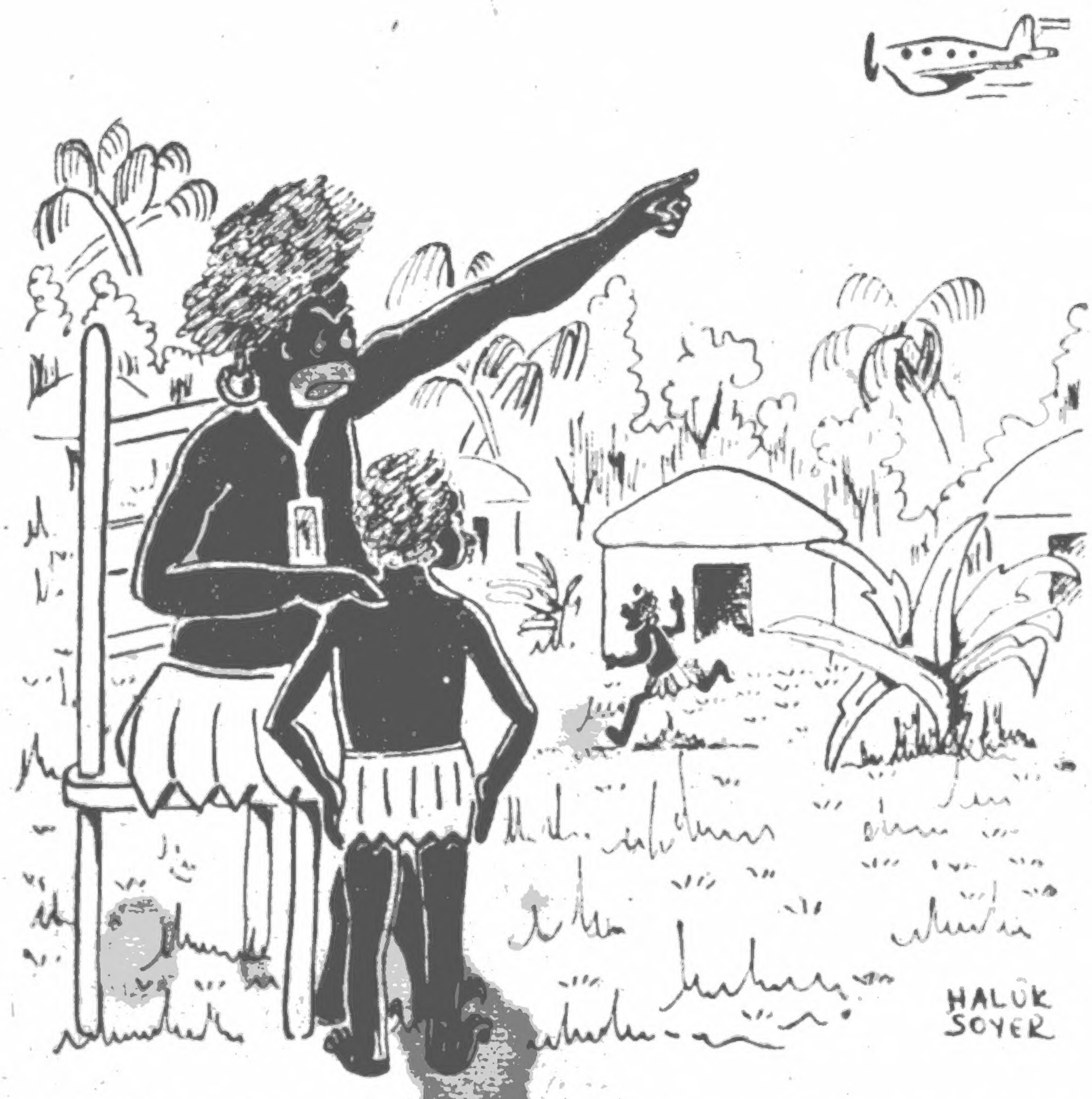

— Bak oğlum... Şu geçenin ismi uçaktır. Tıpkı istakoz gibidir, içi yenir.

(Karikatür yarışmamızı kazananlardan : Halûk Soyer)

EMİRGÂN KORUSU

İstanbul'a geleli bir ayı geçiyor. Hemen her gün geziyoruz. Bu pazar da anneannem bizi Emirgân korusuna götürdü. Teyzemin kızları ve kardeşlerimle kırlarda koştuk, oynadık. Anneannem, «çocuklar gelin kahvaltınız hazır» diye seslendiği vakit her birimiz aç kurtlar gibi koşuştuk. Yemekten sonra teyzem:

«Haydi çocuklar, daha başka tarafları da gezelim» dedi. Kalktık, yukarlara doğru yürüyorduk. Peri masallarında okuduğum yerleri geziyorum sanıyordum, öyle güzeldi ki her taraf...

Bir havuz gördüm, İstanbul'da bu kadar güzel havuzu ilk defa görüyordum. Etrafında mağaralar üzerinde iki tane adası vardı. İçinde küçük balıklar yüzüyordu.

Mağaralardan geçtik, adalarında resim çektirdik. Hepimiz öyle sevinçliydik ki bekçi: «Vakit tamam» diye düdüğünü öttürmese daha oynayacaktık. Eve çok yorgun fakat çok sevinçle döndüm. İstanbul'u çok sevdim. Hiç ayrılmak istemiyordum. Ama babamı, okulumu ve öğretmenimi çok özledim. Onlardan ayrı yaşıyamazdım ki...

Türkân Pekdemir

RADYO ÇOCUK KULÜBÜ

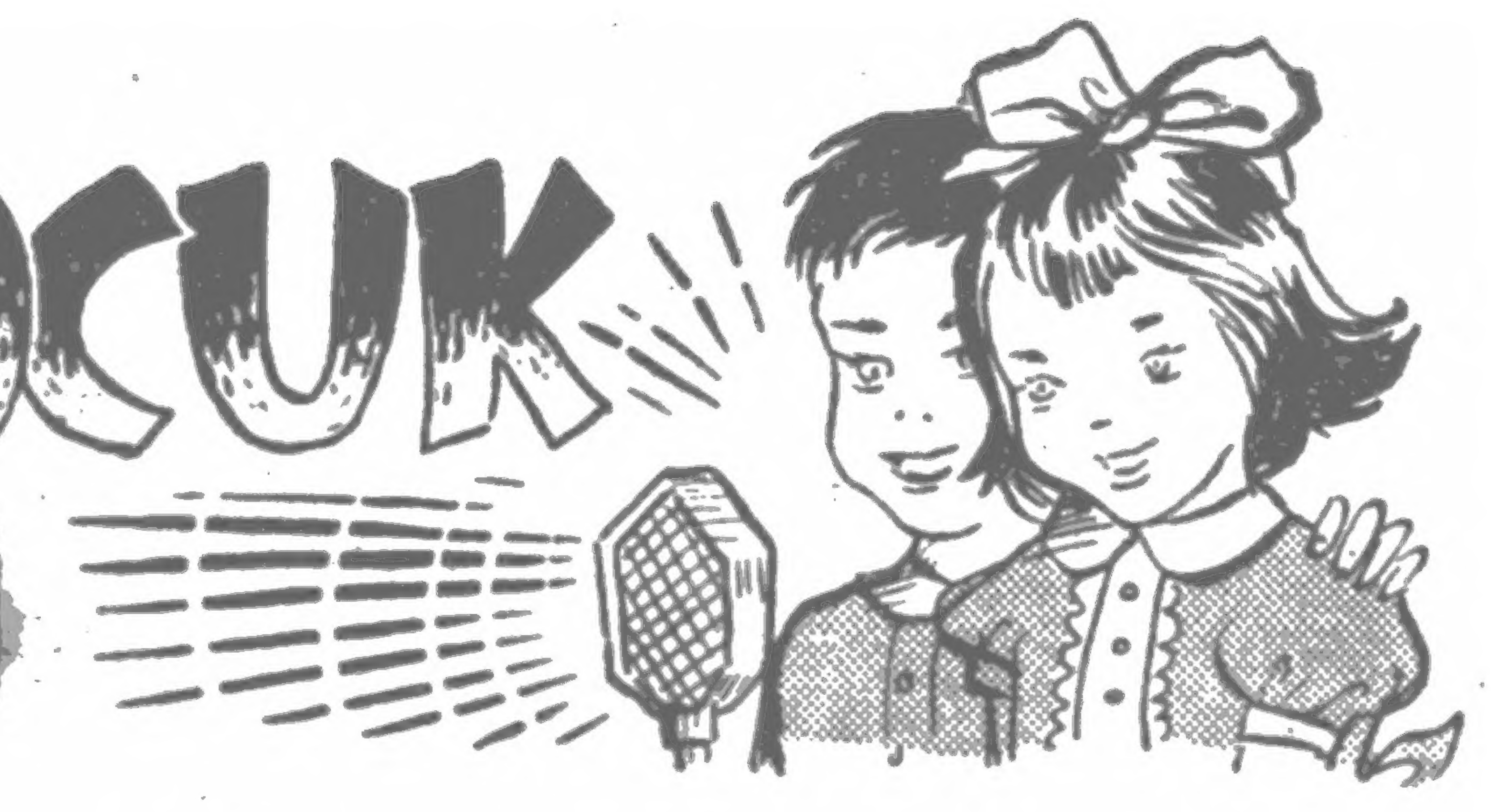

Kısa Programın Uzun Hazırlığı

BALARILARI

Balarılarını hepimiz biliriz. Uzun yaz günleri boyunca, yemyeşil, uçsuz kırlıkları donatan türlü renkteki binbir çiçeği, top top güllerle menekşeleri, olgun yemişleri, durup dinlenmeden, vızır vızır dolaşırlar. Çiçeklerle olgun yemişlerden emdikleri özü, akşama ormandaki kovanlarının petek gözleri içine doldururlar. Bütün o uzun ve sıcak yaz boyunca sürer bu çalışma. İşte böylece, bu uzun süreli çalışmanın sonunda, şehrin dışındaki uzak ormanlarla sessiz kırlıkların, kuşların cıvıldaştığı gül bahçelerinin ve menekşe tarlalarının çiçekleriyle, dalları eğen olgun yemişlerden yoğrulan, kahvaltıda tatlı tatlı yediğimiz ve çok sevdiğimiz o özlü bal, çıkar ortaya, Sofralarımızı süsleyip bizleri besler.

İşte Radyo Çocuk Kulübünün kıymetli öğretmeni Bayan Nadide Arcan ve onun sevimli yardımcıları olan küçük kardeşlerimiz, ablalarımız, ağabeylerimiz de, tıpkı sözünü ettiğimiz bu balarıları gibi, bütün bir yıl, haftanın iki günü çalışıp didinerek, pazar gününün yarım saate sığdırılan o özlü programını hazırlıyorlar. Bizlere müziği, temsili ve bilgi köşesiyle hem neşeli, hem de kazançlı bir pazar tatili geçirtmek için var güçleriyle çalışıyorlar. Onlara yorgunluklarını unutturacak ve onları mutlu kılacak tek bir şey var: Bu bir yıllık, gerçekten yorucu çalışmalarının sonunda, o bir tabak tatlı ve besleyici balı bizlere eksiksiz

Radyo Çocuk Kulübünün en küçük sanatçısı Şule Güvenç

Radyo Çocuk Kulübü Korosu, «Ali Babanın bir çiftliği var» şarkısını söylüyor.

sunabilmiş olmak. Onun için, bu kardeşlerimize, onları destekleyici mektuplar yazalım. Programın beğendiğimiz ya da beğenmediğimiz yanlarını bildirelim. Bu programlarda daha başka neler dinlemek istediğimizi söyliyelim. Şiirler yazarak, annelerimizden, ninelerimizden dinlediğimiz güzel masalları, kendi kendimize, kendi anlatışımızla kaleme alarak, onlara gönderelim. Çalışmalara biz de katılalım. Bu kardeşlerimizle birlik olalım. Elele çalışalım. Hepimiz elele. Bütün bunları Nadide öğretmen söyledi... Bütün bunları bizden o istedi, o diledi.

İLK KURULUŞ

Radyo Çocuk Kulübü, ilk olarak, 1952 yılında kuruluyor. 1954 e kadar iki yıl kuruluş ve ilk çalışma yılları oluyor. Bir çeşit deneme yayını yapılıyor.

DURAKLAMA

1954 - 1956 yılları arasında, iki yıllık bir duraklama devresi geçiriyor Radyo Çocuk Kulübü. Çalışmalar duruyor.

İKİNCİ KURULUŞ

1956 yılında, ikinci kere, yeni bir atılımla çalışmaya girişiliyor. Bu çalışmaların başında, yönetici olarak, Nadide öğretmeni görüyoruz. En yakın yardımcısı, İdil Akat. 1956'dan bu yana aralıksız çalışıyor ikisi de. Elli kişilik bir kadro kuruluyor o yıl. Türlü sebepler dolayısiyle, yirmi beşe inmiş durumda şimdi bu ilk kadro. Nadide öğretmen programın Söz - Temsil bölümünü yönetiyor. Bir de, hepimizin, ünlü «Alibabanın bir çiftliği var» ve «Türk Çocukları» şarkılariyle severek dinlediğimiz, Müzik bölümü var. Bu bölümü de, şimdiye kadar, birçok müzik öğretmeni, sırasiyle: Halil Bedii Yönetken, Münir Ceyhan, Cengiz Demiroğlu, Saim Akçıl, yönetmiş. Şimdi Celâl Akatlar yönetiyor.

ÖZEL BİR SANAT VE EĞİTİM YUVASI

Radyo Çocuk Kulübü özel bir sanat ve eğitim yuvası sanki. Nadide öğretmen, çok sevdiği çocukları, küçük yaşlarda Kulübe alıyor. Sanat yeteneği olanların üstünde, teker teker durarak, onları, sanat ve kültür konularında, eğitip yetiştiriyor. Böylece yıllar geçiyor, çalışmalar ilerliyor, çocukların bilgi dağarcıkları kabarıyor, yetenekleri ustalığa dönüşüyor. Kıymetli birer sanatçı olup çıkıyorlar. İşte dünün küçük sanatçılardan Orhan Tekvar, bugün İlham Gençer orkestrasında şarkı söylüyor. Tanıl Ergun, geçen yıl Şehir Tiyatrosu'na oyuncu olarak girmiş, bu yıl, Kenter kardeşlerin Kent Oyuncuları tiyatrosunda oynuyor. İlhan İlter Özay, Roma Radyosunda Türkçe spikeri. İdil Akat, Radyo Çocuk Kulübü spikerliğinden İstanbul Radyosu spikerliğine yükseliyor Yıldırım Türkaslan, geçen yıl, Şehir Tiyatrosuna oyuncu olarak katılmış, bu yıl da, Almanyaya, tiyatro öğrenimine gidiyor. Ahmet Sipahioğlu da, bir süre Gençlik Tiyatrosunda çalıştıktan sonra, şimdi Almanyada tiyatro öğrenimi için bulunuyor.

Nadide öğretmeninin, ilerde kendilerinden çok şey umduğu, iki küçük öğrencisi var. Biri, Söz ve Temsil bölümünde çalışan, ortaokulun birinci sınıfındaki, Esin Dürusu; öteki, Kulübün en küçük üyesi olan - yedisine yeni basmış daha - Şule Güvenç: Piyano çalıyor. Alev Konuşur adlı bir küçük kardeş daha var: Şair. Biraz düşünürsek onu biz de tanıyacağız. Çünkü Doğan Kardeşte şiirleri çıkıyormuş.

Radyo Çocuk Kulübünün bu kısa tarihçesinden sonra, şimdi gelin de, Nadide öğretmenle yönetimindeki kardeşlerimizin çalışmalarını, hep birlikte, adım adım izliyelim.

BİR YILLIK ÇİZELGE

Her yılın başında, Nadide öğretmen oturuyor, o yılın 52 haftasını gözönüne alarak, kabataslak bir çizelge hazırlıyor. Tıpkı, okulda öğretmenimizin yaptığı gibi, ders ünitelerini (Hayvan Haftası, Kitap Haftası, Trafik Haftasi v. s. gibi haftaları) gözönünde bulundurarak, bir yıllık programın iskeletini kuruyor. Sonra teker teker, o haftalar geldikçe, iskelet halindeki programları ele alıp işliyor; onları, temsili, masalı, fıkraları ve bilgi köşesiyle, âdeta etlendirip kanlandırarak, capcanlı programlar koyuyor ortaya. Ayrıca, o yıl içindeki olayları da izliyerek, o olayları canlandıran programlar da sunuyor bize. Söz gelişi, İstanbula bir sirk mi gelmiş. Nadide öğretmen hemen masa başına geçiyor. Koskoca, süslü sirk çadırını, türlü şaklabanlıklar yapan soytarıları, sirkin yırtıcı hayvanlarını, aslanları, kaplanları, uzun boyunlu zürafaları, çizgili pijama giymiş, büyücek eşekleri andıran zebraları futbol oynıyan köpekleri, fok balıklarını, süt, gazoz içen ayıları, sigara içen maymunları, bir temsil düzenliyerek, bir bir tanıtıyor bize. Ya da bu konuda, doğrudan doğruya, bilgiler veriyor. Pire oynatıcılarını, külot pantolonlu, eli kırbaçlı yabani hayvan eğiticilerini, çadırın tepesindeki trapezlerde ölüm numaraları yapan cambazları dile getirerek, hem eğlendiriyor, hem de bu konudaki bilgimizi pekiştiriyor.

Temsil yayınının yanı sıra bir de fıkra yayını var. Hem güldüren, hem de düşündüren fıkralar seçiliyor bu bölüm için. Bu yüzden, yayınlanan fıkraların çoğunluğu Nasrettin Hoca'nın.

Bilgi Köşesinde, «Bir Fabrika Geziyoruz» adiyle, söz gelişi, bir çimento fabrikasının gezilerek, nasıl çalıştığı konusunda bilgi verilmesi yer alıyor. Ya da «Konuşan Müze» yayınında, müzeleri süsliyen, dünyaca tanınmış, değerli resimler, heykeller konuşarak kendi özelliklerini, nasıl yapıldıklarını, ressamlarının heykeltraşlarının kimler olduklarını anlatıyorlar. Bu konuda bizleri aydınlatıyorlar.

Sonra yarışmalar, hangi

ÇOCUK BAHÇESİNDE TREN

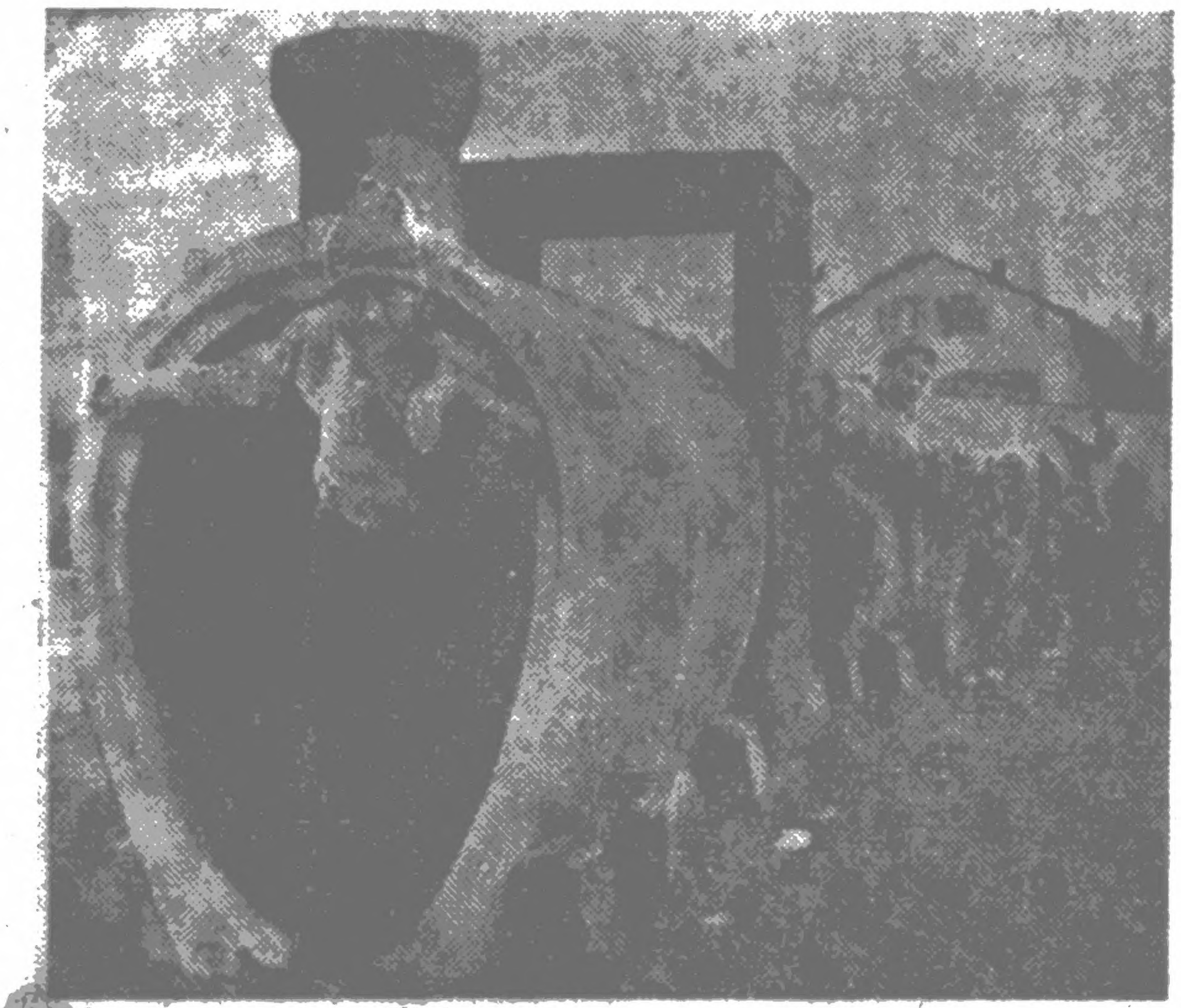

Batı Almanya'da Offenbach şehrinde bir çocuk bahçesindeki bu beton trende her istiyen ateşçilik ve makinistlik yapabiliyor. Ama bütün çalışmalara rağmen bu treni bugüne kadar kimse yürütememiş.

konularda, ne gibi yarışmalar yapılacağı, şiir, fıkra, masal tesbit ediliyor.

Bütün bunlar, bir yıllık programın ana çizgileri olarak, önceden hazırlanıp kabataslak plânlaştırılıyor.

ONCA ÇALIŞMA YARIM SAATLİK PROGRAM İÇİN

Nadide öğretmen, pazar sabahı, yatağından kalktıktan sonra, heyecanla, yarım saatlik Radyo Çocuk Kulübü programının yayınlanmasını bekliyor. Sonra cankulağı ile dinliyor programı. Çocuklarını göğsü kabararak dinliyor. Aksaklıklar varsa, gelecek programda düzeltilmesi için, bir yere not ediyor. Yayın biter bitmez masa başına geçiyor. Yıllık ana çizelgeyi ve günün olaylarını da gözönüne alarak, perşembe gününden beri hazırladığı programı, gelecek pazarın programını, son bir kere daha gözden geçiriyor. Bazı düzeltmelerle yeni eklemeler ya da çıkartmalar yapıyor. O tatil gününü bu çalışma alıyor. Pazartesi sabahı okuluna gitmeden, kendi ders programını bir de Radyo Çocuk Kulübü programını bir kere daha gözden geçiriyor.

Okuldaki ödevi biter bitmez, yağmur, çamur demeden, yaz, kış demeden Radyoevine, çocuklarının yanına, koşuyor. Çocukları da, tıpkı öğretmenleri gibi, yağmura, çamura, yaza, kışa bakmadan, okuldan çıkar çıkmaz, Radyoevine öğretmenlerinin yanına koşuyorlar.

İLK GÜN: ROL DAĞITIMI

Pazartesi günü, saat tam 15'te, Harbiyedeki Radyoevinin C stüdyosunda toplanılıyor. Yirmi beş çocuk, kuşlar gibi cıvıldaşıp gülüşerek, pazar tatilinin tatlı anılarını birbirlerine anlatarak, öğretmenlerini bekliyor. Az sonra öğretmen, elinde daktilo edilmiş bir sürü kâğıtlar ve ince kalın kitaplarla görünüyor. Bütün çocuklar, bir ağızdan selâmlıyor öğretmenlerini, el çırpıyorlar. Nadide öğretmen, her birini teker teker okşayıp hatırlarını soruyor. Pazar tatilinde neler yaptıklarını, nerelere gittiklerini, yeni olarak neler görüp öğrendiklerini, bir yere gitmedilerse hangi kitabı okuduklarını, beğenip beğenmedikleri yerini öğreniyor. Sonra kâğıtlarını, kitaplarını masanın üstüne yayarak:

— Şimdi bu haftanın rol dağıtımına geçelim diyor.

Küçük, büyük yirmi beş çocuk, öğretmenlerinin karşısında sıralanıyor. Tıs yok. Herkes bekliyor. Nadide öğretmen, sessizliği bozarak:

— Çocuklar, diyor, bu hafta biliyorsunuz Hayvanları Sevelim ve Koruyalım ünitesini işliyoruz. Oynıyacağımız masal da bir hayvan masalı: Alageyik. Takdim eden, tabiî her zamanki gibi, İdil Akat. Temsilde rol alanlar: Çocuk: Esin Durusu, Alageyik: Alev Konuşur, Avcı...

Rol alanlara piyesten birer kopya veriliyor.

— İçinizden, baştan sona, birer kere okuyun, diyor öğretmen. Sonra da rollerinize çalışmaya başlayın.

Çocukların her biri, ayrı bir köşeye çekilip, yüksek sesle çalışmaya başlıyor.

Öğretmen, Harika Hayvanlar diyaloğunu temsil edecek iki kişiyi seçiyor. Onların eline de, çalışmaları için kâğıtlarını tutuşturuyor. Yaşlı atı, kediyi köpeği oynıyacakları seçiyor. Çalışacakları parçaları veriyor ellerine. Onlar da, bir köşeye çekilerek, çalışmaya başlıyorlar. İlk gün böylece, Nadide öğretmenin başkanlığında, 17.30'a kadar çalışılıyor.

Hastalıklar, bazı önemli özürler gözönünde tutularak, rol alanların her biri için bir de yardımcı, dublör seçiliyor. Onlar da, ötekiler gibi, harıl harıl çalışıyorlar.

Bu yüzden pazartesi günleri, 15 ten 17.30'a kadar, arı kovanı gibi vızıldıyor C stüdyosu.

17.30'da, çocuklar önce öğretmenlerine, sonra da birbirlerine iyi akşamlar diliyerek, çarşamba günü 14'de buluşmak üzere Radyoevinden ayrılıyorlar.

(Önümüzdeki sayıda da aynı konuya devam edeceğiz.)

Adnan ÖZYALÇINER

PARKER
SUPER Quink
SOLV-X
SABIT MAVİ SİYAH

SUPER PARKER Quink

Dünyanın
her
yerinde
tercih
edilen
mürekkep

Yazarken, dolma kaleminizi temizler

1 ons (29 cm³) TL. 1.80 • 2 ons (59 cm³) TL. 2.70 • 1/2 litre TL. 12.50

(İl. 9679 - 4)

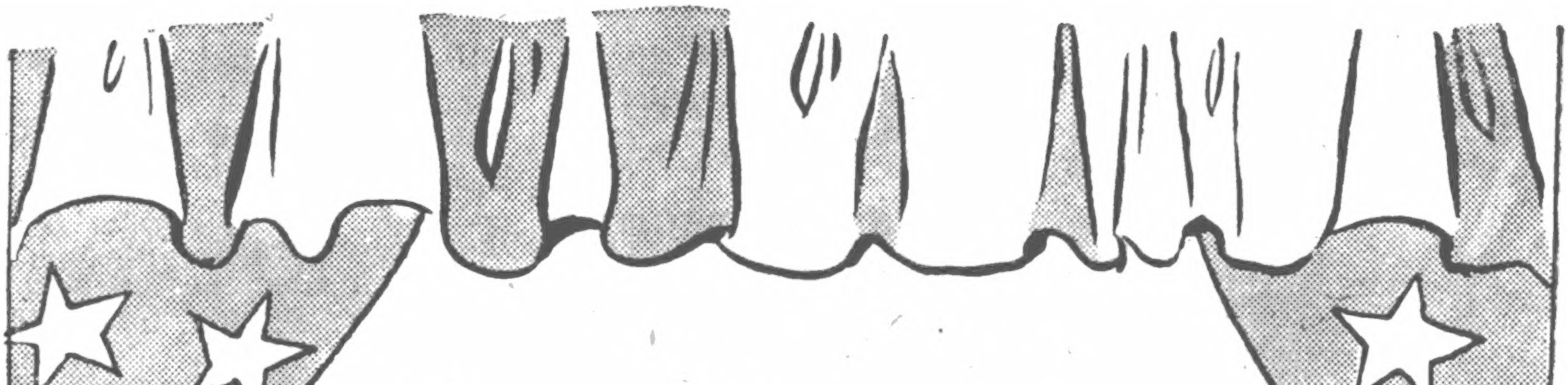

Beyaz Sisin Esrarı

Olay uzayda bir yerde geçer

OYNIYANLAR :

Spiker: Dünyalı bir uzay adamı
Ay'dan gelen bir uzay adamı
Mars'dan » » » »
Jüpiter'den » » » »
Satürn'den » » » »
Pluto'dan » » » »
Venüs'den » » » »

Spiker — Baylar, bayanlar. Ben dünyadan gelen bir uzay adamıyım. Uzay istasyonu VYZ'den konuşuyorum. Bugün evrenin dört bucağından gelen uzay adamları burada toplanıp iki hafta önce beliren beyaz sisin esrarını çözmeğe çalışacaklar. Evrende herkesi ilgilendiren bu konu üzerindeki yorumlar, tartışmalar ve ileri sürülen fikirleri uzay adamlarının kendi seslerinden dinliyeceksiniz. Az önce çeşitli gezegenlerden uzay gemileriyle istasyonumuza inen uzay adamlarına sorularımızı sormaya başlıyoruz.

Aydan gelen uzay adamı — (Geniş adımlar atarak içeri girer.) Hepinize aydan selâmlar getirdim.

Spiker — Hoş geldiniz? Toplantıya neyle geldiniz?

Aydan gelen — Ay gemisiyle.

Spiker — Bizc, niçin böyle geniş adımlar attığınızı açıklar mısınız?

Aydan gelen — Alışkanlık olacak. Biz ayda hep böyle yürürüz de.

Spiker — Gelirken Beyaz Sisi gördünüz. Sizce bu nedir?

Aydan gelen — Ömrümde ben böyle bir şey görmemiştim. Yoğunluğu bulutlardan kat kat fazlaydı. Bana kalırsa bir çarpışma sonunda bir araya gelmiş binlerce yıldızdan başka bir şey değil.

Spiker — Teşekkür ederiz! Şimdi başka bir uzay adamıyla konuşuruz. Nereden geldiniz efendim?

Marslı — Marstan.

Spiker — Beyaz Sis hakkındaki fikirleriniz?

Marslı — Bana kalırsa roketlerin ekzost borularından çıkan gazlar herkesi korku ve heyecana düşüren bu bulutu meydana getirmiştir. (Aydan gelen uzay adamının yanına gider. İçeri başka biri girer.)

Spiker — Teşekkür ederim Bay Marslı. Şimdi karşınızda Jüpiter gezegeninden gelen uzay adamı var. Kendisine soruyoruz: Beyaz Sis konusu üzerindeki düşüncelerinizı açıklar mısınız?

Jüpiterli — Belki de ufalanmış

İkizlerin Hünerli Köpeği

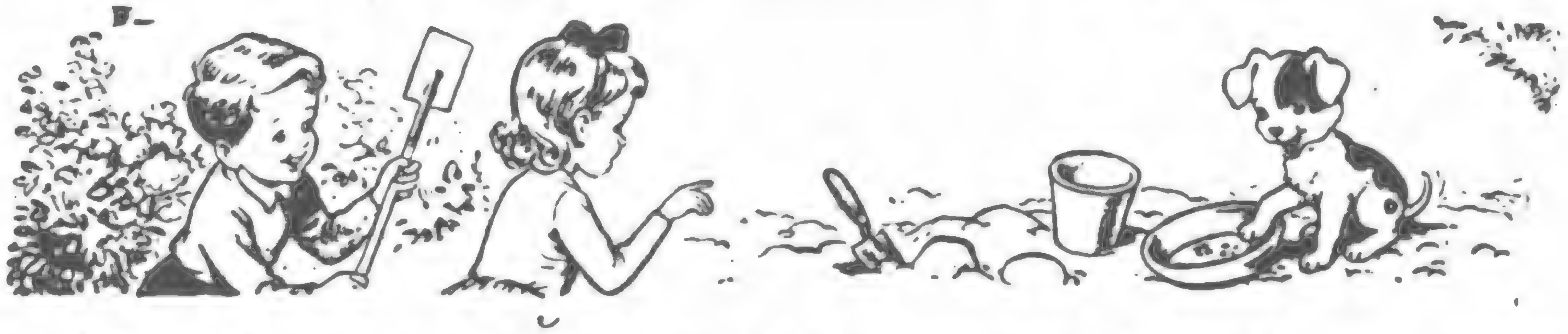

Ayşeyle Ali ikiz kardeştir. Biribirlerinden hiç ayrılmazlar. Her gün birlikte birçok yeni oyunlar uydurup güzel güzel eğlenirler. Ama her şeyden çok çamurdan kap kacak yapmayı severler.

Bir sabah erkenden küreklerini kapıp bahçeye çıktılar. Bütün güçleriyle toprağı kazmağa giriştiler. Onları görünce köpekleri Karabaş durur mu, o da yanlarına koştu ve hemen pençeleriyle yeri eşelemeğe başladı.

Böylece üçü iş birliği yaparak epeyce toprak çıkardılar. İkizler çamuru yuvarlayıp ufak tencereler, tepsiler yapıyorlardı.

Bir ara Ayşe, «Bunlarla uğraşacağımıza annemize babamıza yararlı bir şeyler yapsak ya» dedi.

Ali, «Peki ama, ne yapalım» diye sordu.

Öteki biraz düşündükten sonra :

«Babama bir çiçek saksısı armağan etsek kimbilir ne kadar çok hoşuna gider.»

Öbürü atıldı, «Anneme de bir tabak yapalım.»

Hemen işe koyuldular. Öylesine istekle çalışıyorlardı ki, çok geçmeden tabak da saksı da bitmişti. Bunları güneşte kurumağa bıraktılar.

Karabaş durmadan havlıyordu. Yaptıklarına bakılırsa, «Bu hediyeler pek süssüz oldu. Ben de üstlerine çiçekler işliyeyim» diyordu.

Koca pençeleriyle üstlerine güller kondurdu. Köpeğin bu buluşu çocukların çok hoşuna gitti.

«Karabaş sen çok akıllı bir hayvansın» deyip onu okşadılar. Sonra da kocaman bir dilim ekmek verdiler.

meteor parçacıklarının bir araya gelmesinden oluşmuştur.

Satürn'den gelen — Dostlarım hepinize Satürn gezegeninden selâm ve sevgiler getirdim.

Spiker — Toplantımıza hoş geldiniz. İzin verirseniz size önce bazı özel sorular soracağız. Uzay elbiseniz diğerlerininkine pek benzemiyor. Önce bize niçin bu biçimi seçtiğinizi anlatır mısınız?

Satürnlü — (Başlığının etrafındaki halkayı göstererek) herhalde bunu merak ettiniz. Biz Satürnlüler gezegenimizin etrafındaki halkalarla iftihar ederiz. Bu yüzden onları uzay üniformalarımıza da eklemeyi uygun bulduk

Spiker — Şimdi konumuza dönelim: Peki Beyaz Sis hakkında ne düşünüyorsunuz?

Satürnlü — Satürnün etrafında dolaşan dokuz uydunun ışıklarının uzayın belirli bir kısmında toplanmasına benziyor.

Spiker — Teşekkürler. İşte Plutolu uzay adamı da geliyor. Bakalım o bu konuda neler söyliyecek?

Plutolu — Geç kaldığım için özür dilerim. Bazı aksilikler oldu Görüyorsunuz üstüm başım sırılsıklam. Yolumu şaşırıp beyaz sisin ta ortasına düştüm. Ömrümde o kadar yoğun, ıslak bir şeye rastlamamıştım. Her şeyin üstüne yapışıveriyor.

Spiker — Peki, bu Beyaz Sis nedir acaba?

Plutolu — Bence bazı gizli kuvvetlerin etkisiyle binlerce yağmur bulutunun bir araya gelmesidir.

Spiker — Beyaz Sisin esrarını bugün çözmemiz gerekiyor. Evrendeki binlerce insan merakla sonucu bekliyor. Haydi... Durun? İstasyonumuza şimdiye kadar hiç görmediğim bir uzay gemisi iniyor. Bugün başka misafir beklemiyorduk. Kim acaba? Evet evet. Venüslü bir uzay adamıymış (Venüs'lü içeri girer).

Venüslü — Dostlarım, sizleri gördüğüme çok sevindim. Sizden bana yardım etmenizi rica etmeye geldim. Uzay gemimi idare eden aletlerin bazıları bozuldu. Tek başıma onaramıyorum.

Spiker — Bizi meraka düşürdünüz. Başınıza gelenleri kısaca anlatır mısınız?

Venüslü — Bildiğiniz gibi evrenin her tarafına ben süt taşırım. İki hafta önce süt dağıtmaya çıktığımda bir meteor uzay gemime sürünerek geçti ve yan tarafını uçuruverdi. Böylece 25.000 fıçı süt uzaya döküldü. (yu-

(Devam Sh. 50 de)

Maceralarla dolu bir hayatın hikâyesi

Cervantes ve ölümsüz eseri

İSPANYA'da sevimli minik bir kasabada durmadan kaynaşan renkli, hareketli bir pazar yeri. Büyük bir kalabalık gezici tiyatro oyuncularının etrafına toplanmış, yapılan gösterileri büyük bir ilgiyle seyrediyorlar. Bu kendinden geçmiş toplulukta ufak Miguel de vardı.

Bütün dekorları iki ip üstüne gerilmiş bir yorgandan meydana gelen bu tiyatronun oyuncularının esvapları da pek öyle iç açıcı şeyler değildi. Başlarına eski perukalar takmışlar, sırtlarına da koyun postundan yapılmış elbiseler giymişlerdi. Bu basit, kaba saba oyuncuların söyledikleri sözleri ufak Miguel can kulağıyla dinliliyor, herbirini aklına iyice yerleştiriyordu. Meraklı çocuk arasıra şiirler ve heyecanlı hikâyeler de karalardı ama maceralı bir hayat yaşamayı hiç bir şeye değişmezdi.

Eline fırsat geçer geçmez İspanya'dan Roma'ya gitti. Orada papanın elçilerinden birinin uşağı oldu. Az sonra onun gibi hareketli bir hayattan hoşlanan bir kimseye bu iş pek sıkıcı gelmeğe başladı.

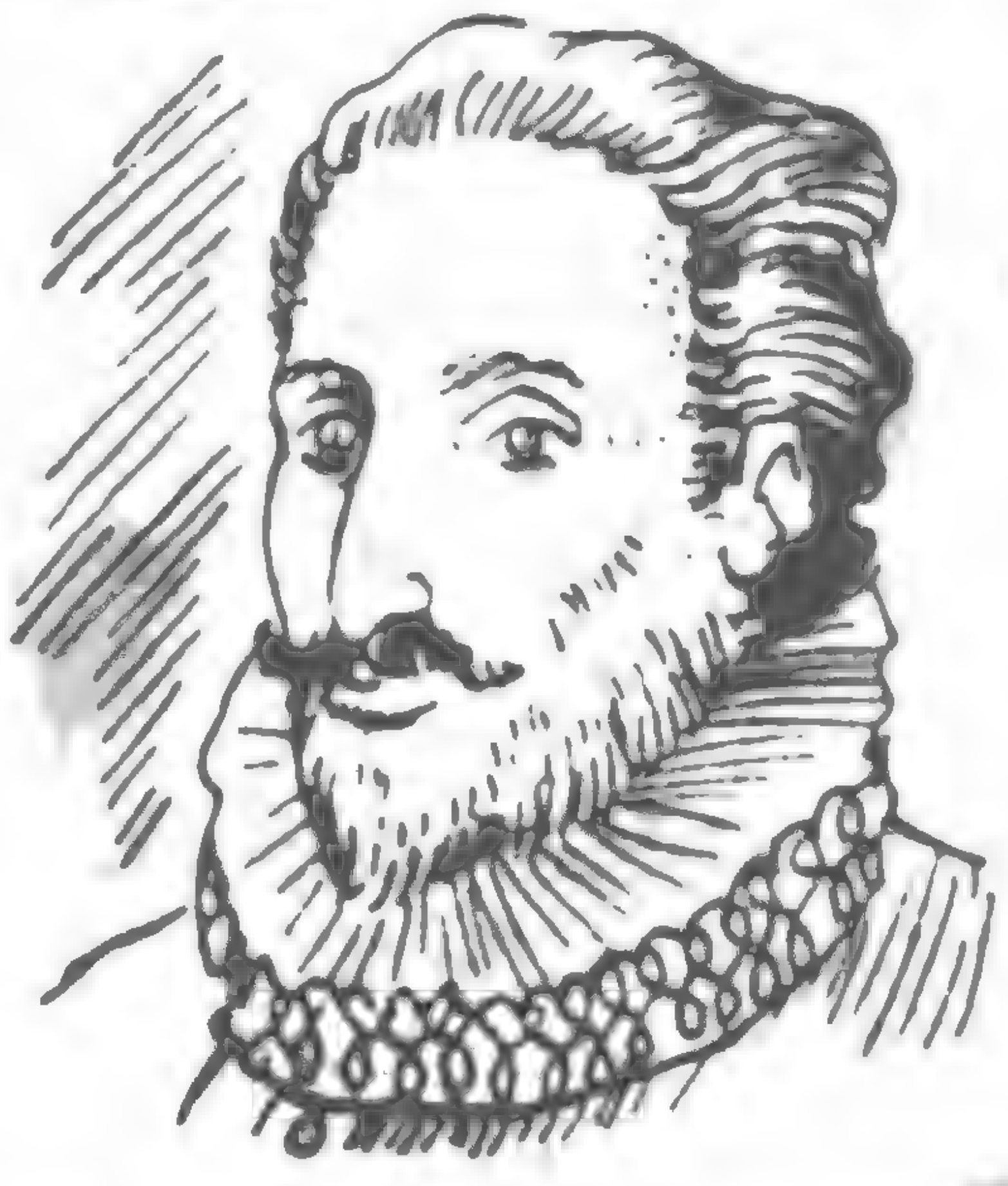

Çok geçmeden işinden ayrılıp İtalya'daki İspanyol taburuna asker yazıldı

Bu sıralarda Papa Pius V, Avrupa'ya akınlar yapan Türklere karşı «Kutsal Birlik» adını verdiği bir topluluk meydana getirmeye çalışıyordu. Bu birliğe Papalık devleti, Venedik ve İspanya katılacak, ordulara ise İspanya kıralı Philip II. nin üvey kardeşi Don John kumanda edecekti.

Bu üç devletin gemileri bir araya gelerek o zamana kadar Hıristiyan bayrağı altında sefer yapan donanmaların en büyüğü ve en kudretlisini meydana getirdiler. Amaçları Kıbrıs Adasını Türklerin elinden almaktı.

Sefere çıktıklarında bizim bugün Cervantes diye tanıdığımız Miguel de gemilerin birindeydi. Hıristiyan donanması İnebahtı limanında Türklerle karşılaştı. Korkunç bir savaş başladı, bu önemli günde Miguel de elinden geldiği kadar ordusuna yararlı olmağa çalıştı. Bir ara bir Türkle teke tek döğüşmek zorunda kaldı. Ağır iki yara aldı ama gösterdiği yararlıklar ona bütün arkadaşlarının sevgisini kazandırdı. Savaş onların başarısıyla sona erdi. Ama korkunç bir fırtına, donanmalarını altüst etti. Kendilerini Mesina'ya zor attılar. Don John yaralıların tedavisi için onları orada bıraktı. Cervantes'e de yararlıklarından ötürü epeyce para hediye etti. Miguel tekrar ön safta yer almak istiyordu. Daha yaraları iyice iyileşmeden tekrar donanmaya katıldı.

Türklerle tekrar savaşa başladılar. Bu defa ağır bir yenilgiye uğradılar. Türklerle denizlerde başa çıkamıyacaklarını anlayınca karadan

GÜZEL HAVALAR

Yeni doğmuş gibiyim böyle zamanlar,
Ne dert kalır içimde, ne üzüntü.
Dimdik, kavice basarım toprağa,
Dudağımda bir türkü.

Güzel havalar oldu mu duramam,
Dışarı atarım kendimi;
Bağlasalar duramam.

Sabih Şendil

başarıya ulaşma yollarını aramağa koyuldular Bu yüzden de Cervantes ve harb arkadaşları Afrika kıyılarındaki kaleleri ellerine geçirmek için uğraşmaya başladılar. Aylarca çabaladıktan sonra Tunus'u aldılar ama onlara çok pahalıya mal olan bu ganimeti pek fazla ellerinde tutamadılar. Çok geçmeden Türkler yine onları dışarı püskürttüler

Böylece dört uzun yıl geçti Bu arada Cervantes harbin güçlüklerini, zafer kazanmanın sevincini, yenilginin acısını, yaşıyarak öğrendi. Vatanından altı yıldır uzaktaydı. Yıpranmış, çökmüş, pek çok defalar da yaralanmıştı. Artık memleketine dönmek istiyordu Kendisine bu izin de verildi. El Sol adlı bir gemiyle kardeşi Rodrigo ile birlikte Napoli'den ayrıldı.

Onlar tam İspanya'nın sıcak güneşine kavuştuklarına sevinirlerken Akdenizi titreten bir Türk kaptanıyla karşılaştılar. Yapılan savaşta Cervantes ve arkadaşlarının bir kısmı tutsak edilerek tekrar Afrika'ya götürüldü Onları orada bir Yunanlıya teslim ettiler. Cervantes'in üzerinde Don John'un Philip II. ye yazdığı mektuplar bulunduğundan adam onun önemli bir kişi olduğunu düşünüp zincire vurarak Cezayir korsanlarına teslim etti Daracık sokakları buram buram baharât kokan pazarların bulunduğu bu eski kalede beş yıl tutsak kaldı.

Sürdüğü çetin hayat onun neşeli karakterini değiştiremedi. Karşılaştığı zorluklar ondaki en iyi özellikleri ortaya çıkardı.

Bıkıp usanmadan kaçma plânları tasarladı Bir keresinde şehirden çıkmayı da başardı ama sonra yakalanarak cezalandırıldı

Ertesi yıl Cervantes'in annesi babası çocuklarını kurtarmak için biraz para yolladılarsa da bu onun salıverilmesi için yeter görülmediğinden yerine kardeşi Rodrigo'yu serbest bıraktılar.

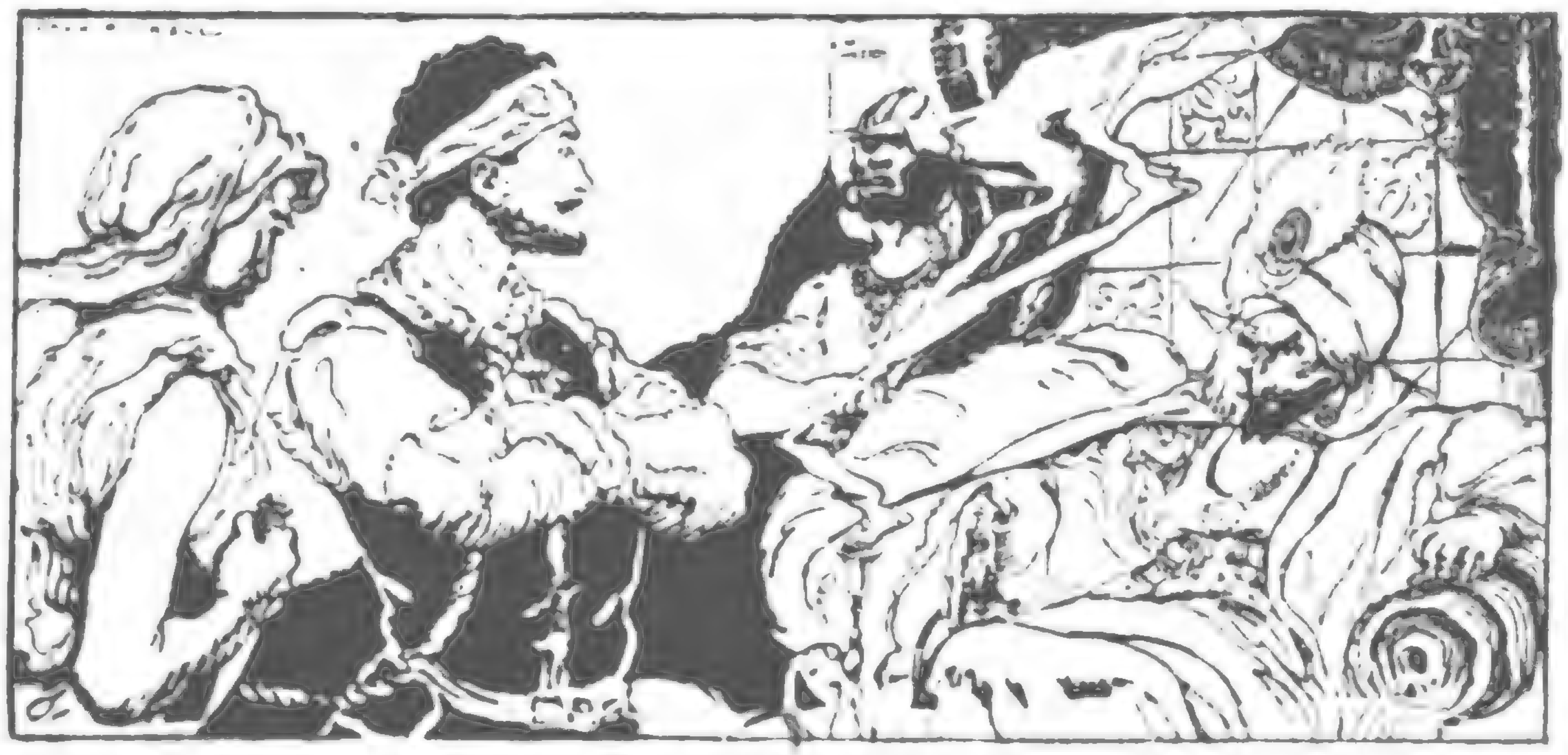

Cervantes Cezayir Valisi Hasan Paşanın önünde.

Rodrigo vatanına döndüğünde bir İspanyol harb gemisinin Cezayir'e gönderilmesi ve oradaki tutsakların kurtarılması için harekete geçti.

Bu arada Cervantes de kaçmak için gerekli hazırlıklara girişti Cezayir'deki İspanyol kaçaklardan elli kişi kadar toplayıp bunları şehrin dışındaki bir mağaraya yerleştirdi. Burada, kendilerini kurtaracak gemiyi tam altı ay beklediler. Artık sabırsızlıkla gözledikleri gün gelip çatmıştı Cervantes ve arkadaşlarının sevincine diyecek yoktu ama tam hürriyetlerine kavuşacakları sırada çok acı bir darbe yediler. İçlerinden biri saklandıkları yeri haber vermişti Hemen mağara baskına uğradı Yakalandıklarında bütün suçu Cervantes kendi üstüne aldı Türkler ne kadar zorladılarsa da o, bu işte hiçbir suç ortağı olmadığını iddia etti

Kahraman, gözü pek kişilere çok kıymet veren Cezayir valisi Hasan Paşa onun bu teşebbüsünü hoş gördü

Beş yıl sonra, İspanya'daki yakınları ve arkadaşları onu kurtaracak kadar para toplayıp yolladılar. Böylece Cervantes on bir yıl sonra tekrar vatanına kavuştu.

Döndüğünde herşey değişmişti Ailesi yoksul düşmüş, Don John öldüğünden artık kendini beğenmiş, bencil bir kıral olan Kıral Filip'e onun yararlıklarını söyleyecek kimse kalmamıştı

1580 yılında İspanya Avrupada her bakımdan en üstün devlet durumuna yükselmişti. Meksika ve Peru'daki sömürgelerden İspanya'ya gemiler dolusu altın akıyordu Filip gibi üstünlük peşinde koşan bir insanın Miguel gibi eski bir harb gazisini düşünecek pek vakti yoktu

Bu gözü pek İspanyol'u vatanında hayal kırıklıkları karşıladı Bütün çabaları boşuna gitmiş, hepsi unutulmuştu Ama o yine hayata küsmedi Bütün bunlar onu büsbütün kuvvetlendirdi.

Ailesini güçlükle geçindirebiliyordu Yapacak bir iş bulamadığından eskiden olduğu gibi tekrar yazı yazmaya koyuldu. Zamanın en gözde İspanyol yazarı Lope de Vega idi. Pek çok varlıklı dostu olan bu adam, biribiri ardınca yazdığı oyunlarıyla hem ün salmış hem de çok zengin olmuştu.

Cervantes bir yandan yoklukla savaşırken bir yandan da en büyük eseri Don Kişot'u yaratmıya çalışıyordu. 1605 de bu kitap satışa çıkar çıkmaz halk arasında kapışılmaya başladı. Ama devrin edebiyatçıları onu hiçe sayıyorlardı. Bu konuda en yetkili kişi olan Lope de Vega fikrini şöyle açıklamıştı:

«Hiçbir şair ne Cervantes kadar kötü olabilir ne de Don Kişot'u övecek kadar aptal.»

O günlerde aydınların, ve soylu kişilerin okudukları kitaplar dünyayı dolaşıp tutsak prensesleri şatolardan kurtaran, en olmıyacak, inanılmıyacak kahramanlıklar gösteren şövalyelerin maceralarını anlatan gerçekle en ufak ilgisi olmıyan kahramanlık hikâyeleriydi. Hayatı her bakımdan çok iyi tanıyan Cervantes bu hikâyeleri çok gülünç buluyordu.

Bunların ciddi, her şeye önem veren havası onun garibine gidiyordu. Don Kişot'u da bunların saçmalığını, gülünçlüğünü ortaya koymak amacıyla yazmağa başlamıştı. Ama onun hayal gücü öylesine engin, hayat görgüleri öylesine çok ve çeşitliydi ki aynı zamanda eserine askerlik anılarının bir kısmını da katarak, günündeki İspanyol hayatını bütün sınıflarıyla canlandırdı. Üstelik hayatta karşılaştığı güçlüklerden öğrendiği engin insanseverlik, hikâyenin tatlı alaycı havasıyla kaynaşmıştır.

Yaşlı Don Kişot da, o gülünç, aynı zamanda iyi yürekli, yüksek duyguları olan cömert bir ihtiyardır. Başından geçen komik olaylara karşılık daima kibar, iyi

(Devamı Sh. 45 de)

Doğan Kardeş
YAYINLARI

Öğretici, meraklı kitaplar:

Eşyaların Hikâyesi	**300**	**Kuruş**
Işığın Hikâyesi	**200**	**»**
Saatin Hikâyesi	**250**	**»**
Dünyanın Çehresini Değiştiren 12 Adam	**1000**	**»**

★

Heyecanlı romanlar:

Yeşil Mühürlü Mektup	**200**	**»**
Pembe Evin Kedisi	**200**	**»**
Marko Polo	**200**	**»**
Jenifer Teyzenin Anahtarları	**250**	**»**

★

Ciltli, hediyelik kitaplar

- **Halime**
- **Hayvan Hikâyeleri**
- **Dünyanın Dört Bucağından Dostlar**
- **Allah Rahatlık Versin**
- **Wilhelm Tell**
- **Gökten Üç Elma Düştü**
- **Masal Bahçesi**
- **Dede Korkut Masalları**
- **Binbir Gece Masalları**
- **Tabiat Ana Anlatıyor**
- **Keşifler ve İcatlar Ansiklopedisi**
- **Bufalo Bill.**

Bez ciltli, iyi kâğıtlı, renkli kapaklı bu kitapların her biri onar liradır
Ödemeli olarak **(P. K. 1146 - Istanbul)** adresine sipariş edebilirsiniz.

★

Fen ve Tabiat Ansiklopedisi

Her evin demirbaş kitabı
İnsanlar, hayvanlar, bitkiler, yıldızlar âlemi, matematik, fizik, kimya, biyoloji konuları, keşifler, icatlar. Binden fazla resim, 32 Tifdruk baskılı tablo. Bez cildli, 500 sahife, 20 lira.

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Gülmenin de yeri var...

Karagöz — Babacığım bu gün okulda çok acıklı bir şey oldu.

Karagöz — Hayrola, ne oldu, anlat bakayım.

Karagözcük — Babacığım, bizim sınıfta bir kekeme çocuk var. Bugün öğretmen onu derse kaldırdı. Çocuk anlatırken kekelemeye başladı. Bazı arkadaşlar kıkır kıkır güldüler. Onlar gülünce biz de dayanamadık güldük. Kekeme çocuk da birden başını sıraya dayadı hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Karagöz — Vah zavallı yavru vah Ne hain şeylermişsiniz siz öyle.

Karagözcük — Evet, biliyorum babacığım çok ayıp oldu. Öğretmen çocuğu avutmağa çalıştı. Çocuk bir türlü kendisini zaptedemiyordu... Hıçkıra hıçkıra ağladı. Biz de çok fena olduk.

Karagöz — Kekeme bir arkadaşa gülmek... Ne kadar ayıp, ne kadar günah. Bunu anlamıyacak kadar aptal mısınız siz. Kendinizi bir onun yerine koyun da, o vakit anlarsınız, alay edilmenin ne demek olduğunu.

Karagözcük — Ah babacığım öğretmen de öyle dedi, hepimizi bir güzel azarladı. Biz ama nedense her zaman böyle şeyler yapıyoruz, istemiyerek...

Karagöz — Meselâ ne gibi?

Karagözcük — Ne gibi olacak, meselâ sınıfta çirkin çocuklarla da alay ediyoruz.

Karagöz — Aaaa... Çok ayıp. Ayol çirkin de güzel de Allahın yarattığı

Karagözcük — Öyle babacığım ama meselâ şaşı bir arkadaşımız var, ona ad takmışlar, şaşkaloz diyorlar

Karagöz — Çok fena, çok fena... Bir insanın sakatlığı ile alay etmek büyük terbiyesizlik. Bunu size hiç yakıştıramıyorum doğrusu.

Karagözcük — Öyle ama babacığım hepimiz tek tek bunun böyle olduğunu biliyoruz da, bir araya geldik mi herşeyi unutuyoruz. Biri birşey söylüyor hepimiz arkasından sürükleniyoruz.

Karagöz — İşte asıl marifet terbiyesizin arkasından sürüklenmemek.

Karagözcük — Çok doğru söylüyorsun ama babacığım, o zaman ne oluyor bilmem kendimizi unutuveriyoruz.

Karagöz — Terbiyeli insan her zaman terbiyesini muhafaza etmesini bilen insandır yavrum.

Karagözcük — Meselâ bir arkadaşımız var solak. Tahtaya kalkıp sol eliyle yazmaya başlayınca, sanki bizim tersimiz dönmüş gibi oluyoruz gülüyoruz. Öğretmen de bize fena halde kızıyor.

Karagöz — Öğretmen yerden göğe kadar haklı.

Karagözcük — Gücüme giden birşey var babacığım. Bazı arkadaşlarımızın kafası hiçbir şey almıyor. Onlarla alay edenlere ben de çok kızıyorum. Zavallılar büsbü-

(Devamı Sh. 17 de)

RESİMDE ATATÜRK

İzmire girişini Atatürk'ün
Bir kahve duvarındaki resimde gördüm

Bir ılık güz öğlesinde
Şanlı haki urbası üstünde

Koymuştu kılıcını içine kınının
Yürüyordu arasında sevgili halkının

Ayağında Anadoludan getirdiği toz
Bir inanç gözlerinde tükenmez

Alabildiğine insan kalabalığı ardı
Bir aydınlık geleceğe bakıyordu

Işıktı sevinçti türküydü
Görseydiniz o resimde Atatürkü

Sabahattin Kudret AKSAL

Uluslararası
Sanat yarışmasında
Armağan kazanan

ÇOCUKLAR

Birincilik alan yazı

Bir Gölge Konuşuyor

Yazan :

PARVATI DEV

(Yaşı: 14, Memleketi: Kenya)

Gölgeler değersiz şeyler gibi görünürlerse de gerçekte pek çok önemlidirler. Bunu benim bildiğime şaşmayın. Çünkü ben kendim bir gölgeyim. Gölgeler insanların birer parçasıdır. Gölgesiz olarak gezdiğinizi düşünün o zaman herkes sizinle alay ederdi. Gölge oyununun ne kadar eğlenceli olduğunu bilirsiniz. Ama gölgeler olmasaydı böyle bir oyun da olmıyacaktı. «Peter Pan» da Peter gölgesini kaybeder onu ararken de Wendy Michael ve John'un maceraları ortaya çıkar. Gölgeler olmasaydı Peter Pan hikâyesi de olmıyacaktı.

Ben gümüş gibi ak saçlı, güler yüzlü, yumuşak kalbli, yaşlı bir kadının gölgesiyim. Onu küçüklüğündenberi bilirim. Minik sevimli bir bebekti. Hep beni yakalamağa uğraşır dururdu ama hiç eline geçiremezdi. Çünkü ben elle tutulamam.

Büyüdü. Haşarı bir kız oldu. Durmadan arkadaşlarına el şakaları yapardı. Bir keresinde gizlice arkadaşının yakasından içeri kocaman bir örümcek atmağa çalışırken istemiyerek onu ele verdim. Çünkü ben sahibimin önünde yürüyordum. Kız onun ne yaptığını görünce tam zamanında kaçıverdi.

Sahibim çok akıllı bir kızdı. Sınıfta parlak bir öğrenciydi. Bu da beni sınıftaki diğer gölgelerin üstüne çıkardı.

Ben ve o, ekseriya deniz kıyısında yürüyüşe çıkardık. Bazan küçük köpeği Toby'yi de yanımıza alırdık. O eline geçirdiği dalları ileri fırlatır. Toby de arkalarından koşarak onları yakalayıp getirirdi.

Altın Kaplan

(7 yaşındakiler grubundan birincilik kazanan yazı)

Evvel zaman içinde altın bir kaplan varmış. Bu yaratık o kadar güzelmiş ki, bütün hayvanlar ona hayranmış.

Çok geçmeden o da diğerlerinden çok daha güzel olduğunu anlamış. Bu defa öylesine kibirli olmuş ki, kimseyle konuşmamağa hattâ ötekilere selâm bile vermemeğe başlamış.

Bütün gün bir gölün kıyısına oturup hava kararıncaya kadar sudaki gölgesini seyredermiş.

Göz gözü görmez olunca da üzülerek evinin yolunu tutarmış.

Bir gün bir tilki ona raslayıp, «Merhaba bay kaplan» dedi, «güzelliğinin yüzyıllarca sürüp gideceğini mi sanıyorsun?»

Kaplan «tabiî» diye cevap verince tilki, «şaşarım aklına» dedi, «bu dünyada ölümsüz tek bir şey var mı, acaba? Ağaçlar devriliyor, hayvanlar ölüyor. Acaba sen ölümden kaçabilecek misin?» Kaplan, «bunun için elimden geleni yapacağım. Güçlü, kuvvetliyim, akıllıyım da.»

O tam bunları söylerken üstüne bir ağaç devrilmiş ve kibirli aslan oracıkta ölüvermiş.

Chinnen Das (Hindistan)

Ama çoğu kere yalnız başımıza yürürdük.

Taşların üstünden atlar, sulara girip çıkar, güzel midye kabukları toplar, yengeçleri kovalardık. Bir gün bir yengeç onun topuğunu ısırıverdi. Kızcağız avazı çıktığı kadar bağırmağa başladı. Ama bana hiçbir şey olmadı. Yengeç benim canımı yakmıyordu. Gerçekten de hiçbir şey benim canımı yakmaz. Bu da gölge olmanın en büyük faydalarından biri.

Tatillerde, annesi babasıyla gezmeğe gittiğinde ben hiç onun peşinden ayrılmazdım. Birlikte pek çok yerlere gittik. Denize, tepelere, kasabalara şehirlere... Galiba bu kadar çok yer görmek ve bu kadar çok şey yapmak bana pek yaramıyor ama bütün bunlar sahibimin çok hoşuna giderdi.

Sevdiği sporların başında yüzmek gelirdi. Hafta sonları, ben de dahil, bütün aile, günü plâjda geçirirdik. Sahibim ve ben akşama kadar yüzer, küçük balıkların peşine düşer sonra da kumlar üstünde oturup çay içerdik.

Şimdi ikimiz de ihtiyarladık. Biz bir köşecikte otururken torunları etrafımızda cıvıl cıvıl konuşup, oynaşıyorlar. Sahibim onlara küçükken arkadaşlarına yaptığı şakaları anlatır. Ama vaktinin çoğunu salıncaklı sandalyesine oturup benimle ve anılarıyla başbaşa geçirir.

Biz birbirimize son derece bağlıyız. Niyetim, ömrüm boyunca onu bırakmamak.

●

KARAGÖZ OYNUYORUZ

(Baştarafı S. 15 de)

...tün şaşırıyorlar, büsbütün utanıyorlar. İçlerinde ağlıyanlar bile oluyor.

Karagöz — Ne ayıp, ne ayıp... Bazı çocukların aklı geç gelişir. Onlarla alay etmek Allah'la alay etmek kadar günahtır. Aklınız o kadar fazla ise, onlara yardım edin. Gülmek iyi şeydir ama, onun da yeri var.

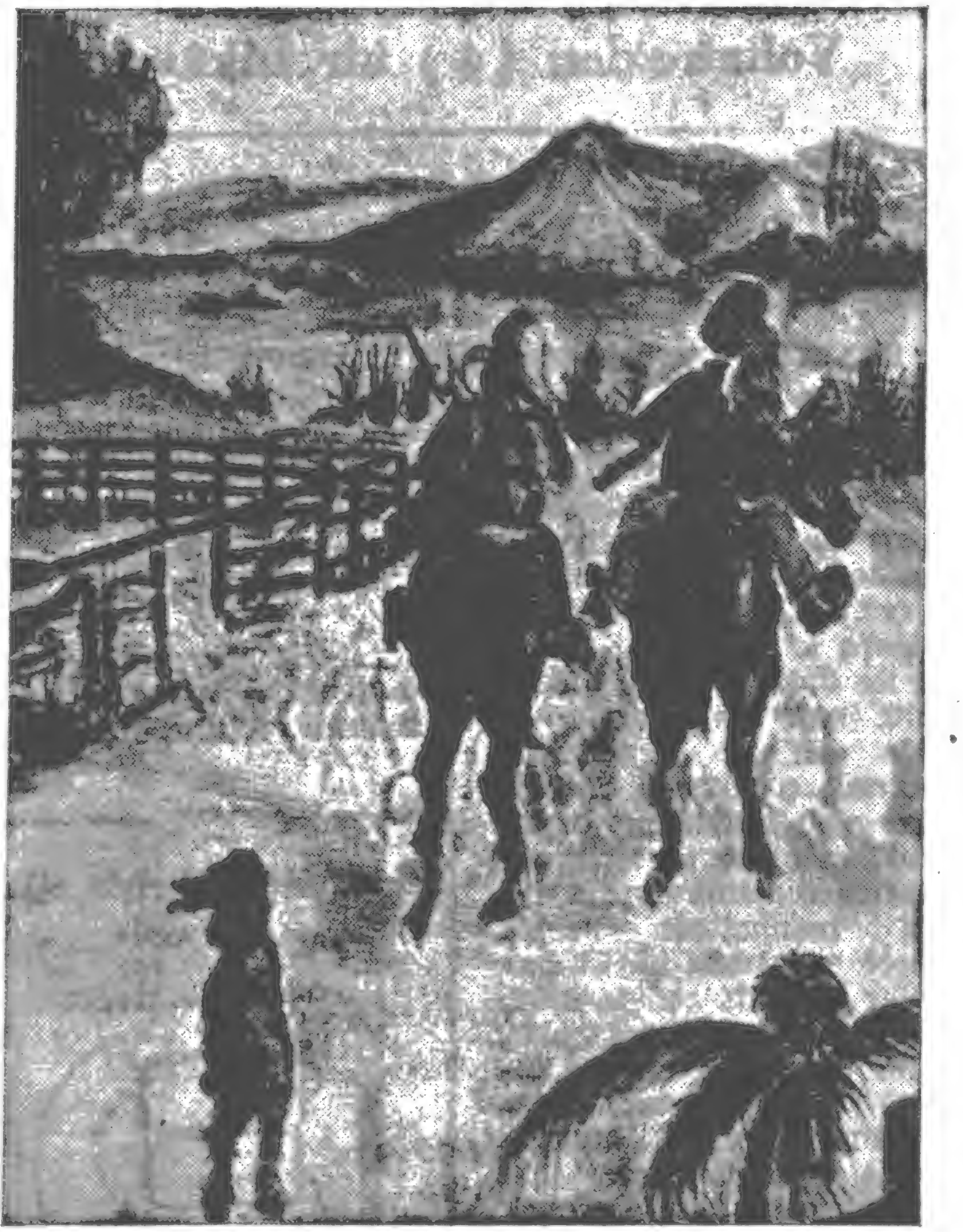

Koyunların toplanması : Denise Blythe (Yaşı : 13, Memleketi : Yeni Zelânda)

KOCAMAN BİR ÇİÇEK

(9 yaşındakiler grubundan armağan kazanan yazı)

Bir gün Bay ve Bayan Smith'le çocukları küçük Pete bahçe işleriyle uğraşıyorlardı.

Bir ara Bay Smith çimenlerin üstüne uzanıp dinlenmeğe başladı. Bayan Smith saksıya çiçek dikiyordu. Pete de çiçekleri suluyordu.

Çocuk babasının dinlendiğini görünce ona güzel bir şaka yapmağa karar verdi. Pete babasının üstüne su serpecekti. Yanına gitti üstüne su dökmeğe başladı.

Baba yerinden kalktı. Biraz kızmıştı. Pete, «Babacığım sen kocaman bir çiçeksin» deyip güldü. Bunu duyunca hepsi birden gülmeğe başladılar.

Marc Allen Trubiano (İran)

Voltaire'den (★) bir hikâye

Jeannot ile Colin

JEANNOT, Auvergne dolaylarında, Issoire kasabasının sayılı zenginlerinden bir katırcının oğluydu. Birkaç tarla sahibi olan Colin'in babası da fakir sayılmazdı ama Jeannotier ustadan daha çok çalıştığı halde daha az para kazanıyordu. Jeannot ile Colin sevimli, güleryüzlü, çalışkanlıklariyle okulda herkese kendilerini sevdirmiş çocuklardı. Birbirlerine olan bağlılıkları başka çocuklara örnek gösteriliyordu. Ama zamanla durum değişti. Jeannot'nun babası ticaret hayatında büyük başarılar kazandı, zengin oldu, hattâ asalet unvanı da aldı, Marki de la Jeannotière oldu. O sıralar kasabada kolejin son sınıfında bulunan oğluna diploma töreni için Paristen mavi kadifeden çok güzel bir elbise yolladı.

Jeannot, aynanın karşısında cici elbisesini seyrederken Colin onun kadar seviniyor, arkadaşiyle iftihar ediyordu. Ne var ki, Jeannot-da bundan sonra ders çalışmak için ne kafa ne de istek kalmıştı. Babasının yolladığı mektup yardımına yetişti: Marki sevgili oğlunu Parise çağırıyordu... Delikanlı yaklaşan sınavları geride bırakarak babasının armalı arabasiyle Paris yolunu tuttu. Ayrılmalarına içten üzülen, gözleri yaşlı Colin'le vedalaşırken arkadaşının elini oldukça ilgisizce sıktı, kasabadan ayrıldı.

Marki oğlunu Parisin yüksek çevresine soktu, ora hayatına alıştırdı. Delikanlı kendini eğlenceye öyle kaptırdı ki eski arkadaşının yolladığı mektupların bir tekine bile cevap vermedi. İçi dışı bir, mert Colin'in hayatta tattığı ilk acı bu oldu.

Başka kibar ailelere bakarak Marki de oğluna özel bir öğretmen tuttu; evde okutacaktı. Yalnız karı koca biricik oğullarının neler okuyacağı hakkında bir türlü uyuşamıyordu Babası, Jeannot'nun lâtince öğrenmesine özenirken annesi bunu gereksiz sayıyordu. Fikir danıştıkları o zamanın büyük bir yazarı:

— Oğlunuz lâtinceyi ne yapacak, dedi. Ben, eserlerimi lâtincenin «L» sini bilmeden yazdım. Arı dilde yazı yazmak istiyen başka dilin etkisinde kalmamalı.

«Kibrit çöpleriyle eğlenceli oyunlar» ın çözümü.

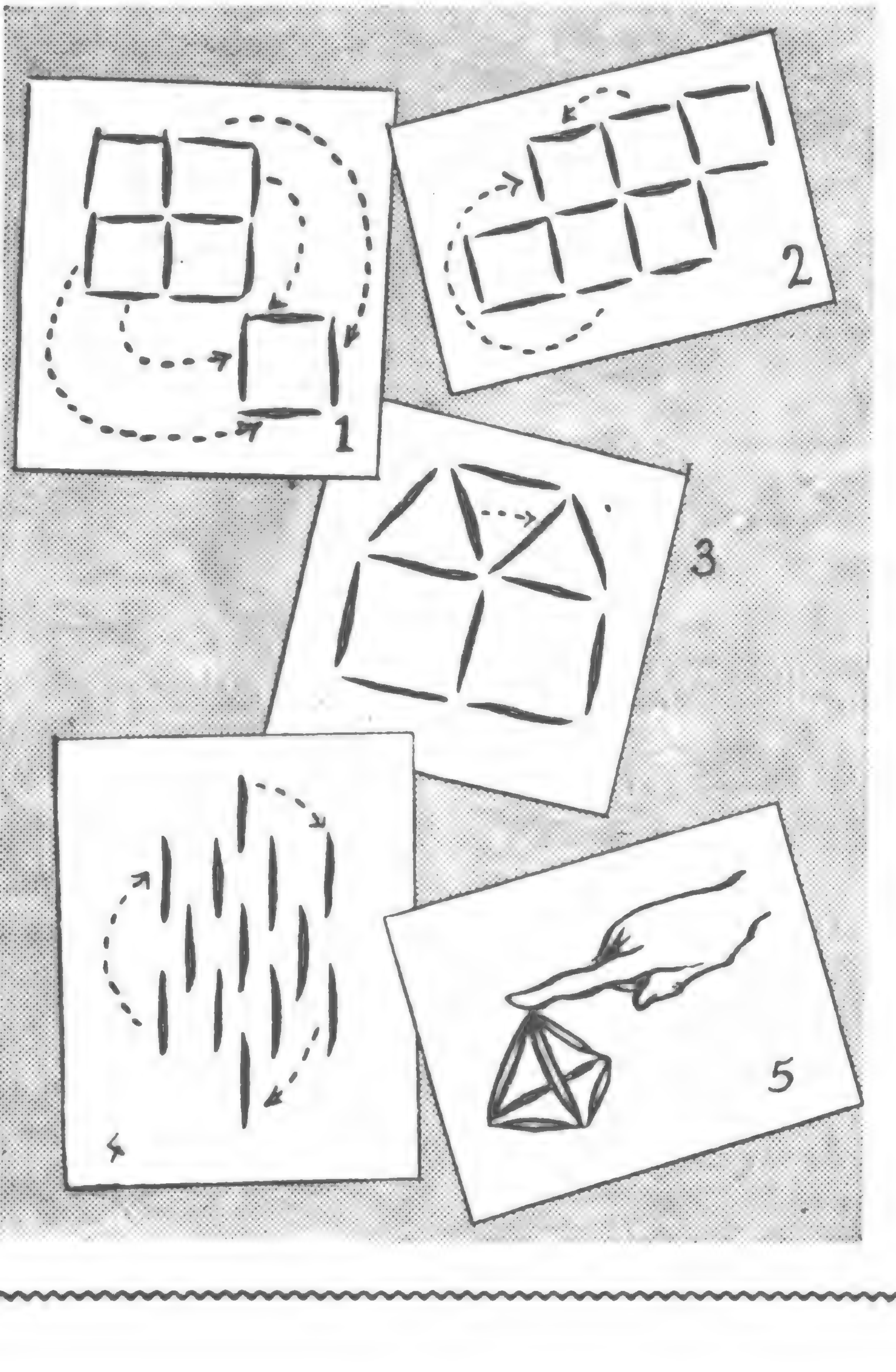

(*) 18. yüzyılın en ünlü yazarlarındandır. Fransada, Pariste doğmuştur. Ülkücü bir mücadele adamı olduğu için memleketinde barınamamış, İngiltereye sürgün edilmiş, oradan Almanyaya gidip Berline yerleşmişti. Kral Frederik'in dostu idi. Onunla bozuşunca İsviçreye çekilmiş, sonra da Fransaya dönmüştü. Tiyatroya, felsefeye ait eserler, manzume ve destanlar; insanların kötü yanlarını yansıtıp kınayan hikâyeler yazmıştır. 1778 de Pariste ölmüştür.

Bayan Markiz oğulcuğunun faydasız bir yorgunluktan kurtulduğuna pek memnundu. Öğretmene, coğrafyadan bahsettiler. Adam:

— Bay Marki, emirlerinde atlar, arabalar varken oğlunuz gibi asîl gençler için seyahatte gidecekleri yeri bilmeğe lüzum yoktur.

Marki ailesi hak verdi. Bazı kibar gençlerin astronomiyle ilgilendiğini söyliyen babaya öğretmen bu bilimin de faydasızlığını ispatladı. Sonunda bir aile dostu söze karıştı:

— Oğlunuz sevimli, tatlı dilli bir genç olsun, yeter... Hayatta en çok bunlara ihtiyaç duyacak. Bu bakımdan sayın annesi onu kolaylıkla yetiştirecek

Yalnız Markiler değil, özel öğretmen de hayat adamı olan dostlarına hak verdi, sonra Markinin önünde eğilerek:

— Oğlunuzu okuldan almakla son derece büyük akıllılık gösterdiniz sayın Marki'm, dedi. Tarih, coğrafya hele geometri gibi kafa şişirmekten başka şeye yaramıyan bilimler yerine küçük Markiyi salon adamı olarak yetiştirelim. Dans, şarkı, eskrim derslerini seve seve veririm ona.

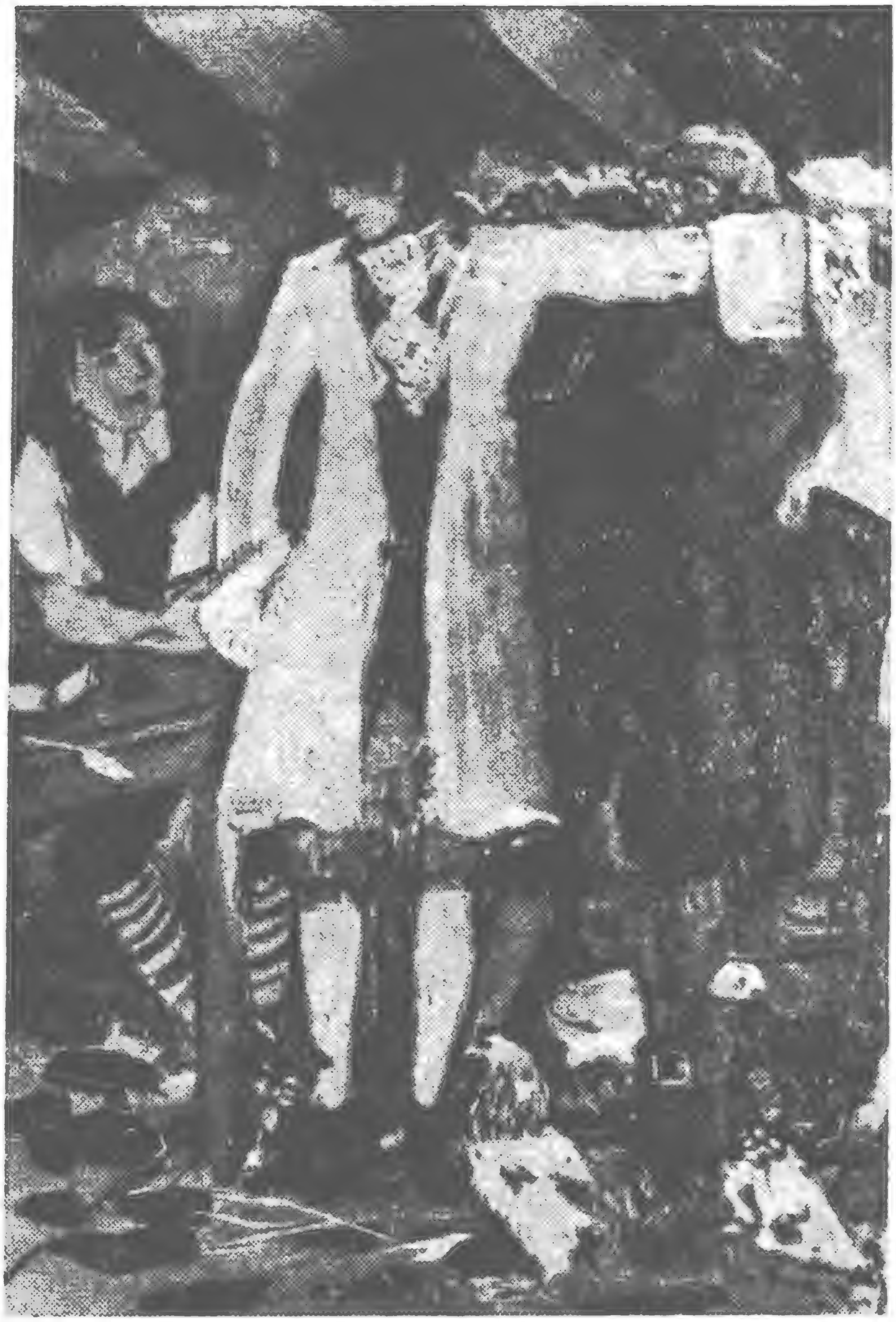

★

İyice tembelleşen Jeannot hayatından memnundu... Temsillere, sesi tatlı olduğu için salon konserlerine katılıyordu. Kazandığı başarıdan cesaret alarak bir de şiir yazmağa başlamıştı. Ama bilgi kıtlığı yüzünden şiirleri hayli hatalıydı Babası bunları parayla dışarda düzelttirerek yayınlamasını sağlıyordu. Öteyandan annesi bir sürü dalkavuğa yemekler, ziyafetler veriyordu. Onlar da Jeannot'nun zekâsını, istidatlarını göklere çıkarıyorlardı. Böylece delikanlı şımardıkça şımarmış, neoldum delisi olmuştu.

Günler geçiyordu. Jeannot-yu fakir ama son derece asîl bir kızla nişanladılar. Jeannot'un ailesinin maksadı, gelinlerinin sayesinde saraya sokulmaktı. Düğün hazırlıklarına başlandı.

Bir gün Jeannot nişanlısının evinde son yazdığı şiiri okurken babasının uşaklarından biri soluk soluğa geldi, Jeannot'yu görmek istedi.

— Başımıza felâket geldi, küçük bey, dedi. Şatomuzu icra memurlariyle polisler bastı, bütün eşya mühürlendi. Babanızın pek çok borcu varmış. Alacaklıları hapse attırmakla tehdit ediyorlar. Bari siz birikmiş aylıklarımı verin de gidip başka bir yer arayayım kendime.

Jeannot evine koştu. Ama geç kalmıştı, babasını hapisaneye götürmüşlerdi bile... Annesi, bırakılan birkaç parça eşya arasında şaşkın şaşkın dolaşıp ağlıyordu. Hizmetçilerle uşakların hepsi kaçışmışlardı... Kadıncağız oğlunun boynuna atıldı:

— Her şeyi kaybettik... Yalnız kaldık Jeannot!

— Öyle deme anneciğim, paramız gittiyse de dostlarımız var! diye annesini teselli etmeğe çalıştı Jeannot. Nişanlım, ailesi bize çok bağlıdırlar. Seni bu boş evde yalnız başına bırakmazlar. Gidip haber vereyim.

Nişanlısına koştu ama öyle soğuk bir halle karşılandı ki geldiğine bin kere pişman oldu. Kızın annesi vakit kaybetmeden Jeannot'dan önce kızını isteyen bir aileye haber yollamıştı bile. Jeannot'ya :

— Sizin hesabınıza çok üzüldüm oğlum, dedi. Anneniz isterse bize gelsin. Kızım evlenince pek yalnız kalacağım. Hem ev işlerinde de yardımı dokunur bana...

Jeannot eski öğretmenine gitti, başlarına geleni anlattı. Adam ona:

— Benim gibi sen de zengin evlerden birine özel öğretmen olarak gir, diye öğüt verdi. Az çalışır, bol para alırsın.

Jeannot iç çekti:

— Ne biliyorum ki öğretmen olayım!...

Vaktile bilgin olmaktansa sevimli, tatlı dilli olmağı tavsiye eden aile dostu:

— Tahsilini tamamlamış olsaydın iyi bir yazar olurdun oğlum. Ama bugünkü halinle ne akıl vereyim sana? diye Jeannot'yu başından savdı.

Candan dost, ahbap bildiği kimselerin kapılarını boşuna çalmaktan yorgun, bezgin eve dönerken acı acı düşünen Jeannot kendinden utanıyordu. Sokağın karşı yanına geçerken eski biçim, dışarlıklı bir arabayla peşi sıra giden dört yük arabası yolunu kesti. Birinci arabayı süren taşralı kılıklı tıknazca, güleryüzlü genç adam Jeannot'yu dikkatli bir bakışla süzdü. Sonra dizginleri yanında oturan kendisi gibi toparlak, sevimli genç karısına bırakarak aşağıya atladı. Heyecanla:

— Sen misin Jeannot'cuğum? diye bağırdı, eski arkadaşının boynuna sarıldı. Ben Colin'im... Kibar çevrende bizleri unuttun ama zarar yok, ben seni asla unutmadım!

Genç Marki utancından kıpkırmızı kesildi, gözlerinden yaşlar boşandı. Sadık arkadaşına ayak üstü başlarına geleni anlattı

Colin:

— Gel, arabama bin; seni karımla tanıştırayım, dedi. Kaldığımız otele gider hem yemek yeriz, hem bana meseleyi bütün ayrıntılariyle anlatırsın.

Yolda Jeannot'ya kendi hayatından bahsetti. Kasabasında teneke, bakır eşya toptancılığı yapıyordu. Arabanın arkasından gelen dört yük arabası Paristen aldığı eşyala doluydu. Kayın pederi zengin bir tüccarmış; elele vererek çalışıyorlarmış... Jeannot'ya onu işe alıştırıp ortaklık etmelerini teklif etti. Jeannot birden cevap veremedi. Arkadaşının verdiği ders onu utandırmıştı ama içi de ferahlamıştı: ne de olsa böyle acı bir anda bir dost

(Devamı S. 50 de)

DÜNYAnın dört bucağından

Büyük İskender'in mezarı aranıyor

İskenderiye'de Büyük İskenderin mezarı araştırılmağa başlanmıştır. Büyük İskender ölümünden dokuz yıl önce, M. Ö. 332 de, bu şehri kurmuştu. Kendisinin orada kristal bir tabut içinde gömülü olduğu sanılmaktadır.

★

Kediler Oteli

Mary Hodgkinson adlı bir İngiliz kızı, evlerinin bahçesinde kediler için yazlık bir otel işletmektedir. Kedilerin sahipleri yazlığa gittiklerinde 20 kediye birden bakmaktadır. Her birinin ufak bir yatacak yeri, önünde de minik bir bahçesi bulunmaktadır.

★

En güç yemek: Lop yumurta

Dünyanın en ünlü aşçılarından biri olan Alfred Walterspiel ölümünden önce yüzlerce yemek kitabı yazmıştır.

Bunlardan birinde lop yumurta için şunları söylemektedir

Bence beğendirilmesi en güç yemek. Bunun kaynatılma süresi insandan insana o kadar değişiktir ki aynı süre kaynatılmış yumurtayı beğenen iki kişiye raslamak bile güçtür.

★

Vahşi Filler Ölünce

Nasıl insanlar ölülere saygı gösteriyor, cenaze töreni yapılıyorsa, hayvanlar dünyasında da bu gibi sosyal davranışlara raslanmaktadır. Meselâ, vahşi filler aralarından eksileni civar ağaçlardan kopardıkları yaprak ve dallarla örtmektedirler. Bu olaylar çoğunlukla Kuzey Rodezya'da görülmektedir. Örneğin böyle bir olaydan az önce, bir köye saldıran bir vahşi fil sürüsüne ateş açılmış içlerinden biri ölmüş ötekiler de kaçmıştır. Sonradan diğerleri ölünün başına dönüp onu ayağa kaldırmağa çalışmışlar, başaramayınca da ayaklariyle ağaçları devirerek onu tamamiyle yapraklarla örtmüşlerdir.

Aynı şekilde bir cenaze törenine ülkenin diğer bir kısmında da raslanmıştır.

★ Tabiat Ana anlatıyor adlı Doğan Kardeş kitabını okudun mu ★

Tatil Yarışmamızı Kazananlar

Meral Aldinç
(Karikatür yarışmamızı kazandı)

Nevbahar ve Neveser Aksoy kardeşler
(Resim yarışmamızı kazandılar)

Tanju Dedeoğlu
(Karikatür yarışmamızı kazandı)

Salih Çene
(Resim yarışmamızı kazandı)

Ayhan Baykal
(Resim yarışmamızı kazandı)

(Yarışmayı kazanan diğer kardeşlerimizin resimlerini gelecek sayılarımızda yayınlamaya devam edeceğiz.)

BİRAZ DA TARİH

Şanlı Antep Savunması

MONDROS andlaşması gereğince Güney Anadolu şehir ve kasabaları bizde kalacağı halde durup dururken, düşman kuvvetleri Antep, Urfa ve Maraş'a da girdiler. Şaşkın, korkak ve zayıf saltanat idaresi bu durum karşısında hiçbir şey yapamıyor, olan biteni uzaktan seyretmekle yetiniyordu.

5 Kasım 1919'da Fransızlar Antep'i ele geçirdiler ve şehirde halkın sabrını taşıracak pek çok kötü hareketlerde bulundular.

Bu durum karşısında artık her şeyi göze alan halk, zaman zaman istilâcılara kafa tutuyor, yüzlerine karşı:

— Burada ne işiniz var? Defolun!... diye haykırıyor ve silâhla karşı durmağa çalışıyordu. Kadın, çoluk-çocuk, kim olursa olsun, kendi gücü kuvveti neye yeterse onu yapıyor, esirliğe boyun eğemiyeceğimizi düşmana anlatmıya çalışıyordu.

Nihayet düşman, bütün yeni silâhlariyle; topsuz, tüfeksiz, hazırlıksız Anteplilere karşı şiddet göstermeğe başladı; şehri kuşattı ve ateş yağdırmağa koyuldu. Hiçbir şeyin Türk'leri yıldırmadığını gören düşman kuvvetleri komutanı, uçaklarla, şehre bildiriler attırmayı denedi. On binlerce kâğıt, gökten yağdırılarak halkın teslim olması teklif edildi. «Koca Türk, Tanrı'sından kuvvet alan Türk» bu paçavraları okumak tenezzülünde bile bulunmadı. Düşman, şaşkınlığından cür'etini büsbütün artırıyordu: Durmadan yağdırdığı kâğıt parçalarında büyük kurtarıcı Mustafa Kemal'e, şehri savunan Türk kahramanlarına dil uzatmağa yeltendi.

Artık bıçak kemiğe dayanmıştı. Fedakâr, kahraman Antepliler, «hakkın bükülmez koluna, sarsılmaz imanına» inanan Türk evlâtları kuvvet sahiplerine yazılariyle de kafa tutmağa başladılar. Bir Türk yiğitinin, Özdemir Beyin düşman komutanına yazdığı mektup, bombalardan da kuvvetliydi, ağırdı:

«— Efendi, diyordu Özdemir Bey, artık siz de anladınız ki Türk gücünü ne bomba gürültüsü, ne top ateşi, ne de mitralyoz vızıltısı kırabilir. Kuvvetle elde edemiyeceğiniz şehri, artık halkı kandırarak zaptedebileceğinizi sanıyorsunuz...

Biz, sizi medeni bir millet sanırdık. Meğer adınız, sanınız yalanmış...

«Biz, sizin vereceğiniz hürriyete muhtaç değiliz. Hürriyetimizi kendi silâhımızla koruyacağız...

«Evet, Türk askeri, karargâhınıza (Komuta yeri) gelecektir. Fakat boynunu bükerek, beyaz bayrak açarak değil, vaktiyle kıralınızın bile gölgesine sığındığı şanlı kırmızı sancağımızla gelecektir...»

Gösterdiği kahramanlıklardan ötürü «gazi»lik sıfatını alan Antep kuşatmasında yararlık gösteren iki çocuğun kahramanlıkları, büyüklerinkinden hiç de az ve eksik değildi. Küçük Mehmet ile Şerif milli kurtuluş tarihimizin unutulmaz Mehmetçikleridirler.

★

Askerle halk el ele, gönül gönüle Antep'i kurtarmağa çalışıyorlar. Kuşatmanın en zorlu günleri... Şehirden, dışarda bulunan kor komutanlığına durumu bildirmek gerekiyor. Fakat her taraftan yağan kurşun yağmuru altında dışarıya bir haberci göndermek mümkün değil!...

Şehirdeki askerlerimizin komutanı yanında 12-13 yaş-

HANGİSİ DOĞRU?

1. **«Bana bir dayanak noktası gösterin, dünyayı yerinden oynatayım» sözünü kim söylemiştir?**
   Diyojen - Arşimet - Nevton.
2. **Kanuni'nin son seferi hangisidir?**
   Mohaç - Hind - Zigetvar.
3. **Yüzölçümü bakımından dünyanın en büyük devleti hangisidir?**
   Rusya - Amerika Birleşik Devletleri - Çin.
4. **Vatan şairimiz Namık Kemal nerede ölmüştür?**
   Magosa - Rodos - Sakız.
5. **Atın ayağında kaç parmak vardır?**
   Bir - Dört - Beş.

(Karşılıkları Sh. 32 de)

larında bir de çocuk var. Adı Mehmet. Bu sıkışık durumda hemen ileri atılıyor:

— Komutanım, haberi ben ulaştıracağım!... diyor.

Komutan düşünüyor. Önce:

— Olmaz, sana kıyamam! diyor.

Çocuk direniyor:

— Canım bu vatana feda!

Mehmet üsteledikçe komutan düşünüyor. Bu haberin muhakkak ulaştırılması da gerekiyor. Nihayet:

— Peki, diyor komutan, al bu kâğıdı!... Fakat giderken çok dikkatli ol!... Tanrım seni korusun Mehmet'im!...

Mehmet, bir dilenci kıyafetine girerek geçtiği yerlerin her noktasına ateş yağmuru yağdığı halde yıldırım gibi, şehrin dışına doğru ilerledi.

Mehmet koşuyor, koşuyor. Hedefe çok yaklaştığı bir sırada, birdenbire karşısında beş altı düşman askeri beliriyor. Tüfeklerini ona yöneltmişler, ilerliyorlar...

Mehmet hemen göğsündeki kâğıtları bir bağ kütüğüne saklıyor ve hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi, etrafına bakına bakına yürümesine devam ediyor.

Biraz sonra düşman askerlerinin kucağına düşen Mehmet'i; «bir casus bulduk!» diye sevine sevine komutanlarının karşısına çıkardılar.

«Kanarya Sevenler ve Yetiştirenler Derneği» nin sergisi geçen ay Taksim'de Fransız Konsolosluğu salonlarında açıldı. Çok cici, renk renk kanarya, bülbül ve muhabbet kuşlarının süslediği sergi, halkımız tarafından pek beğenildi. Günlerce tıklım tıklım dolup taşan sergiyi küçük kardeşlerimiz de gezdiler. Yukarıdaki resimde kanaryalara merakla bakan bir kardeşi görüyorsunuz.

Düşman komutanı ne yaptı ve ne söylediyse kâr etmedi; Mehmet'in ağzından bir tek kelime alamadı. Mehmet:

— Ben bir dilenciyim, hiçbir şeyden haberim yok!... diyor da başka bir şey demiyordu. Korkutma, güzel vaitler... hepsi, hepsi nafile!

Mehmet'den bir şey çıkmıyacağını anlıyan komutan, askerlerine dönerek:

— Bırakın, gitsin! dedi.

Mehmet, ağır ağır geriye doğru ilerlerken arkasından atılan bir kahbe kurşunla yere yuvarlandı. Ayağından adam akıllı bir yara almıştı.

Ertesi sabah kendisini hastanede bulan Mehmet'in vücudunu kurtarmak için bir ayağını kesmek gerekti.

Nihayet uzun bir süre yatakta kaldıktan sonra Mehmet, bir ayağını kaybetmiş olarak hastaneden çıktı.

Kahraman Mehmet, iyileşmek üzereyken, hastaneye gelen, bölgenin düşman komutanı ona sordu:

— Seni geri göndersem bize kurşun atar mısın?

Mehmet, hiç düşünmeden:

— Elbette, dedi, sizin vatanınız da elden gitmiş olsaydı böyle yapmaz mıydınız?

Mehmet, askerlerimiz tarafından esir alınan iki düşman erine karşılık bize geri verildi.

Küçük kahraman, hastaneden çıkar çıkmaz, evine uğramadan askerlerimizin arasına karışarak yine cepheye koştu. Tek ayağı ile, sıçraya sıçraya sayısız yararlıklar gösterdi...

Gaziantep'in küçük kahramanlarından Şerif'in hikâyesini de başka bir yazımızda anlatacağız...

Enver Naci Gökşen

TARİH
ANSİKLOPEDİSİ

- *M. Çağatay Ulüçay Amcanın bu kitabında tarihle ilgili bütün konuları kolayca bulabilirsiniz.*
- *Bu kitabı edinmekle bir yığın eser karıştırmaktan ve zaman kaybından kurtulursunuz.*
- *Tarihten önceki ve sonraki bütün olaylara yer veren bu tarih hazinesi*

Her kitaplığın Demirbaşıdır.

Sipariş adresi : (P. K. 1146 — İstanbul) Fiyatı : 30 Lira

Mikroskobun meraklı hikâyesi

BUGÜN araştırma lâboratuvarlarında, fabrikalarda, tıpta ve diğer bilimsel incelemelerde kullanılan karmaşık yapılı araçların yanında mikroskop çok basit kalır.

Fakat biraz düşünecek olursak mikroskobun hiç de kolay bulunmadığını, bunun uzun yıllar süren araştırmaların ürünü olduğunu anlarız.

Acaba insanlar niçin bugün mikroskop dediğimiz aracı yapmak için yıllarca uğraşmışlar, onu geliştirmek için emek harcamışlardı? Bütün bu çalışmaların sebebi neydi?

Bu yolda insanları harekete getiren en büyük kuvvet meraktı. Onlar gözle görülebilenin ötesini de görmek, anlamak istiyorlardı. Yüzyıllar öncesi bilginler, yeryüzünde gözle görülemiyecek kadar küçük cisimlerin bulunduğunu farketmişler ve bu minik yaratıkların dünyasına girebilmeyi kolaylaştıracak bir araç arastırmaya başlamışlardı.

Bu yolda atılan ilk başarılı adım, hepinizin çok iyi tanıdığı, büyütecin yapılmasıdır. Camdan yapılan bu basit alet, cisimleri olduklarından kat kat büyük gösteriyordu.

Yüzyıllarca büyüteç küçük cisimlerin incelemesinde kullanılan tek araç olarak kaldı. Tarihçiler bunun Mezopotamya'da kurulan devletlerden biri olan Asur devletinin başkenti Ninova'da daha M. Ö. 700 yıllarında kullanılmağa başlanıldığını, Yunanlılar ve Romalılar devrinde ve ortaçağ boyunca da bundan faydalanıldığını yazmaktadırlar. Bu yüzyıllar boşu boşuna geçmemiş durmadan cisimleri daha iyi inceleme yollarını araştıran bilginler, daha güçlü bir büyüteç üzerinde çalışmalarına devam etmişlerdir.

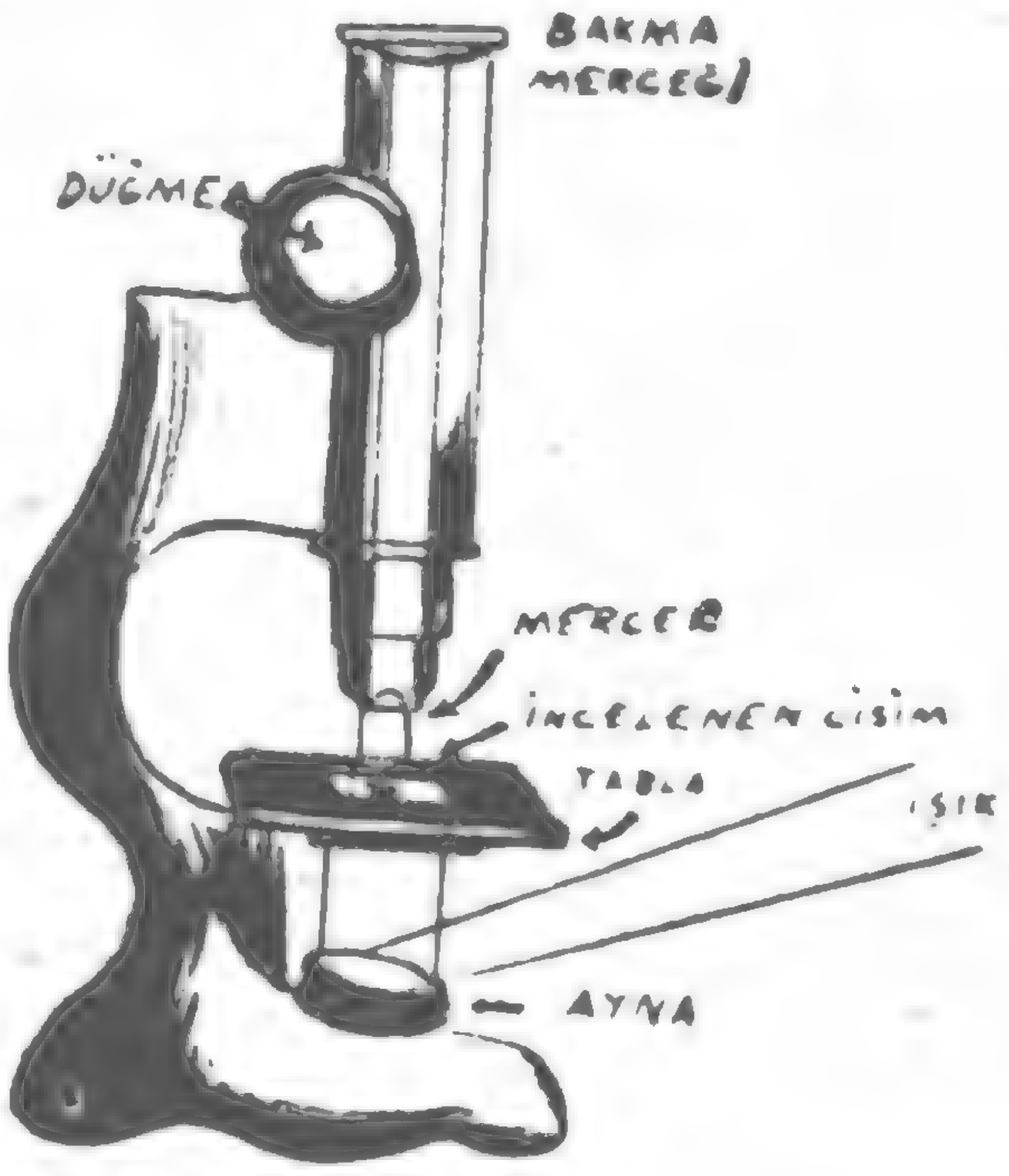

Bilginleri uğraştıran bu konuda Janssen adlı Holândalı bir mercek yapıcısı 1590 yılında büyük bir başarıya ulaştı.

Janssen'in yaptığı araç, mikroskobun en ilkel şekliydi. Madenden yapılmış uzun bir borunun uçlarına yerleştirilmiş iki dışbükey mercek insanlara, ulaşamadıkları minik yaratıklar dünyasının kapısını açıyordu.

İncelenecek cisim borunun alt ucundaki merceğin altına yerleştiriliyor üst ucundan gözle bakıldığında cisim gerçek büyüklüğünün 400 katı kadar büyümüş olarak görünüyordu.

Janssen'in bu buluşu 16. yüzyılda birçok bilim dallarında yeni yeni araştırmaların başlamasına yol açtı. Öte yandan bilginler gördükleriyle yetinmiyorlar, daha ufak şeyleri de görmek istiyorlardı. Bu yüzden mikroskobu geliştirmek için yapılan çalışmalar hızla devam ediyordu. Bu sayede bugün bilginler artık 100.000 defa büyütülmüş cisimleri de görebilmektedirler.

Yıllarca süren uzun çalışmalardan sonra bugün kullanılan mikroskoplar yapılmıştır. Şimdi mikroskobu ana hatlariyle beraberce inceliyelim:

Bir mikroskop üç kısımdan meydana gelmiştir. Ayak, gövde ve boyu değiştirebilen uzunca bir boru.

Gövdede incelenecek cismi koymava yarıyan ortası delik dört köşe bir tabla, ve alt kısımda bir tarafı düz bir tarafı çukur her yana döndürülebilir bir ayna bulunur.

Boyu bir vidayla değiştirilebilen borunun uçlarında birer mercek bulunur. Bunlardan göze yakın olanına okiiler, cisme yakın olanına objektif denir.

Ayna ışığa çevrilir. Aynadan yansıyan ışık tablanın ortasındaki deliğe gelir, iki cam arasına konulmuş cismi aydınlatarak objektife geçer. Borunun da içini ışıklandırdıktan sonra gözümüzün bulunduğu öbür merceğe gelir.

Birçok bilginler araştırmaları için büyütme gücü daha fazla olan araçlar bulmağa çalışmışlardır.

1937 de Harvard Üniversitesinden Dr. Louis C Graton cisimleri 6000 defa büyüten bir mikroskop yapmayı başarmıştır.

Bilginler daha bu habere inanıp inanmıyacaklarına karar vermeden Almanya'da da bundan kat kat güçlü bir mikroskobun yapıldığını öğrendiler.

Alman bilginlerinin 1958 de yaptığı bu üstün mikroskop cisimleri olduklarından binlerce defa daha büyük gösteriyordu. Sözünü ettiğimiz bu mikroskobun elektron mikroskobu olduğunu zaten anladı-

EV SAHİBİ OLMAYI KİM İSTEMEZ?

Yapı ve Kredi Bankasının kumbaralı, ikramiyeli aile cüzdanı bir gün sizi de bir ev sahibi yapabilir. Şimdiye kadar Yapı ve Kredi Bankasından bir çok kardeşe apartman dairesi ve zengin para ikramiyeleri çıkmıştır.

nız. Bununla diğer mikroskoplar arasındaki esas fark cisimlerin incelenmesinde ışık dalgaları yerine elektronları kullanmasıdır.

Elektron mikroskobunun üstünlükleri yanında bazı kusurları da vardır. Bir kere çok pahalıya mal olmaktadır. Sonra çok ağırdır. O kadar ki kolayca hareket bile ettirilemez.

1942 de Amerika'da Dr. V. K. Zworykin ve arkadaşları taşınabilir ve oldukça ucuz bir elektron mikroskobu yapmayı başarmışlardır.

Bu bilginler Almanya'da yapılan mikroskobun üzerinde çalışıp onu geliştirmişler ve cisimleri 100.000 defa büyütecek bir duruma getirmişlerdir.

Eski çağlarda Nınova'da yaşıyan bilginler buldukları büyütecin bugünkü elektron mikroskobu halini alacağını belki akıllarından bile geçirmemişlerdi. Ama 20 nci yüzyıl bilginleri bununla da yetinmemişlerdir.

Elektron mikroskobundan faydalanmağa başlar başlamaz bazı bitki ve hayvan hücrelerini iyice incelemelerini sağlıyacak bir mikroskop bulmağa başlamışlardır. Elektron mikroskobunun büyütme gücüne diyecek yoktu ama bu, her türlü incelemeye yetmiyordu. Araştırıcılar insanın görme gücünün ötesinde uçsuz bucaksız dünya sırlarının çözülmemiş bulunduğunu biliyorlardı.

Bu karanlık dünyayı aydınlatabilmek için ortadan kaldırılması gereken bazı engeller vardı. Bunlardan birincisi ışık dalgalarını ilgilendiriyordu.

Gözlerimize çok güveniriz. Onların etrafımızdaki herşeyi gördüğünü sanırız. Ama gerçekten öyle mi? Bizim görmemizi sağlıyan şey ışık dalgalarıdır. Gözümüz de belirli ışık dalgalarına karşı duyarlıdır. Ancak onları görebilir.

Bir cisim üzerine düşüp yansıyan ışınların dalga uzunlukları 4500 - 7500 angstrom arasında ise, normal bir göz bu cismi görebilir. Angstrom bilginlerin dalga boylarını ölçmekte kullandığı, milimetrenin on milyonda biri uzunluğunda bir ölçüdür.

Bazı cisimlerin yansıttıkları ışınların dalga boyları 2000-4500 angstrom arasındadır. Bunlara mor ötesi ışınları (ültra viyole) denilir. Bazıları da 8000 ilâ 15000 angstrom dalga boyundadır. Bu iki bölgede insan gözü duyarlı değildir.

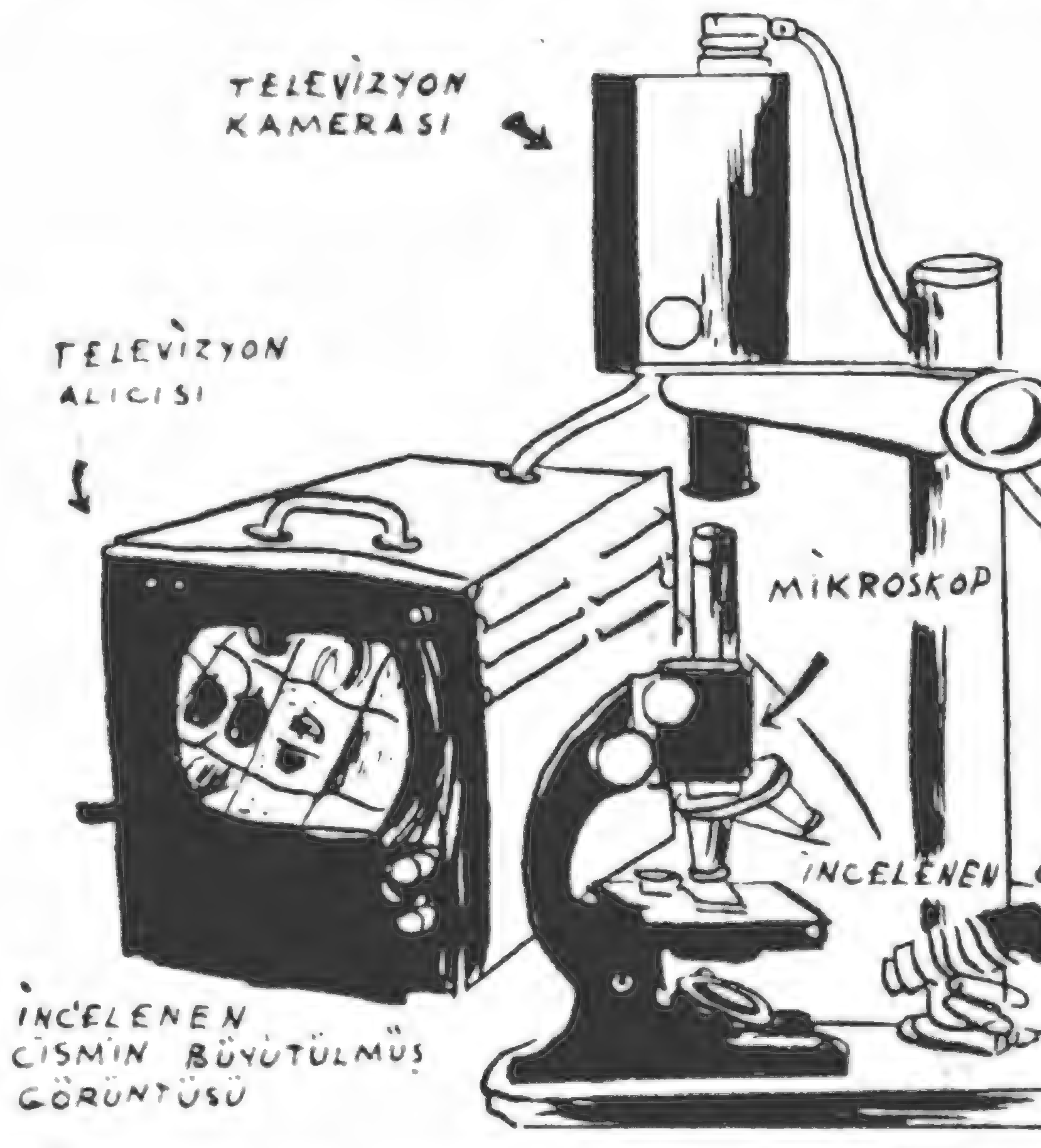

Bilginler, hücreler üzerinde yaptıkları fiziksel ve kimyasal araştırmalar sonunda bunların mor ve kızıl ötesi bölgelerinde önemli bazı olayların meydana geldiğini biliyorlardı. Bunu hücreleri boyayarak ortaya çıkarmışlardı. Ama boyaların hücrelerin yapıları üzerinde bazı değişiklikler yapıp yapmadığını kesin olarak bilmiyorlardı.

Bilginleri düşündüren diğer bir problem de şuydu: Hücreler yahut diğer ufak cisimler elektron mikroskobuyla canlı olarak incelenemiyorlardı. Hücrelerin elektron geçirebilmeleri için kuru olmaları gerekiyordu. Bunun için yerleştirildikleri havasız yerde çok geçmeden ölüyorlar, bilginler de hücrelerin hareketlerini, bölünme ve çoğalmalarını inceleyemiyorlardı. Bu güçlüklere de bir çözüm yolu bulundu.

Bu araç neydi? Televizyon alıcısı. Bunun duyarlığı mor ve kızıl ötesi ışınlarına kadar da uzandığından ve çalışması sırasında canlılara hiç bir zarar vermediğinden bütün engelleri ortadan kaldırıyordu.

Taşınabilir elektron mikroskobunu yapan Zworykin ve bir biyoloji bilgini olan Parpart işbirliği yaptılar. 1951 yılında Eşsiz Mikroskop denilen aracı tamamladılar.

Eşsiz mikroskopta insan gözünün yerine bir televizyon kamerası geçmektedir. Yani göz yerine mikroskoba kamera bakmaktadır. Hepimizin bildiği bir mikroskoba bilim araştırmalarında kullanılmak için özel olarak yapılmış bir televizyon kamerası eklenmiştir. Bu, mikroskoba bakan alıcı tabla üzerine yerleştirilmiş canlıların veya cisimlerin görüntüsünü kabloyla televizyon vericisine gönderir.

Araştırıcı, perde üzerinde canlı hücreleri kolaylıkla, olduğundan binlerce kere büyütülmüş olarak gözliyebilir.

Böylece yeni bir dünya da bilginlerin araştırma alanlarına katılmış bulunmaktadır.

EDWIN DRAKE

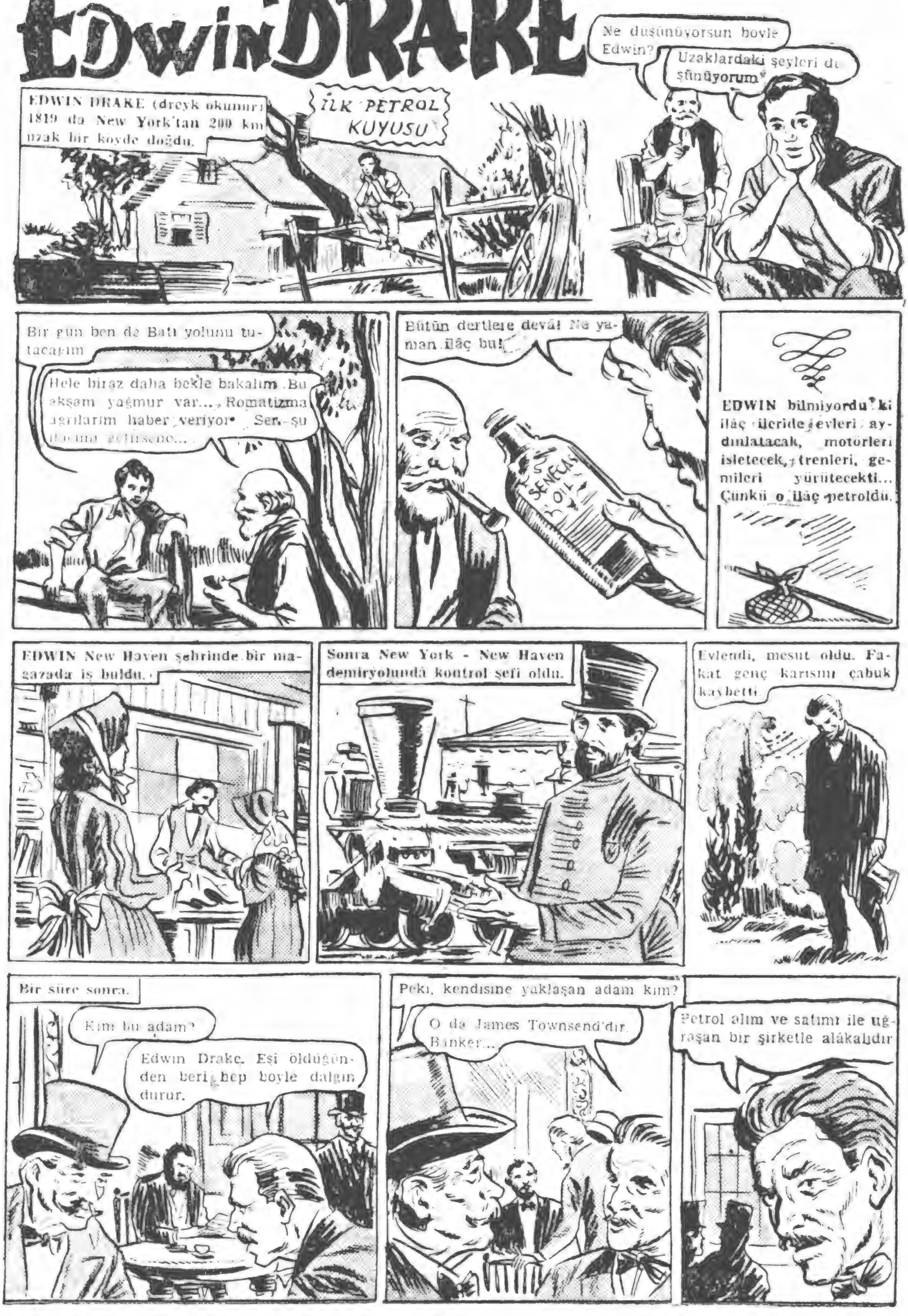
EDWIN DRAKE (dreyk okunur) 1819 da New York'tan 200 km uzak bir köyde doğdu.
İLK PETROL KUYUSU
Ne düşünüyorsun böyle Edwin?
Uzaklardaki şeyleri düşünüyorum.
Bir gün ben de Batı yolunu tutacağım
Hele biraz daha bekle bakalım. Bu akşam yağmur var.... Romatizma ağrılarım haber veriyor. Sen şu ilâcımı getirsene...
Bütün dertlere devâ! Ne yaman ilâç bu!
SENECA OIL
EDWIN bilmiyordu ki ilâç ileride evleri aydınlatacak, motörleri işletecek, trenleri, gemileri yürütecekti... Çünkü o ilâç petroldü.
EDWIN New Haven şehrinde bir mağazada iş buldu.
Sonra New York - New Haven demiryolunda kontrol şefi oldu.
Evlendi, mesut oldu. Fakat genç karısını çabuk kaybetti.
Bir süre sonra.
Kim bu adam?
Edwin Drake. Eşi öldüğünden beri hep böyle dalgın durur.
Peki, kendisine yaklaşan adam kim?
O da James Townsend'dır. Banker...
Petrol alım ve satımı ile uğraşan bir şirketle alâkalıdır

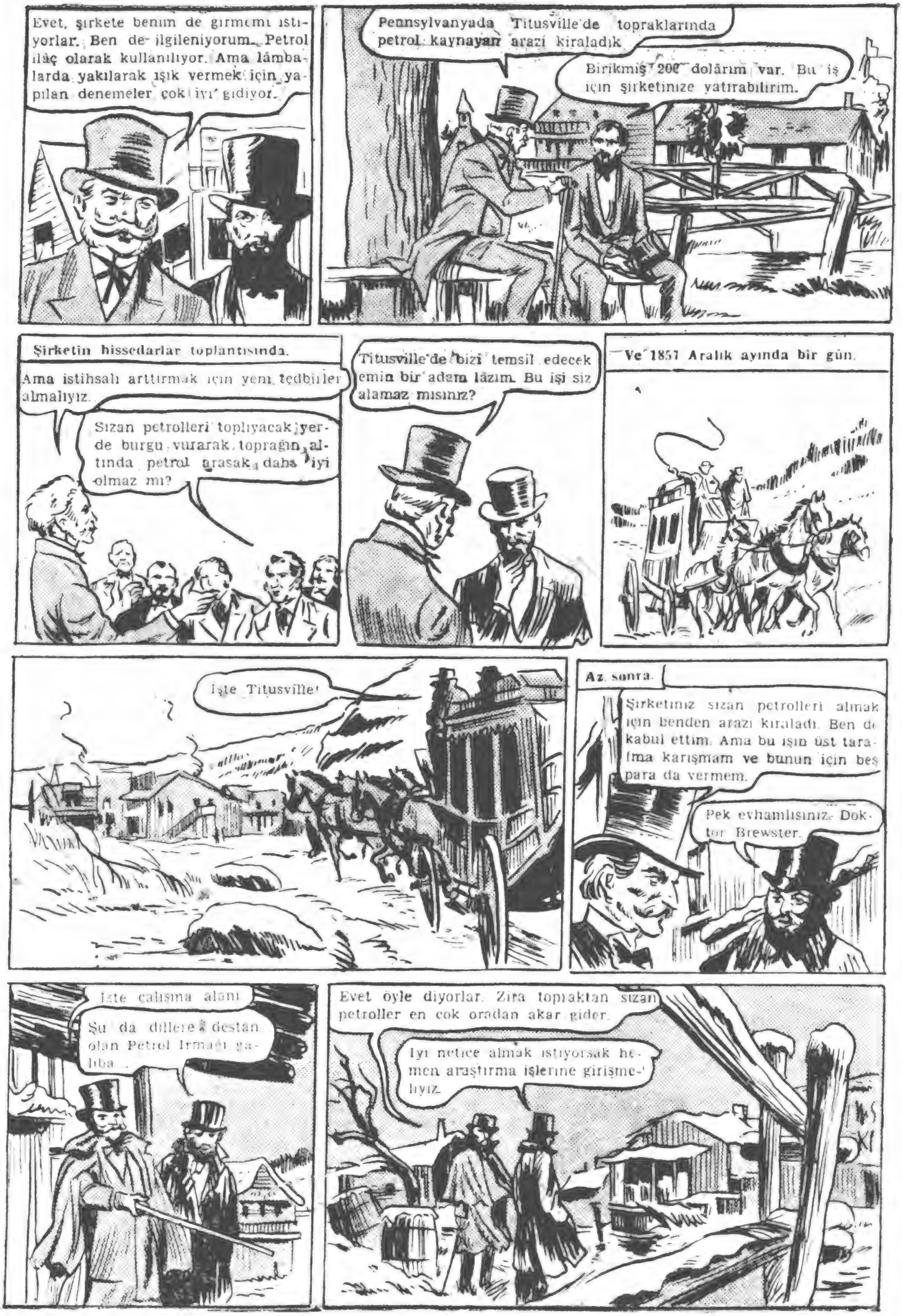
Evet, şirkete benim de girmemi istiyorlar. Ben de ilgileniyorum. Petrol ilâç olarak kullanılıyor. Ama lâmbalarda yakılarak ışık vermek için yapılan denemeler çok iyi gidiyor.
Pennsylvanyada Titusville'de topraklarında petrol kaynayan arazi kiraladık.
Birikmiş 200 dolârım var. Bu iş için şirketinize yatırabilirim.
Şirketin hissedarlar toplantısında.
Ama istihsalı arttırmak için yeni tedbirler almalıyız.
Sızan petrolleri toplıyacak yerde burgu vurarak toprağın altında petrol arasak daha iyi olmaz mı?
Titusville'de bizi temsil edecek emin bir adam lâzım. Bu işi siz alamaz mısınız?
Ve 1857 Aralık ayında bir gün.
İşte Titusville!
Az sonra.
Şirketiniz sızan petrolleri almak için benden arazi kiraladı. Ben de kabul ettim. Ama bu işin üst tarafına karışmam ve bunun için beş para da vermem.
Pek evhamlısınız, Doktor Brewster.
İşte çalışma alanı
Şu da dillere destan olan Petrol Irmağı galiba...
Evet öyle diyorlar. Zira topraktan sızan petroller en çok oradan akar gider.
İyi netice almak istiyorsak hemen araştırma işlerine girişmeliyiz.

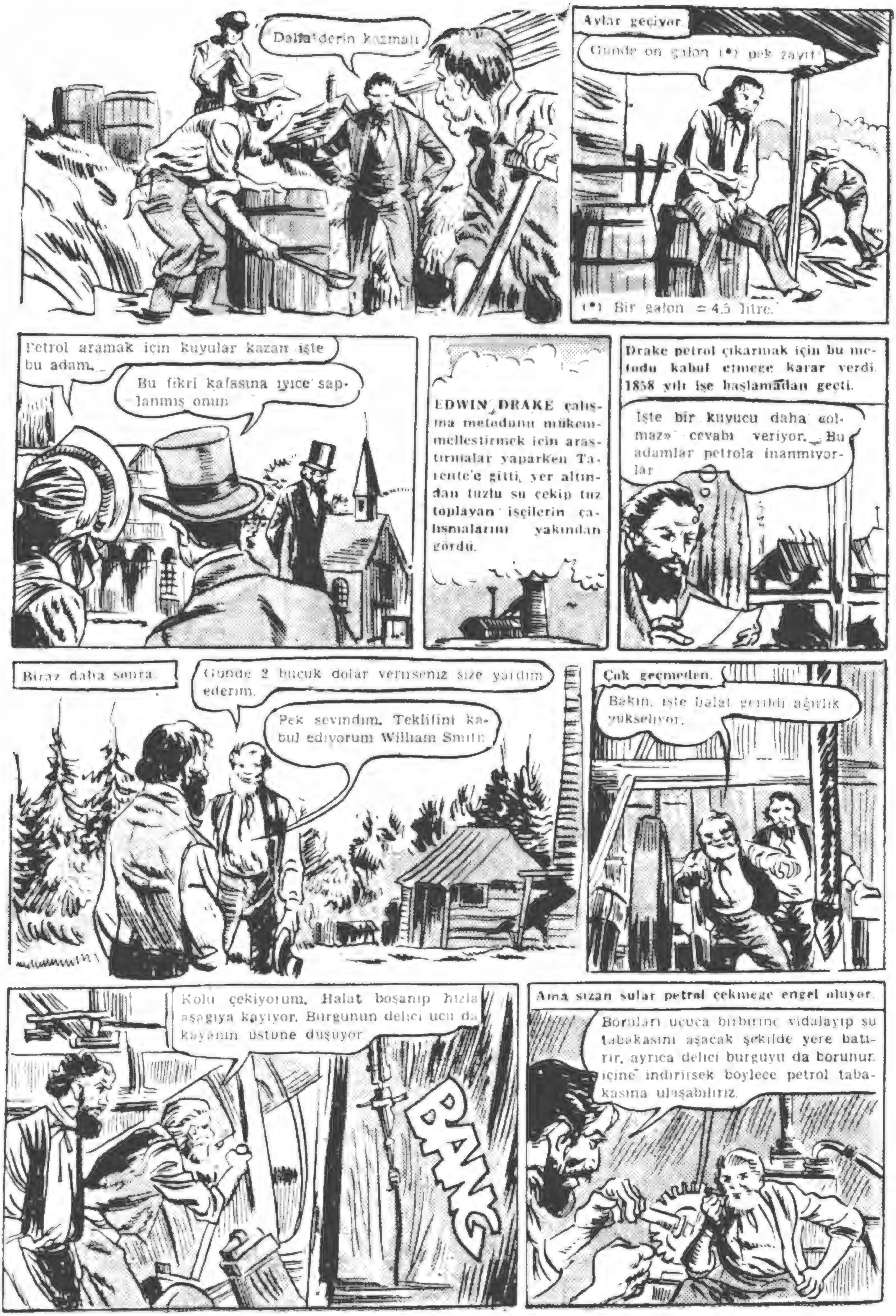
Daha derin kazmalı
Aylar geçiyor.
Günde on galon (*) pek zayıf
(*) Bir galon = 4.5 litre.
Petrol aramak için kuyular kazan işte bu adam._
Bu fikri kafasına iyice saplanmış onun
EDWIN DRAKE çalışma metodunu mükemmelleştirmek için araştırmalar yaparken Tarente'e gitti, yer altından tuzlu su çekip tuz toplayan işçilerin çalışmalarını yakından gördü.
Drake petrol çıkarmak için bu metodu kabul etmege karar verdi. 1858 yılı işe başlamadan geçti.
İşte bir kuyucu daha «olmaz» cevabı veriyor._ Bu adamlar petrola inanmıyorlar
Biraz daha sonra.
Günde 2 buçuk dolar verirseniz size yardım ederim.
Pek sevindim. Teklifini kabul ediyorum William Smith
Çok geçmeden.
Bakın, işte halat gerildi ağırlık yükseliyor.
Kolu çekiyorum. Halat boşanıp hızla aşağıya kayıyor. Burgunun delici ucu da kayanın üstüne düşüyor
BANG
Ama sızan sular petrol çekmege engel oluyor.
Boruları ucuca birbirine vidalayıp su tabakasını aşacak şekilde yere batırır, ayrıca delici burguyu da borunun içine indirirsek böylece petrol tabakasına ulaşabiliriz.

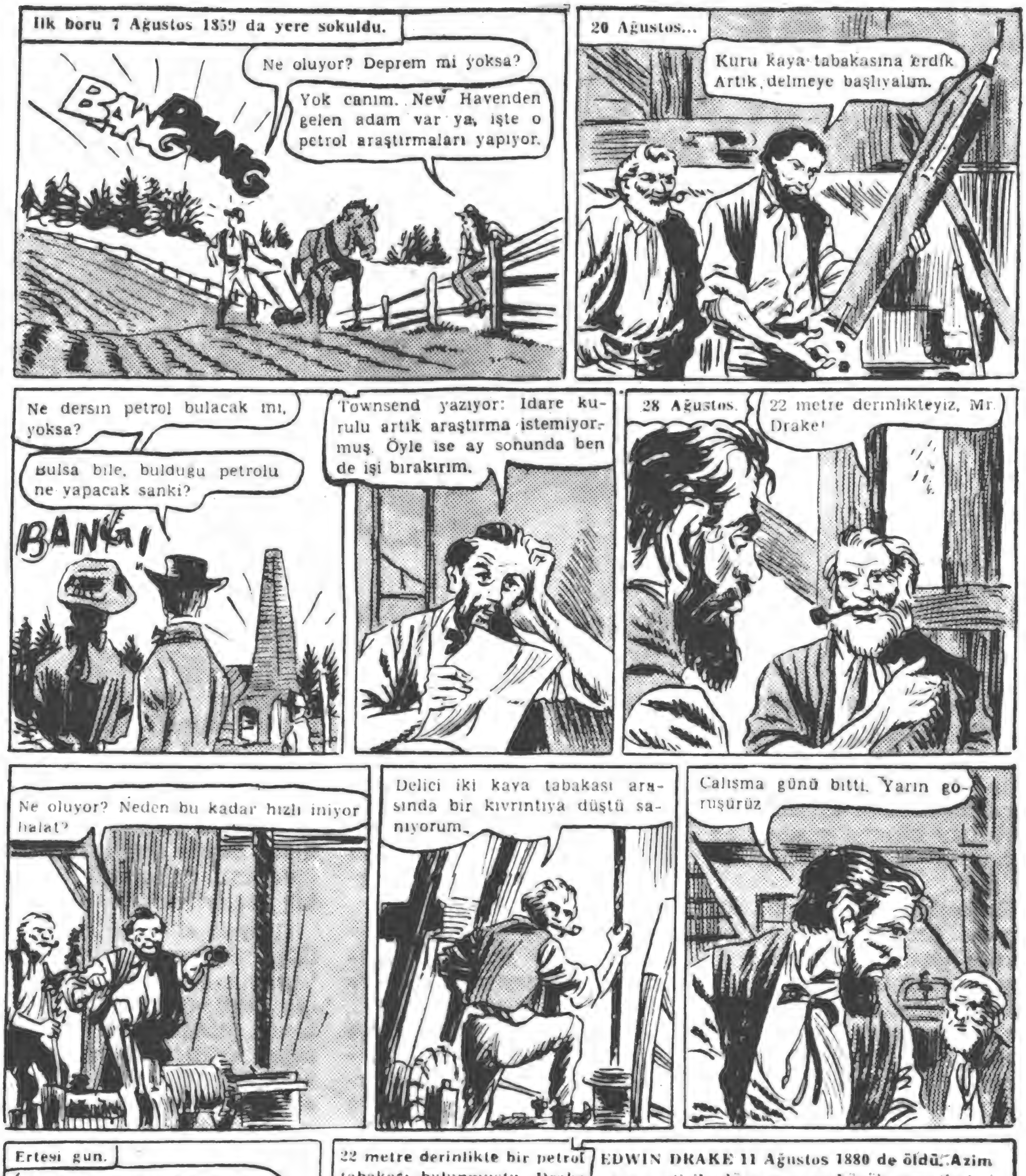
İlk boru 7 Ağustos 1859 da yere sokuldu.
BANG BANG
Ne oluyor? Deprem mi yoksa?
Yok canım. New Havenden gelen adam var ya, işte o petrol araştırmaları yapıyor.
20 Ağustos...
Kuru kaya tabakasına erdik. Artık delmeye başlıyalım.
Ne dersin petrol bulacak mı, yoksa?
Bulsa bile, bulduğu petrolu ne yapacak sanki?
BANG!
Townsend yazıyor: İdare kurulu artık araştırma istemiyormuş. Öyle ise ay sonunda ben de işi bırakırım.
28 Ağustos.
22 metre derinlikteyiz, Mr. Drake!
Ne oluyor? Neden bu kadar hızlı iniyor halat?
Delici iki kaya tabakası arasında bir kıvrıntıya düştü sanıyorum.
Çalışma günü bitti. Yarın görüşürüz
Ertesi gün.
Mister Drake! Çabuk gelin! Petrol!
Ne dediniz?
22 metre derinlikte bir petrol tabakası bulunmuştu. Drake partiyi kazandı.
EDWIN DRAKE 11 Ağustos 1880 de öldü. Azim ve gayreti ile dünyanın en büyük servetlerinden biri olan petroldan faydalanmanın yolunu insanlara o gösterdi.
SON

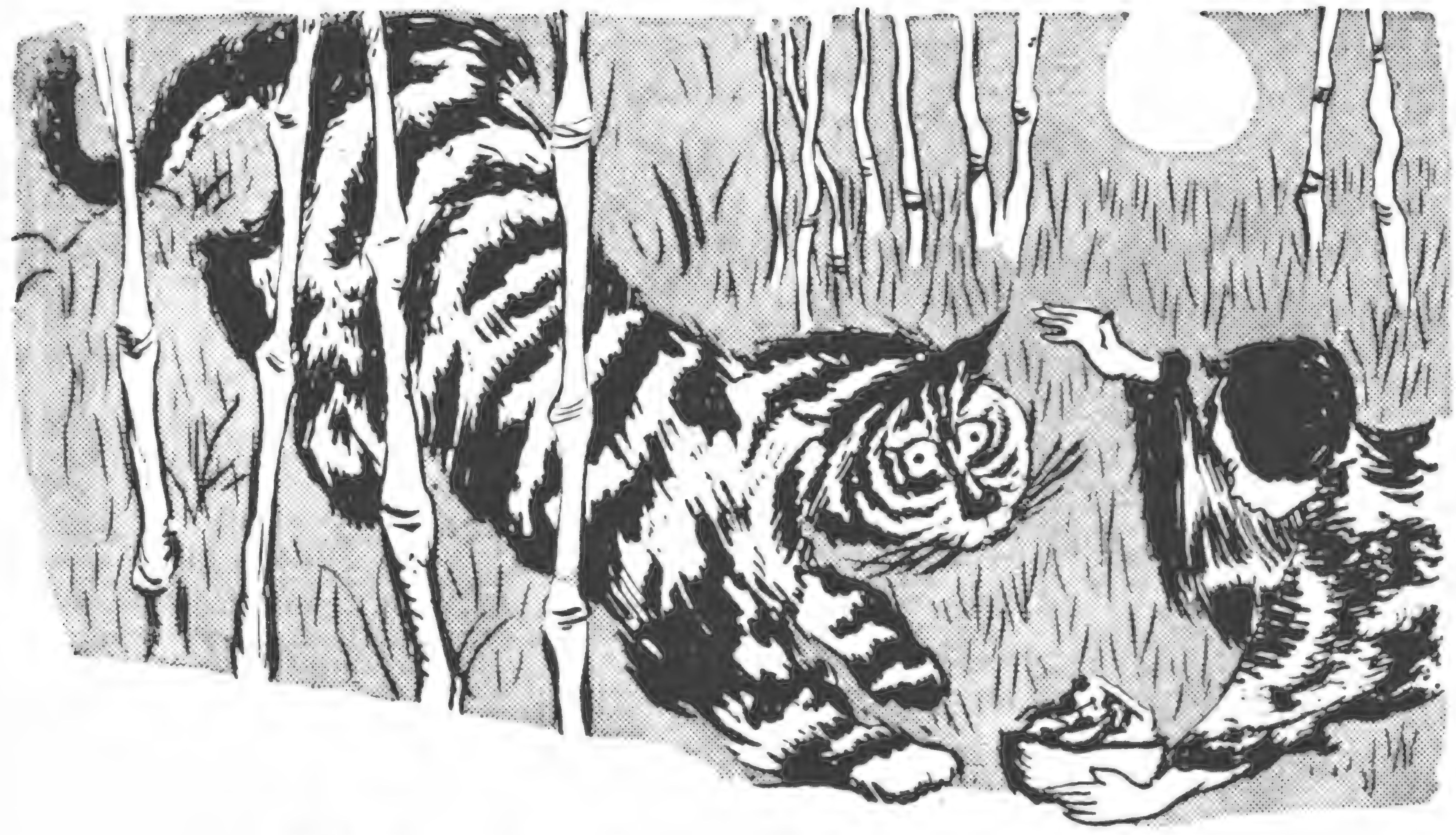

Unutulmaz bir ders

YUN Ok adlı genç bir Çinli kadın bir gün kendisini için için kemiren derdine bir çare bulmak için yüce dağlardaki sayısız mağaraların birinde yaşıyan ak sakallı bilgine akıl danışmağa gitti.

Herkesten uzakta ıssız bir köşede kendini kitaplarına vermiş olan bu ihtiyar aynı zamanda akıllara durgunluk veren büyüler ve sihirli ilâçlar yapmakla da ün salmıştı.

Kadın çekine çekine içeri girdiğinde ihtiyar, kucağında açık bir kitap dalgın dalgın ateşe bakıyordu. Gözlerini alevlerden ayırmadan gür bir sesle «Buraya niçin geldin?» diye sordu.

Yun Ok yerlere kadar eğilerek «Yüce bilgin büyük bir derdim var. Buna ancak sizin sihirli ilâçlarınız deva olabilir.» dedi.

BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

Soldan Sağa :
1 — Kedi, 2 — Ali, 3 — Lim, 4 — Emek, 5 — Kil.

Yukarıdan Aşağı :
1 — Kalem, 2 — El, 3 — Dilek, 4 — İki, 5 — Em.

Adam, «Hep aynı lâflar. Bu dünyada herkes sihir peşinde, kimse işlerini kendi kendine yoluna koymaya çalışmıyor» dedi.

Kadın hıçkırarak «Ne olur bana yardım edin. Kapınızdan eli boş çevirmeyin» diye yalvarmağa başladı.

İyi kalpli ihtiyar, kadının acıklı haline daha fazla dayanamadı «Peki, derdini söyle de bir şeyler düşünelim bakalım» dedi.

Bu sözler üzerine kadın ferahlıyarak hikâyesini anlatmağa başladı:

«Kocam eskiden çok iyiydi. Üç yıl önce birdenbire değişti. Artık hiç kimseyle konuşmaz oldu. Eğer ben ona bir şeyler söylersem duymazlıktan geliyor. Sevmediği bir yemek yaparsam tepsiyi itip kızgın kızgın dışarı çıkıyor. Herkes pirinç tarlalarında çalışırken o yüksekçe bir yerde oturup denizi seyrediyor.»

İhtiyar: «Bunlar olağan işlerdir kızım. Zamanla geçer, sen hikâyene devam et.» deyince, kadın sözlerini şöyle bitirdi: «Yüce bilgin anlatılacak başka bir şey kalmadı. Sizden onun eskisi gibi olmasını sağlıyacak sihirli bir ilâç istiyorum.»

İhtiyar, «Demek sihirli bir ilâç istiyorsun» dedi. «Bunu yapmak öyle pek kolay bir şey değil. Sen şimdi git ben biraz düşüneyim, üç gün sonra geldiğinde bunun için neler gerekli olduğunu sana söylerim.»

Yun Ok günlerin geçmesini sabırsızlıkla bekledi. Üçüncü gün sabahleyin erkenden dağlarda yaşıyan bilginin mağarasına gitti. Adamı saygıyla selâmlayıp heyecanla ne diyeceğini beklemeğe başladı.

Adam sakin sakin, «İstediğin ilâç yapılmıyacak gibi bir şey değil ama bunun için canlı bir kaplanın başından koparılmış üç tüy lâzım. Kaplan tüylerini getir istediğini hazırlıyayım» dedi.

Kadın iyice şaşırmıştı «Peki ama canlı bir kaplanın kafasından üç tüyü nasıl koparayım? Yırtıcı bir hayvanın yanına nasıl yaklaşayım?» diye ümitsiz ümitsiz söylenmeğe başladı.

Adam, «Eğer bu ilâç senin için gerçekten çok önemliyse bu işi başarırsın» deyip başını öte yana çevirdi. Artık bu konu üzerinde daha fazla konuşmak istemediği besbelliydi.

Yun Ok evine giti. Günlerce kaplan tüylerini nasıl elde edebileceğini düşündü durdu.

Bir gece herkes yatıp, ortalıktan el ayak çekildikten sonra usulca mutfağa gitti. Bir kâseye et suyunda pişmiş pirinç doldurup sokağa çıktı. Bir kaplanın yaşadığı bilinen dağlara doğru yürümeğe başladı. Kaplanın mağarasına yakın bir yere yiyeceği döküp kendisi geri çekildi. Hayvan gelip yesin diye de seslenmeğe başladı.

Hayli zaman bekledi ama kaplanı göremedi. Ertesi akşam yine yola koyuldu. Bu defa mağaraya biraz daha yaklaştı. Hayvana götürdüğü yiyecekleri yere koyup çekildi. Artık Yun Ok her gece dağa tırmanıyor, her defasında kaplanın mağarasına biraz daha yaklaşıyordu. Her gece onu göre göre yırtıcı hayvan da kadına alışmıştı.

Bir defasında Yun Ok bütün cesaretini toplayıp mağaranın ağzına kadar sokuldu. Onu görünce getirdiklerini yemeğe çıkan kaplan bir iki adım attıktan sonra durdu. Etrafı iyice aydınlatan ay ışığında uzun uzun kadına baktıktan sonra yiyeceklerin başına geçti. Ertesi akşam kaplan Yun Ok'un uzattığı kâseden yemeğini yiyordu. Bundan sonra da artık bu yırtıcı hayvan kendisini doyuran kadını mağarasının ağzında beklemeğe başladı. Kaplan getirdiklerini bitirdikten sonra kadın eliyle hayvanın başını okşardı.

Aradan altı ay geçti. Bir akşam Yun Ok kaplanı sevdikten sonra «Ey kaplan, sen cömert iyi yürekli bir hayvansın. Bana başından üç tane kıl lâzım. Ne olur kızma» dedikten sonra yavaşça kılları kopardı.

Korktuğuna uğramamıştı. Kaplan kızıp üstüne atılmadı. Yine her zamanki gibi dostça bakıyor yerinden bile kıpırdamıyordu.

Yun Ok avucunu sımsıkı kapayıp olanca hızıyla dağdan aşağı indi.

Ertesi sabah daha güneş doğmadan yaşlı bilginin mağarasındaydı.

«Yüce bilgin» diye seslendi. «İstediklerinizi getirdim. İşte kaplanın kafasından kopardığım üç kıl. Artık bütün iş size kaldı. Haydi verdiğiniz sözü yerine getirin.»

İhtiyar, kılları eline alıp iyice inceledi. Bunların kaplan tüyü olduğuna aklı yattıktan sonra öne doğru eğilip hepsini birden ateşe atıverdi. Kadıncağız «Ne yaptınız? Bütün emeklerim boşa gitti!» diye dövünmeğe başladı.

Adam yine sakin sakin:

«Kızım söyle bakayım, bunları nasıl ele geçirdin?» diye sordu.

Yun Ok hıçkıra hıçkıra, anlatmağa başladı. «Her gece elimde bir tabak yiyecekle kaplanın mağarasına gittim. Önceleri uzakta duruyordum. Yavaş yavaş yaklaşmağa başladım. İlkin getirdiklerimi yemiyordu. Ama bu beni yıldırmadı. Sabırla her gece gitmeğe devam ettim. Uzaktan ona tatlı sözler söylüyordum. Aradan günler geçti. Bir defa bile onu azarlamadım, bağırıp çağırmadım. Sonunda artık ona bir kötülük yapmıyacağımı iyice anlamış olacak ki, o da bana doğru geldi ve elimdeki kâseden yemeğe başladı. Artık her gece yolumu gözlüyordu. Kaplanın güvenini kazanmıştım. Ben tüylerini okşarken kedi gibi mırıltılar çıkarıyordu. Bütün bunlardan sonra da ona durumu anlattım. Özür dileyerek istediğiniz tüyleri kopardım.

İhtiyar, «Anlaşıldı anlaşıl-

(Devamı Sh. 50 de)

ŞARKI SÖYLİYEN ŞİŞELER

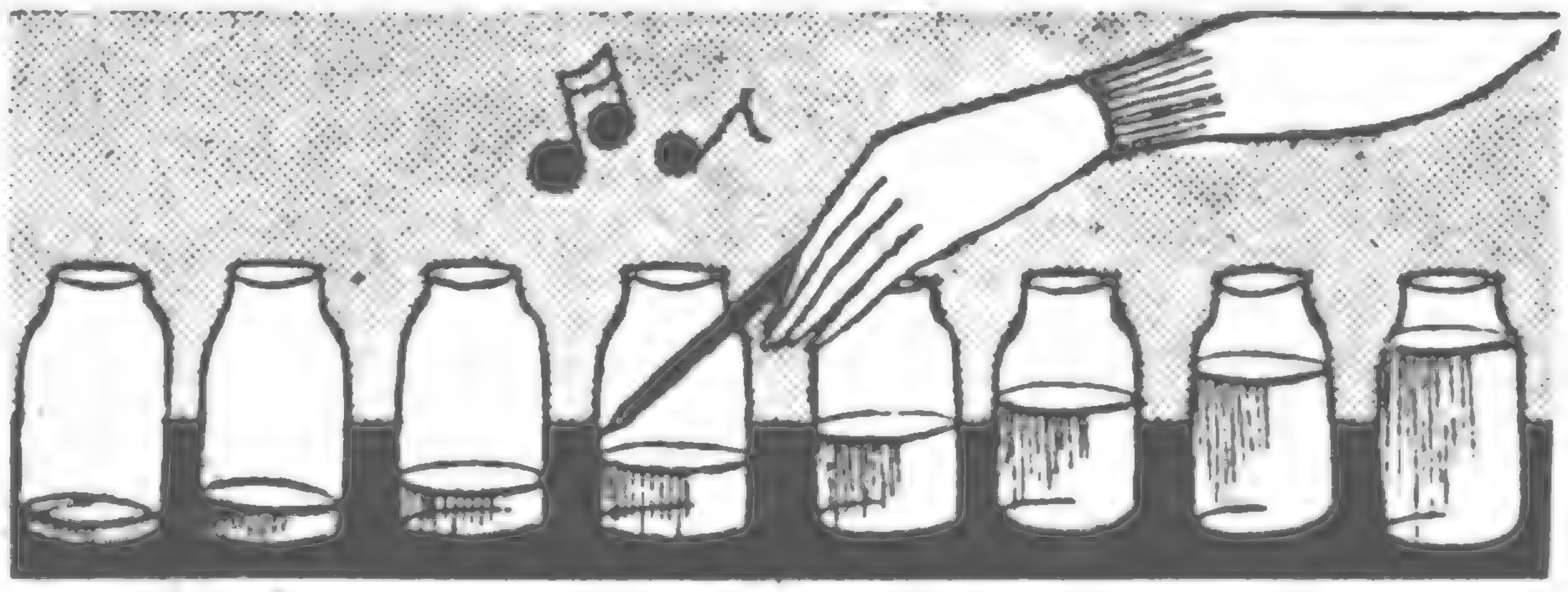

Sekiz boş süt şişesini alıp bunları bir masanın üstüne sıralayın. İçlerini çeşitli seviyelerde suyla doldurun. Bunlar gamdaki sekiz notanın seslerini verecekler. Bunu, üstlerine bir kalem veya kaşıkla vurduğunuzda kendiniz de göreceksiniz.

Eğer isterseniz bütün şişelerdeki suları ayrı renklere boyayıp göze çok daha güzel görünmelerini sağlıyabilirsiniz.

Bu kendi yaptığınız müzik aracıyla belki de sevdiğiniz şarkıları çıkaracak kadar ustalık gösterebilirsiniz. İlk fırsatta bu eğlenceli oyunu deneyin.

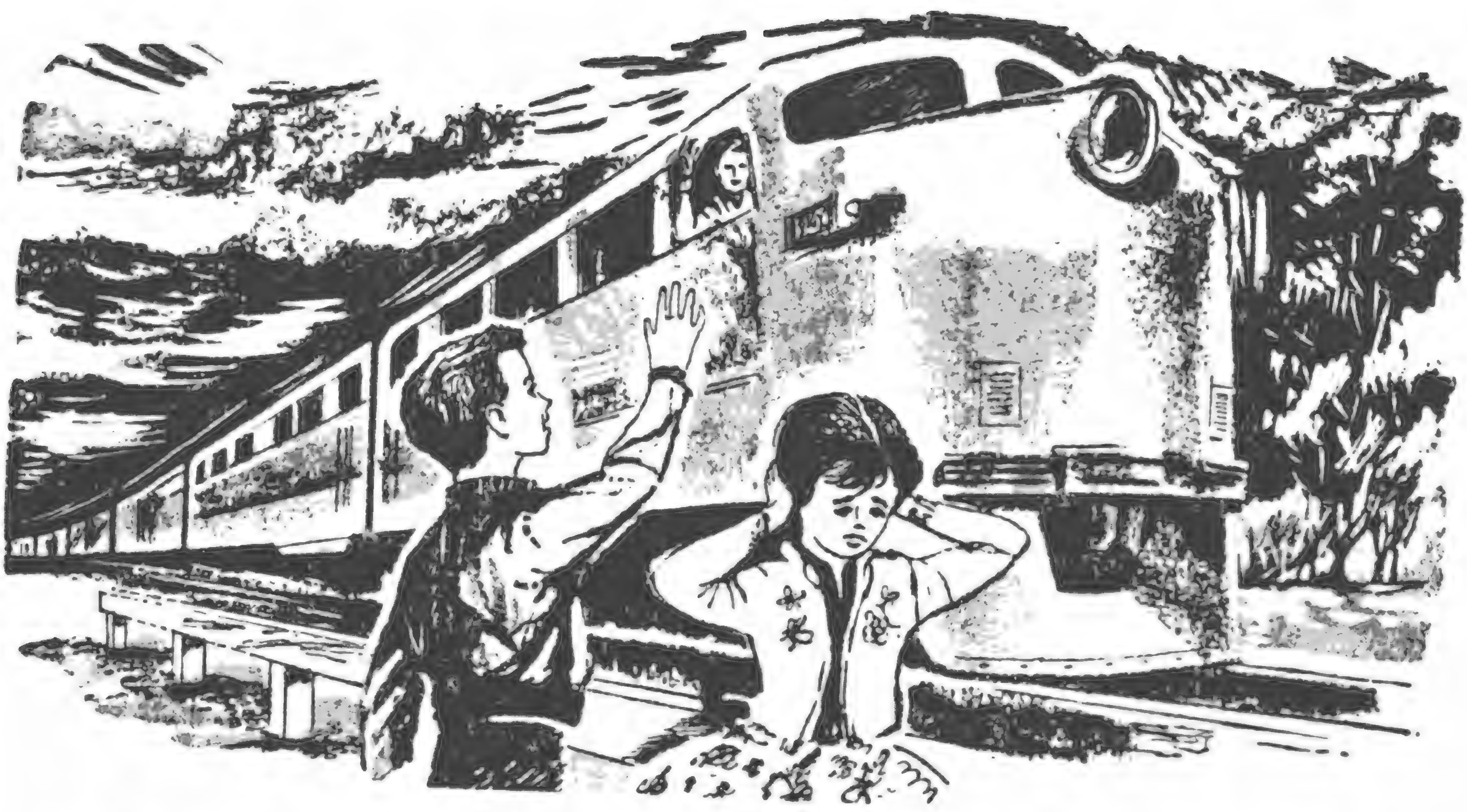

Ateşçi amcanın selâmı

AYŞE durup raylara bakmak için iyice yavaşlıyan ağabeysine, «Çabuk ol, okula geç kalacağız» diye seslendi.

Ahmet gözlerini pırıl pırıl parlıyan demiryolundan ayıramıyarak, «Yok» dedi. «Daha zilin çalmasına çok vakit var.»

Üstünden demiryolu geçen köprüye geldiklerinde ağabeysi Ayşe'ye yetişti. Kardeşinin, köprünün altından geçmekten bile çekindiğini farkettiğinden:

«Ne dersen de sen trenden korkuyorsun» dedi.

Ayşe, «Hiç de sandığın gibi değil. Yalnız gürültüsünü hiç sevmiyorum işte o kadar» diye cevap verdi.

İki kardeş arasında bu tartışma, yolları üstündeki demiryoluna yaklaştıklarında hemen her sabah aynen tekrarlanırdı.

Bazen bir tren gelir tartışmaları da sona ererdi. Ahmet yerinde sıçrayıp oynıyarak olanca gücüyle trene elini sallarken Ayşe gözlerini sımsıkı kapayıp ellerini kulaklarının üstüne sıkıca koyup kıpırdamadan ağabeysinin yanında dururdu.

Lokomotif «düüt» diye bağırır. Vagonlar, tekerlekler büyük bir gürültüyle raylar üzerinde yuvarlanıp giderlerdi.

Sesler uzaklaştıktan sonra Ayşe gözlerini ve kulaklarını açar, rahat rahat yoluna devam ederdi.

Bir sabah yine köprüye yaklaştıklarında tren geçiyordu. Ayşe bir gözünü açıp lokomotife şöyle bir baktı. Ateşçi amca gülerek elini sallıyarak karşılık verdi.

Ayşe, «bak! bak! Ateşçi amca bize selâm veriyor» dedi.

Ahmet. «Kendine mi sandın yoksa?» dedi. «Tren geçerken kulaklarını tıkıyanı ateşçi amca sevmez.»

Bu sırada tren «düt-düt-düt» diye bağırdı. Ayşe gözlerini kulaklarını sımsıkı kapattı. Kızcağız o gün akşama kadar hep trenleri düşündü durdu. Gerçekten de ateşçi amcalar ağabeysine el sallıyorlar lokomotifler de yine onu selâmlamak için düt-düt diye bağırıyorlardı. Tren geçerken gözlerini yummadan, kulaklarını tıkamadan durabilseydi belki onu da selâmlıyacaklardı.

Ama ertesi gün treni görür görmez verdiği kararları unutuverdi. Elleri kulaklarına gitti, başını öne eğip gözlerini sımsıkı kapadı. Ateşçi amca Ayşe'yi görmüyordu bile.

Aradan epeyce zaman geçti. Kızcağız trene her rastlayışında üzüntüden âdeta hastalanıyordu.

Bir gün yine ağabeysiyle birlikte okula gidiyorlardı. Yarı yola geldiklerinde Ayşe yemeğini evde unuttuğunun farkına vardı. «Ağabeysine,

HANGİSİ DOĞRU'nun CEVAPLARI

1. Arşimet, 2. Zigetvar, 3. Rusya 4. Sakız, 5. Bir.

«Sen yürü, ben koşa koşa sana yetişirim» diyerek geri döndü.

Evden bir hayli uzaklaşmışlardı. Ayşe o uzun yolu yeniden nasıl yürüyeceğini düşünüyordu. Eve kadar gidip geri dönmesi okula geç kalmasına sebep olacaktı. Bereket versin annesi de sefer tasını almış yola çıkmıştı. Ayşe teşekkür ederek annesinden ayrıldı. Hızlı hızlı okul yolunu tuttu. Köprüye yaklaştığında simsiyah pırıl pırıl bir lokomotifin geldiğini gördü. Ateşçi pencereden eğilmiş gülerek etrafına bakınıyordu. Kızcağız hemen gözlerini, kulaklarını sımsıkı kapadı. Biraz öyle durdu, sonra yavaşça bir gözünü aralayıp trene bakıverdi. Güler yüzlü ateşçi amca elini sallıyordu.

Ayşe dönüp arkasına etrafına bakındı. Hayret! Görünürlerde kimsecikler yoktu. Demek ateşçi amca Ayşe'ye el sallıyordu

Hemen bir elini kulağından çekip havaya kaldırdı. Lokomotif «düüt, düüt» diye bağırdı Artık küçük kız elleriyle kulaklarını tıkamıyordu Çünkü tren hiç de öyle sağır edici gürültüler çıkarmıyor, kendisini arkadaşça tatlı tatlı selâmlıyordu. Ayşe de bir elini var gücüyle sallıyarak Ateşçi amcanın selâmına karşılık veriyordu.

Biraz sonra öbür elini de kulağından çekip ikisini birden sallamağa başladı. Artık güleryüzlü ateşçi amcaya o da gülerek bakabiliyordu. Ayşe orada son vagon da gözden kayboluncaya kadar durup bu sevimli treni seyretti. Sonra olanca hızıyla koşup köprünün ötesinde ağabeysine yetişti.

Yolda giderken yeni bir şarkı söylüyordu:

Düdüt düdüt tren hızlı hızlı gider
Arkasından vagonlar takip eder.
Ayşe de onlara elini sallar
Çünkü o cesur bir kızdır.

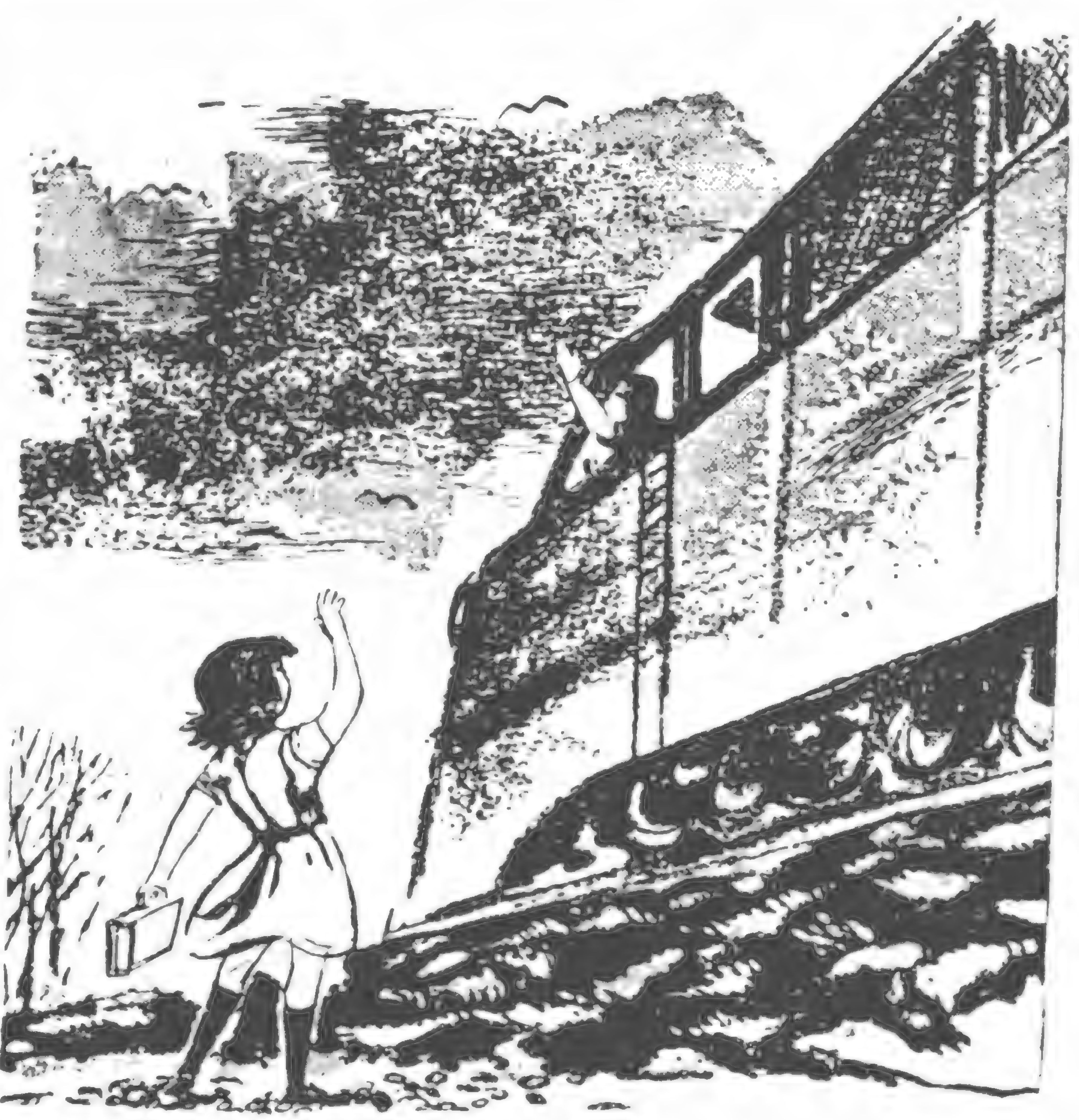

KİM BİLİYOR'un CEVAPLARI

1. **Padişah I. Ahmet'in yaptırdığı Sultanahmet Camiine içini kaplıyan çinilerdeki mavi rengin üstünlüğünden dolayı bu ad verilmiştir. 1616 da tamamlanmış olan cami Mimar Mehmet Ağa'nın eseridir. Altı minarelidir. Minarelerindeki şerefeler 14 tanedir. Bu da I. Ahmet'in 14 üncü padişah olduğunu gösterir. 260 penceresi vardır.**
2. **Rio de Janeiro'da Marcana stadyomu.**
3. **Zekânın beynin büyüklüğüyle ilgisi olup olmadığı kesin olarak bilinmemektedir. Beyinleri çok ufak kimselerin de çok akıllı olduğu görülmüştür.**
4. **İlk fotoğraf 1826 da Joseph Nicephore Niepce adlı bir Fransız bilgini tarafından çekilmiştir. Poz süresi 8 saattir.**
5. **Ayışığı olmıyan bulutsuz bir gecede gökyüzüne bakıldığında göğü hemen hemen bir daire boyunca saran parlak, ince ve bulut halinde bir beyazlık görülür. Bu beyazlığın adına «Samanyolu» denilir. Samanyolu teleskop veya kuvvetli dürbünlerle incelenirse çok büyük bir yıldız yığını olduğu görülür. Bir kuşak gibi görünen Samanyolunun genişliği her yerde aynı değildir. En yoğun kısmının fotoğraflarında yıldızları teker teker saymak zordur.**

İki Arkadaş

ZEYNEBİN kocaman simsiyah, pırıl pırıl tüylü şişman bir kedisi vardı. Kedisine çok düşkün olan kız dünyada ondan daha güzel, daha iyi bir kedi olmadığını düşünür ve düşündükçe de böyle bir şeye sahip olduğu için göğsü kabarırdı. Herkesin onu kendisi kadar çok sevmesini ister, hep onu övmelerini beklerdi.

Bir gün annesiyle evde yalnızdılar. Zeynep ödevlerini hazırlarken yanında oturan kedisini de unutmuyor arada sırada yumuşak tüylerini okşuyordu. Annesinin hayvana hiç aldırmadığını görünce, dikkatini çekmek için, «Ne güzel kedim var değil mi?» dedi.

Annesi gözlerini elindeki örgüsünden ayırmadan, her zaman dediği gibi, «Çok şişman, hem de çok tembel... Durmadan tüylerini yalamaktan başka bir şey bilmiyor.» diye cevap verdi.

Zeyneb'in annesi, biraz yanılıyordu. Çünkü bu kocaman, kara kedi geceleri hiç de onun sandığı gibi kocaman pembe diliyle, siyah kürkünü parlatmakla geçirmiyordu. Herkes yatıp, ortalıktan el ayak çekildikten sonra her tarafı dolaşır fare araştırırdı Avları korkup kaçmasın diye yumuşak, tüylü pençelerinin ucuna basa basa yürüdüğü halde o zamana kadar bir tanecik bile fare yakalıyamamıştı. Bu yüzden de çok üzülüyordu.

Her gece Zeynep, yatmadan önce hayvanın parlak simsiyah tüylerini okşar ve ona «Haydi göreyim seni, ortalıkta fare bırakma» derdi Hayvancağızın bunları duyunca büsbütün keyfi kaçardı. Öyle ya görmeden, tıkırtısını işitmeden, hattâ kokusunu almadan nasıl fare yakalıyabilirdi? Her gece evde onları araştırmadığı yer bırakmazdı. Kocaman gövdesiyle dolaplara, raflara tırmanır, daracık yerlere girmeğe çalışırdı. Oralarda bir şeycikler bulamayınca da çöp tenekesinin yanına oturup sabaha kadar kulaklarını dikerek tıkırtı dinlerdi.

Bazen de mutfaktaki yemek masasının altına uzanıp derin derin uyuyormuş gibi yapardı. Bu gerçekte, fareleri tuzağa düşürme yollarından biriydi .

Yine bir gece Zeynep'le annesi oturuyorlardı. Etrafta çıt yoktu. Birdenbire annesi kıza dönüp, «Bak» dedi, «çatıdan bir tıkırtı geliyor.»

Dinlediler. Gerçekten de, yukardan kemirme sesine benziyen bazı tıkırtılar geliyordu.

Annesi, «mutlaka bir faredir» dedi.

Zeynep hemen, «sen merak etme anneciğim» diye atıldı, «kedim hemen onu tutuverir».

Herkes uyuduktan sonra kocaman kara kedi yukarı kata çıkıp, o özel sesi dinlemeğe koyuldu. Önceleri çok sevinçliydi Uzun zamandır hep böyle bir fırsatın eline geçmesini bekleyip durmuştu. Kulaklarını dikti ama bütün dikkatiyle dinlediği halde hiç bir şey anlıyamadı. Bu yüzden bütün sevinci gidiverdi. Artık eskisinden çok daha fazla üzülüyordu. Çünkü kırk yılda bir önüne çıkan fırsatı kaçırmıştı.

Bir ara yine fare ortalıktan kayboluvermişti. O böyle kara kara düşüncelere dalmışken kulağına bir takım tıkırtılar gelmeğe başladı. Bu defa gürültü çok kuvvetliydi ama yukarıdan

KİM BİLİYOR?

1. **Batılıların «Mavi Cami» olarak tanıdıkları ünlü mimarlık anıtımız hangisidir? Niçin bu ad verilmiştir, ne zaman yapılmıştır?**
2. **Dünyanın en büyük stadı nerededir?**
3. **Beynin büyüklüğünün zekâ ile ilgisi var mıdır?**
4. **İlk fotoğraf ne zaman çekilmiştir?**
5. **Samanyolu nedir?**

(Karşılıkları Sh. 33 de)

değil de alt kattan geliyordu. Kim bilir belki de kedinin arayıp durduğu şey mutfaktaydı Hemen çarçabuk aşağı indi. Usulca mutfak kapısından kafasını uzatıp içeri baktı. Tıkırtıyı yapanı ürkütüp kaçırmak istemiyordu. Kedicik gözlerine bir türlü inanamıyordu... İşte orada, masanın üstünde minik pembe burunlu kül renkli bir yavru fare duruyordu. İşin kötüsü hayvan da kediyi görmüştü.

«Demek beni yakalıyacağını sanıyorsun öyle mi?» diye incecik sesiyle sordu.

Kedi önce kızgın kızgın cevap vermeyi düşünüyordu ama bir yandan da farenin güzelliğine, cesaretine hayran olmaktan da kendini alamıyordu. Bunun üzerine dostça ona «Kimbilir belki de yakalamağa çalışırım» dedi.

Bu defa fare, «Peki tutarsan beni ne yapacaksın?» diye sordu.

Kedi, «yok canım» dedi, «ben seni tutmıyacağım ki.»

Hayvan kulaklarına inanamamıştı... Şaşkınlıktan kuyruğunu iki tarafa sallıyarak dedi ki:

«Sözlerinden hiçbir şey anlamıyorum. Ben bütün kediler farelere düşman sanırdım.»

Kocaman kara kedi gülümsiyerek, «Haklısın ama» dedi, «öteki kedilerin bir sürü fareleri var. Benim öyle mi ya. Şimdiye kadar bir tanesine bile rastlamadım. Bu gece her nasılsa talih yüzümüze güldü Ben deli miyim, seni öldürür müyüm hiç?»

Minik fare kemirdiği bisküite yaklaşarak:

«Öyleyse ben de karnımı doyurayım» dedi.

Kedi masanın etrafındaki sandalyelerden birinin üstüne atlayıp onunla konuşmağa başladı: «Seni yakalamak istemiyorum ama kovalamaca oynamağa bayılırım.»

Fare önünde bir kalkan gibi tuttuğu bisküitin arkasından başını uzatarak, «seninle kovalamaç oynarsam, benim de bu evde yerleşmeme izin verir misiniz?» diye sordu.

Kedi, «Tabii» dedi, «ama bu evdeki kaidelere uyman şart.»

Bu defa öteki, «peki bunlar nasıl şeyler? Bana söyler misin!» diye sordu.

Öteki, «Hayvanlar masadan yemek yemezler, bu bir. Sen de benim yerdeki tabağımdan yersin. Ben her gün yiyeceklerimden bir parçasını sana ayırırım.»

Fare, «hepsi bu kadar mı» diye atıldı. Öteki, «Daha bir sürü var ama en önemlilerinden biri de ortalıkta bırakılan yiyecekleri kemirmemek, ayak altında dolaşıp insanların canını sıkmamak.»

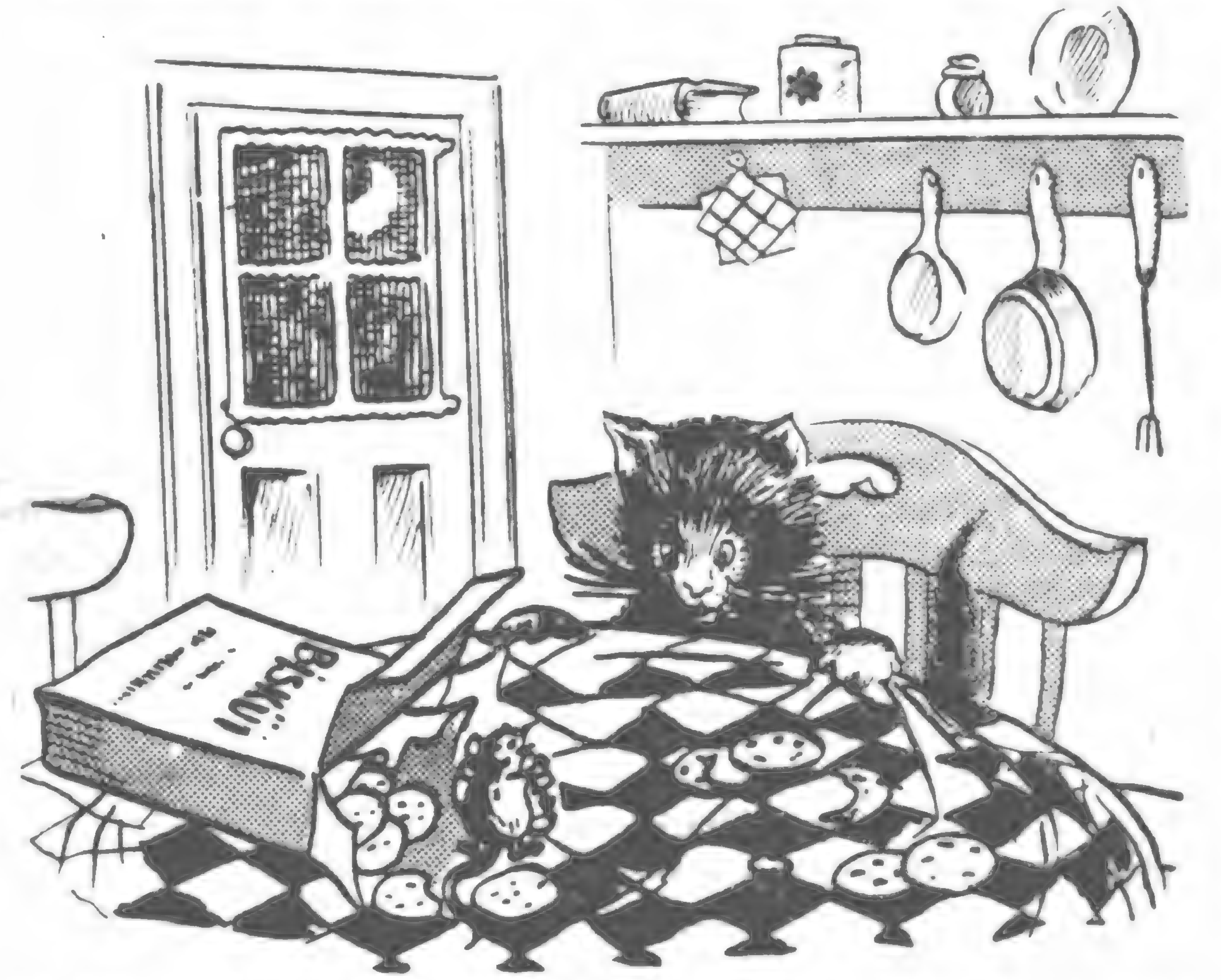

Fare kedinin kocaman tabağına bakıp, «arkadaşlarımı da buraya getirebilir miyim?» diye sordu.

Öteki, «olmaz» dedi. «Eğer böyle birşey yaparsan hepinizi yakalamak zorunda kalırım.»

Fare biraz düşündükten sonra, «Peki» dedi, «kaidelerinize uymayı kabul ediyorum. Burada kalacağım.»

Hayvan karnını doyurduktan sonra koşmaca oynamağa başladılar. Fare sandalyelerin etrafında dolaşıyor, kutuların, kovaların arasına girip çıkıyor, kedi de onu kovalıyordu.

O geceden sonra ayrılmaz iki dost oldular. Fare artık kedinin tabağından canının istediği kadar yemek yiyor, ortalıktan el ayak çekildikten sonra serbestçe gezinebiliyor, üstelik her gece birlikte oyun oynuyorlardı.

Aradan epeyce zaman geçmişti. Zeynebin annesi bir gün yine oturmuş tüylerini yalıyan kediyi göstererek:

«Senin kedi, eski tembelliğini bıraktı herhalde epeyce zayıflamış» dedi.

Zeynep, «Evet eskisinden çok zayıf, ama çok güzelleşti. Tüyleri hiç bu kadar parlak ve siyah olmamıştı.»

Onlar böyle konuşurlarken kara kedi de oturmuş gülümsüyordu. Eski hantallığı üstünden gitmişti. Çünkü şimdi evde beraberce oynadığı bir fare vardı.

ABONELERİNİZİ YENİLEYİN

Bazı kardeşler abonelerini zamanında yenilemiyorlar. Sonra ay başında dergileri adreslerine gelmeyince üzülüyorlar. Onun için abonenizi bitmeden bir ay önce yenileyin ki Doğan Kardeş aksamadan size ulaşabilsin.

OYUN EĞLENCE

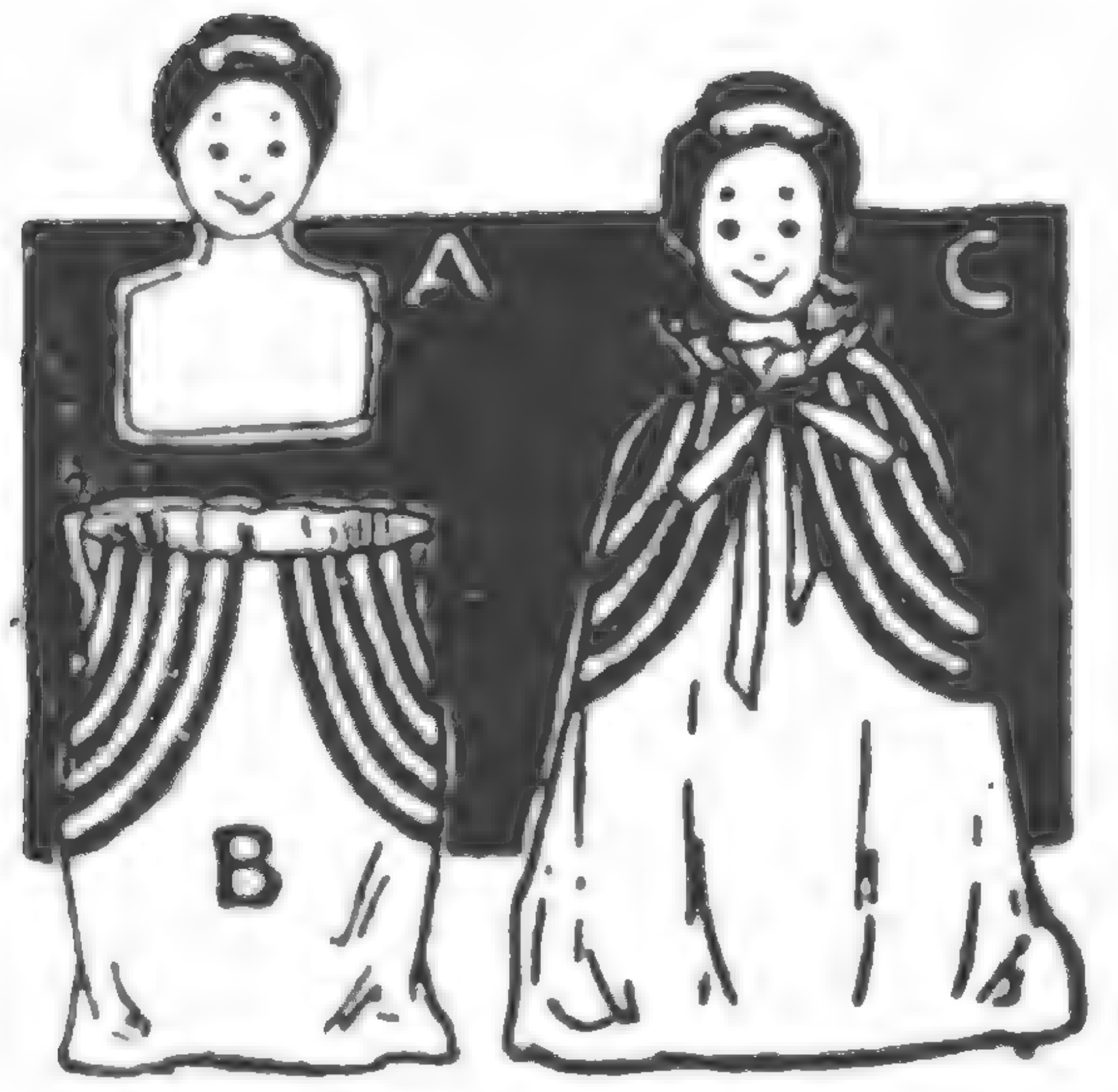

LÂVANTALI BEBEK

Herkes size artık büyüdüğünüzü, bebeklerle oynıyacak yaşı geçtiğinizi söyliyebilir. Ama siz bebeklerle oynamaktan hoşlanıyorsanız, hiç bu sözlere aldırmayın, eğlenmenize bakın.

Bunun için, kalınca bir karton üzerine güzel bir bebek başı çizin. Kendi yaptığınız hoşunuza gitmezse bir dergiden keseceğiniz bir baş da bu işi görebilir. Resmi omuzlariyle birlikte kesip çıkardıktan sonra bir kartona yapıştırın.

Ayrıca ufak bir kesekâğıdı alın. Bunu (B) de gördüğünüz gibi boyayın. Kurutulmuş lâvantayı kesekâğıdının içine koyun. Bunun üzerine başı da yerleştirdikten sonra boğazından ince bir kurdelâ ile bağlayın. (C) de bitmiş şeklini gördüğünüz sevimli bebeği çamaşırlarınız arasına koyarak mis gibi kokan çamaşırlar giyebilirsiniz.

GÜZEL SÖZLER

- ★ Çalışmak da çalışa çalışa öğrenilir.
- ★ Başkalarının fenalığı senin fenalığını affettirmez.
- ★ Lâfla degil işinle ögün.
- ★ Başladığın işleri bitirmeye de alış.
- ★ Çalışmakla dağlar devrilir.

KÂĞITTAN MİNİK BİR FARE

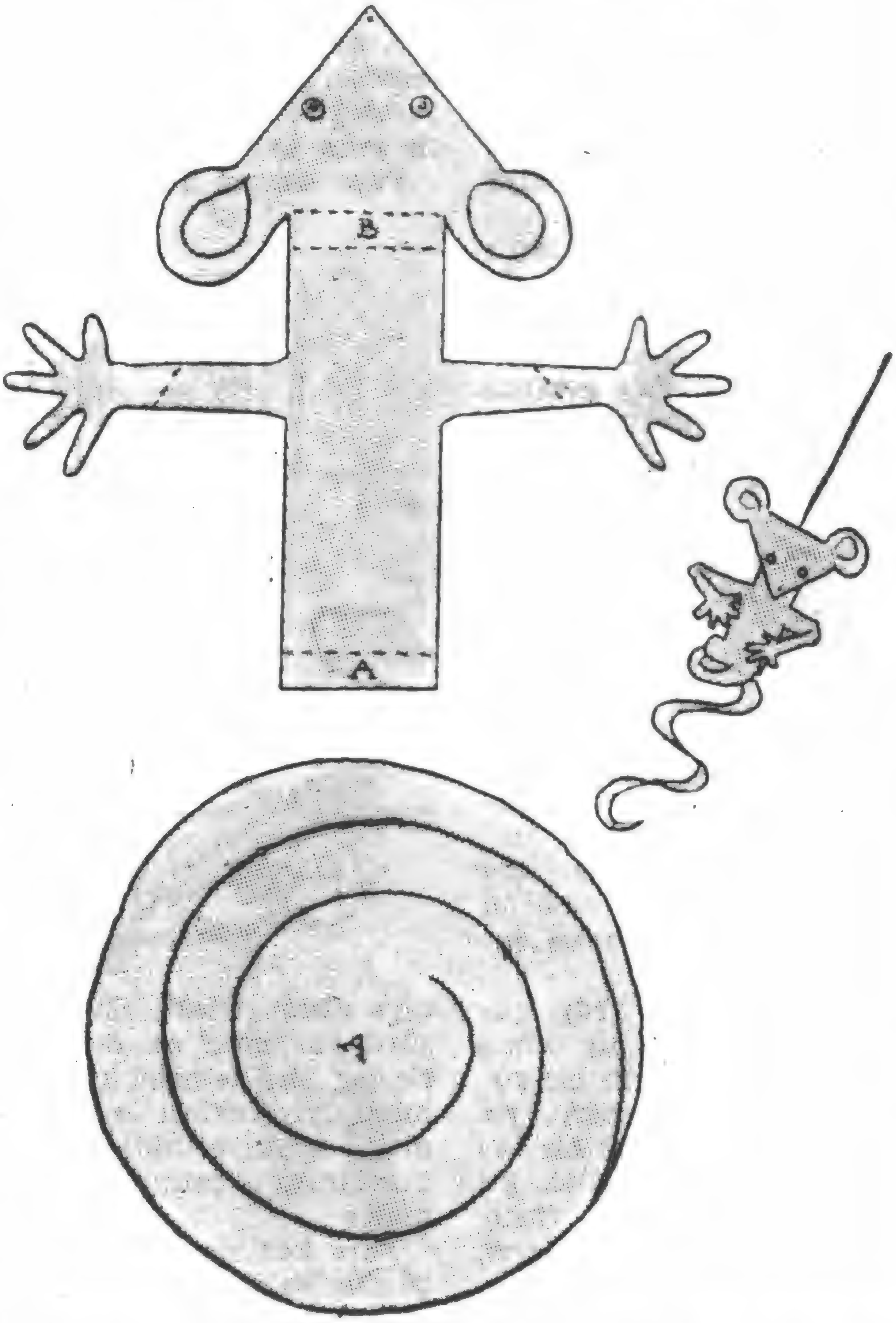

Derginizdeki resimlerin kopyasını çekip kül renkli bir karton üzerine geçirin. Bu sevimli oyuncağın bitmiş durumunu gösteren ufak resme bakarak noktalı yerlerinden katlayın. Ayrıca kopyasını çektiğiniz yuvarlaktan kuyruk yapacağız. Bunun için siyahla gösterilen çizgilerden kesin. Sonra, hem kuyruğun hem de gövdenin (A) işaretli kısımlarını üstüste getirip yapıştırın. Artık oyuncağınız aşağı yukarı tamamlandı. (B) işaretli yerden siyah bir iplik geçirip minik fareyi istediğiniz yere asın.

MENDİLDEN MİNİK BİR TAVŞAN

Bir erkek mendilini ortasından üçgen şeklinde katlayın. Kulakları ve yüzü yapabilmek için dergimizdeki ikinci şekle iyice bakalım. Bunun için mendilin A ve B köşelerini çapraz olarak üst üste getirdikten sonra noktayla gösterilen yerden C köşesini aşağı doğru katlamak gerekiyor. Göz yerlerine birer pembe düğme dikin. Ağız yerine 1 cm kadar uzunlukta pembe elişi yapıştırın. Ağzın etrafına da 5 er cm. uzunluğunda 2 şer saman çöpü tutturun. Kulakların içine de pembe elişı koyarsanız, canlı tavşanmış gibi görünür. Bir kurdeleyle boynunu sıkın. Böylece hem daha süslü görünür hem de koyduğunuz yerde durur.

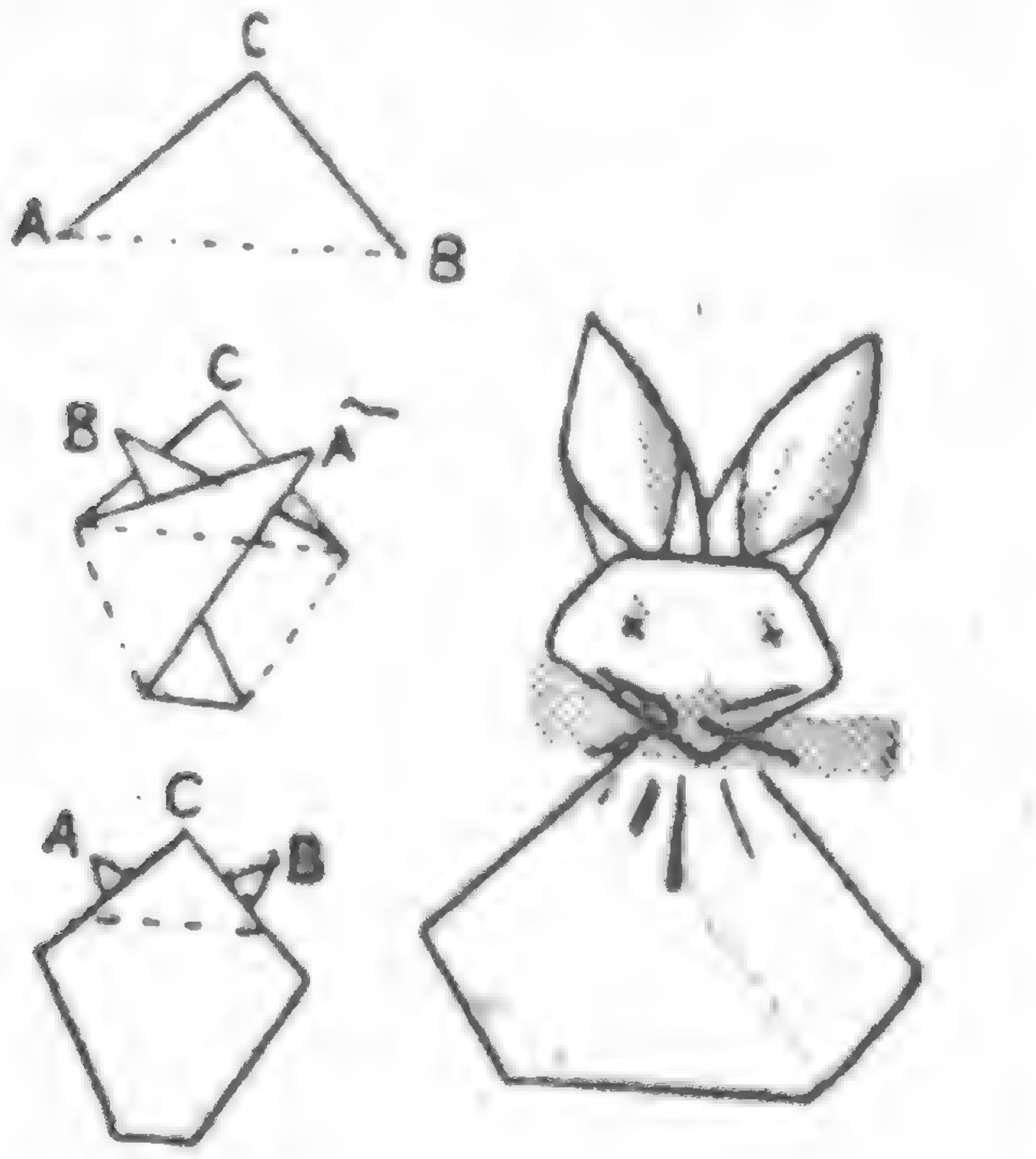

Sevimli tavşanınız tamamlandı. Artık doğum gününde küçük kardeşinize veya küçük dostlarınıza hediye edebilirsiniz.

HERKES GELECEĞİNİ KÜÇÜKTEN HAZIRLAR

Çocuklarını seven, onların geleceğini düşünen ana babalar, yavrularını Doğan Sigorta'nın tahsil ve çeyiz sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa elde edilecek istifade o kadar fazla olur.

KİBRİT ÇÖPLERİYLE EĞLENCELİ OYUNLAR

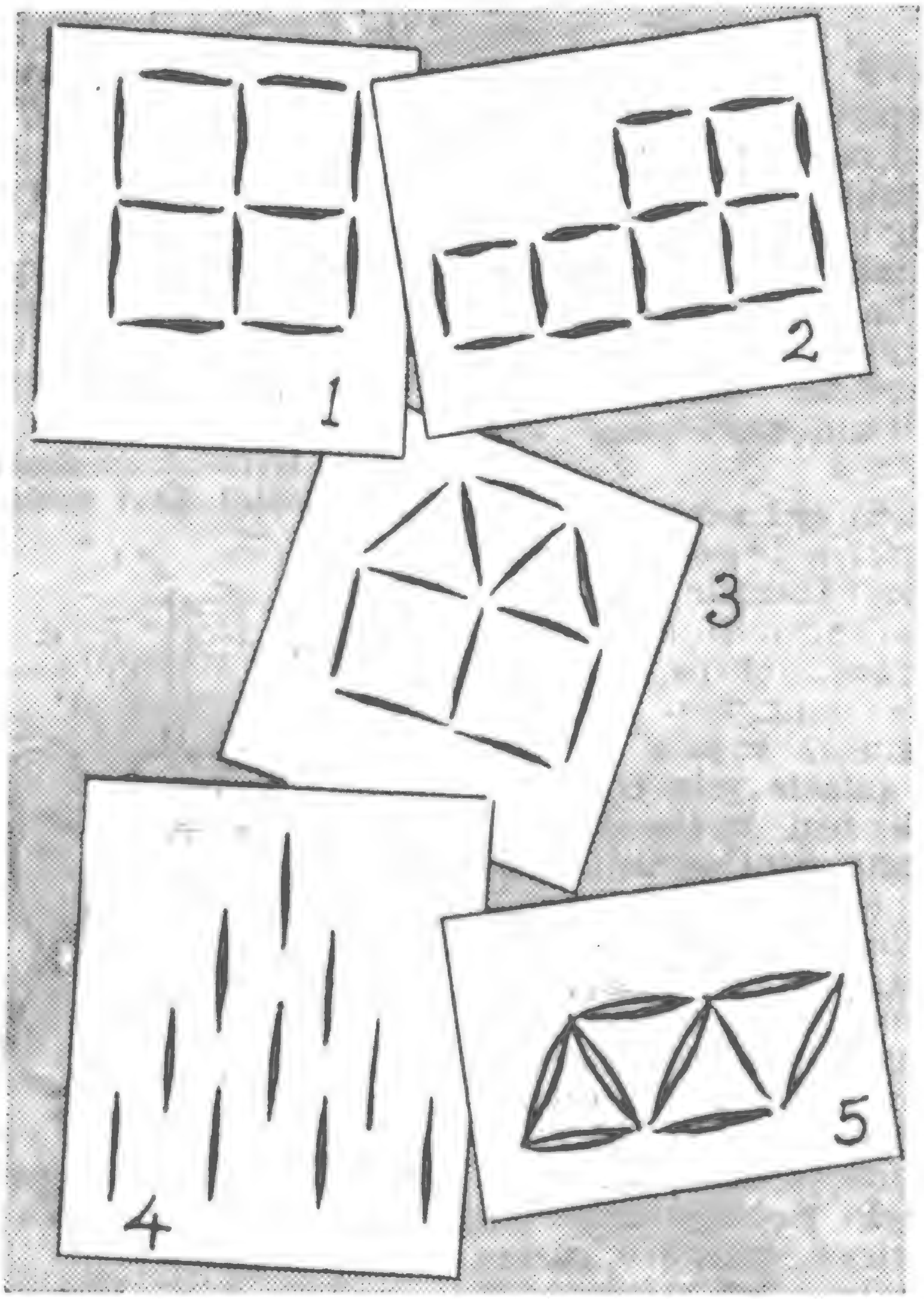

On beş tane kadar kibrit çöpü alın. Bunlarla aşağıdaki bilmeceleri çözmeğe çalışın. Bakalım kaçını doğru olarak yapabileceksiniz?

Şekil 1 deki büyük kareden öyle dört çöpün yerini değiştirin ki üç küçük kare meydana gelsin ve geriye hiç kibrit çöpü artmasın.

Şekil 2 den öyle iki çöpün yerini değiştirin ki beş kare meydana gelsin.

Şekil 3 ten bir tek kibrit çöpü çıkarın evin yüzü doğuya bakacağına batıya baksın.

Şekil 4 de kibrit çöpleri sıralanarak bir üçgen yapılmış. Şimdi siz öyle üç çöpün yerini değiştirin ki üçgenin tepesi aşağıya gelsin.

Şekil 5 teki 9 çöple 4 üçgen yapılabilir. Acaba siz 6 taneyle de aynı şeyi yapabilir misiniz?

Bütün bu soruları birer birer çözmeye çalışın. Herhalde çoğunu çözümlemeyi başaracaksınız.

Eğer hepsini halledemezseniz sahife 18 e bakın.

Bir Porto Riko Hikâyesi

Unutulmaz bir gün

PEPE topladığı meyvaları eşeğinin sırtından indirirken bir yandan da onunla heyecanlı heyecanlı konuşuyordu: «Oh, Tonto, yarın ömrümde unutamıyacağım bir gün olacak. Bak dostum, söyliyeyim de sen de sevin Kazandığım parayla yarın istediğimi alabilmeme izin verdiler.»

Küçük eşek sabırsızlanarak ayaklariyle yeri eşelemeğe başladı Çocuğun bir ağaca sıkıca bağladığı ipini çekip duruyordu Pepe hayvana bakıp, «anlaşıldı anlaşıldı. Bağlanmak hoşuna gitmiyor ama şafakla yola çıkacağız. Şimdi seni bırakırsam sabahleyin beni uğraştırırsın» deyip sırtını okşadıktan sonra elinde yamaçlardan topladığı muzlarla hızlı hızlı eve doğru yürüdü. Muzları kapının önündeki kalın kalaslardan yapılmış raflar üzerine yerleştirirken aklı fikri ertesi gün yapacağı işlerdeydi.

O gün topladığı meyvaları sabahleyin erkenden pazara götürüp satacak, kazandığı parayla da iyi deriden yapılmış bir pabuç alacaktı. Artık lise öğrencisiydi. Lâstik tabanlı keten pabuçları kendine hiç yakıştıramıyordu. Defter kalem de almak istiyordu ama parası artıp artmıyacağını bilmediği gibi artan parayla ne alacağını da kestiremiyordu. Aklına bir sürü şey geliyordu. Anita Lopez'inki gibi kırmızı, altın uçlu bir dolma kalemi olmasını da çok istiyordu.

Kendi kendine, «belki de alışveriş yaptıktan sonra bir kaç kuruşum kalır onunla da kendime bir dondurma ziyafeti çekerim» diyordu. İşini bitirdikten sonra içeri girdi Bir gaz lâmbası sofayı yarı aydınlatıyordu. Ev sessiz ve kapkaranlıktı

Pepe, «Bizimkiler yatmışlar» dedi «Demek yarın pazara gitmeğe niyetleri yok. Yoksa şimdi ortalıkta dolaşıp hazırlık yapmaları gerekirdi.»

Işığı söndürüp odasına girdi. El yordamıyla yatağını buldu. Cibinliğin bir ucunu kaldırıp yatağına süzüldü.

Yattığı yerde eski çalar saatin tiktaklarını dinlerken uyuya kaldı. Saat çaldığında daha ortalık karanlıktı. Hemen yatağından fırladı. Dışardaki gaz lâmbasını yakıp elini yüzünü yıkadı. Temiz esvaplarını giyinmeğe başladı. Bu sırada annesi uyanmış, ocağı yakıp çaydanlığı üstüne koymuştu.

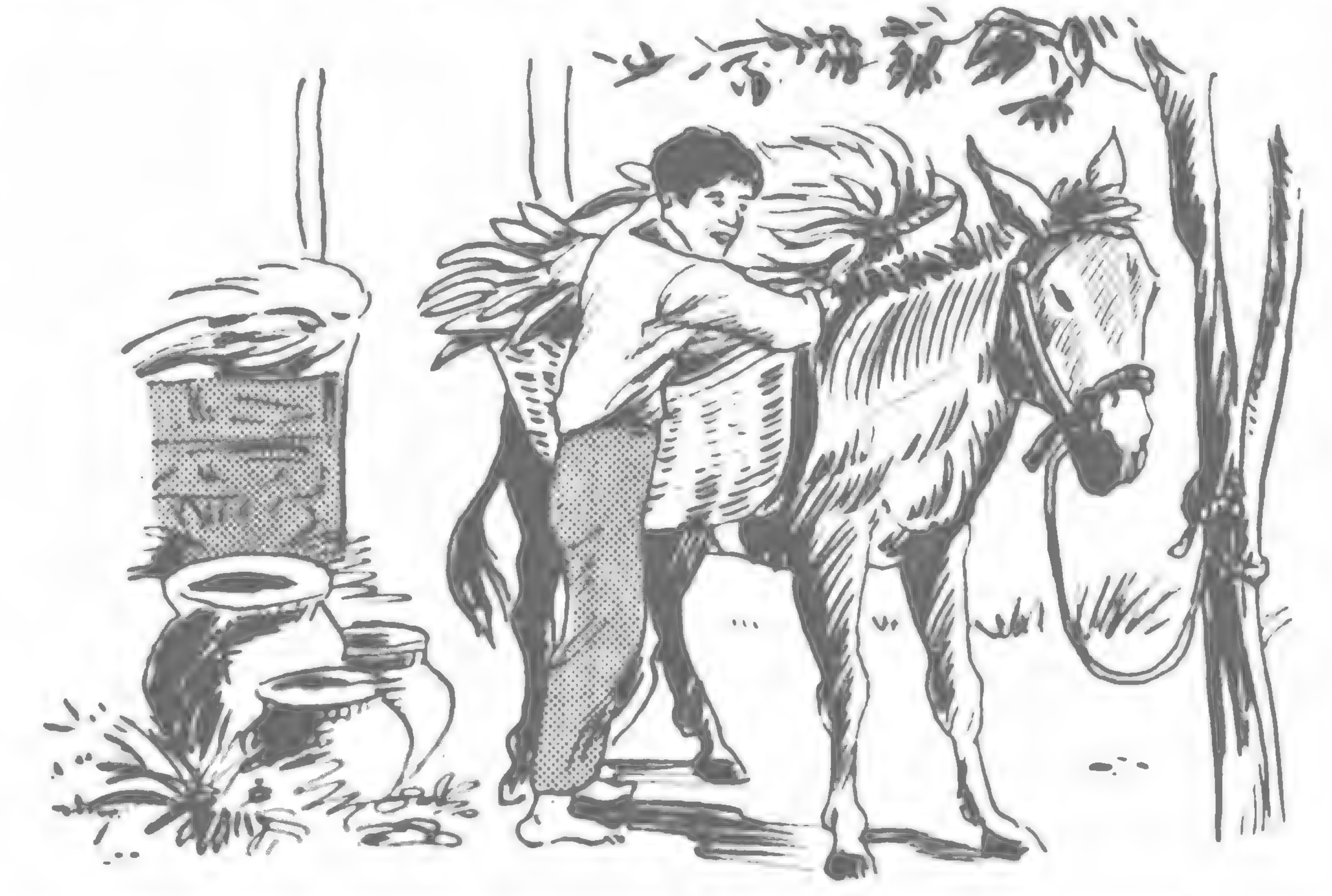

Az sonra Pepe annesinin taze bir muz yaprağı üstüne koyduğu, pirinç ve şekerli fasulyeden meydana gelen kahvaltısını iştahla yiyordu.

Ortalık iyice aydınlanınca dışarı çıktı Eşeğin sırtına iki kocaman küfe yükleyip içlerini Hindistan cevizi, portakal ve limonla doldurdu. Bunların da üstüne en iyilerinden iki hevenk muz bağladı. Başına hasır şapkasını giydi Hiç sevmediği keten pabuçlarının iplerini biribirine bağlayıp boynuna astı

Bunlar ona daha sonra, kasabaya vardığında, ateş gibi kaldırımlarda gezerken lâzım olacaktı. En son olarak da bahçedeki portakal ağacından birkaç tane portakal koparıp gömleğinin içine attı Bunları da yolda giderken yiyecekti «Annesine, Allahaısmarladık» deyip yola çıktı

Yol çok bozuktu. Bazen karşısına birdenbire çukurlar, kayalar çıkıveriyordu. Kasaba yolu bir ormandan da geçiyordu Ormana dalınca yolda karşılaştığı güçlükleri aksilikleri unutuverdi. Yer baştan başa otlarla kaplıydı Yüksek ağaçların gölgesine sığınmış bodur kahve fidanları, biribirine girmiş dallardan sarkan renk renk meyvalar çocuğun keyfini yerine getirdi. Az sonra neşeli bir şarkı da tutturdu. Eğilip yol kenarındaki kırmızı çiçeklerden kopararak Tonto'nun yularına taktı.

Eğilmiş hayvana, «Pazarda herkes seni beğenmeli, küçüğüm» diyordu

Sonra dikkatle yokuş aşağı inmeğe başladılar Hayvan her adım atışında kulakları arasında ateş rengindeki çiçekler sallanıp duruyordu. Epeyce gittikten sonra bir körfeze geldiler. Sık ağaçlarla kaplı deniz kıyısında ilerlerken kulağına derinden iniltiye benzer sesler gelmeğe başladı Ne olduğunu anlıyamadığı bu garip ses dinmek bilmiyordu Pepe bir ara güney doğudan kuvvetli bir rüzgârın esmeğe başladığını farketti O tarafa baktığında göğün ufuk boyunca kirli sarı bir renge büründüğünü gördü ve kendi kendine telâşlı telâşlı söylendi:

«Yok canım. Bana öyle geliyor değil mi Tonto Ben bu zamana kadar hiç Porto Riko'nun bu tarafında tayfun estiğini duymadım... Hem sonra bu kadar önemli bir günde böyle bir felâket olamaz.»

Bir yandan da babasının çok eskiden ortalığı kasıp kavuran bir fırtına hakkında söyledikleri aklına geldi

Deniz karayı basmış, evleri, tarlaları, yolları silip süpürmüştü Babasına bakılırsa bu tayfun pek çok can ve mal kaybına sebep olmuştu

Ağaçların arasından kasabanın kırmızı damlı evleri gözüne ilişince Pepe, o inilti gibi sesi, kararan gök yüzünü, kuvvetli rüzgârı, babasının anlattıklarını herşeyi, herşeyi unutuverdi

Öbür dönemeçte Sinyor Lopez'in kocaman bembeyaz köşkü yükseliyordu Çocuğun babası her gün buraya gelip Sinyor Lopez'in tarlalarında şeker kamışı keserdi.

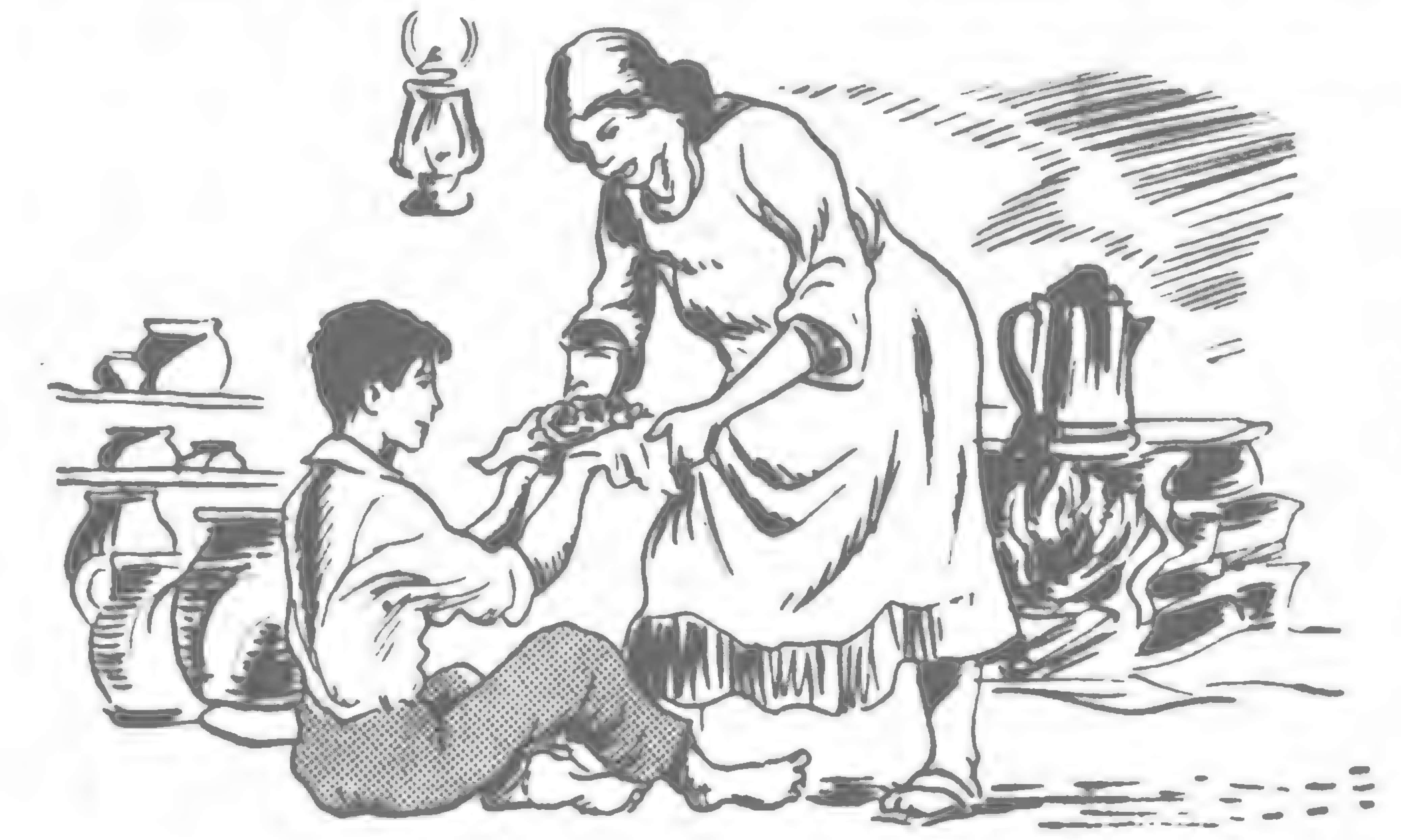

Bu zengin adamın kızı Anita ile sınıf arkadaşıydılar. Anita çok alçak gönüllü, iyi kalbliydi. Hattâ altın uçlu kırmızı kalemini bir kere biraz o da yazsın diye Pepe'ye vermişti.

Susuzluktan dili damağına yapışan Pepe şeker tarlalarına yaklaştığına çok sevinmişti Çünkü biraz sonra Lopez'lerin evinin arkasındaki çeşmeden kana kana su içebilecekti.

Az sonra rüzgâr öylesine hızlandı ki artık güçlükle ayakta durabiliyordu. Hayvan ürkerek geriye doğru koşmağa başladı.

Pepe, «Buraya gel, Tonto! Gel diyorum sana!» diye delicesine bağırarak arkasından seğirtti. Epeyce didindi. Artık duracak hali kalmamıştı, yere yıkıldı Biraz dinlenip kendine geldiğinde bardaktan boşanırcasına yağmur yağmağa başlamıştı. Tonto'yu yakalamaktan vazgeçti

Dallar, yapraklar havada uçuşuyor, ağaçlar kırılacakmış gibi sallanıyorlardı Az sonra korkunç bir gürültü oldu Kocaman bir hurma ağacı devrilmişti. Fırtınanın hızı git gide artıyordu.

Çocukcağız yarım saat kadar bazen emekliyerek düşe kalka Lopez'lerin tarlalarına ulaştı Biraz orada nefes aldıktan sonra tekrar eve doğru yürümeğe başladı. Kocaman bahçeyi çevreleyen duvarın yanına bir kendisini atabilse biraz olsun fırtınadan korunacaktı

Çiftlik hayvanlarının ulumaları, bağırmaları, fırtınanın uğultusunu büsbütün arttırıyordu

Bir ara bu karma karışık gürültünün arasından kulağına hıçkırık sesleri geldi. Su borusu boyunca emekliyerek, sürünerek sesi izlemeğe başladı. Birdenbire durdu. İyice baktı. Anita bir su birikintisinin ortasında hıçkırıp duruyordu.

Çocuk, avazı çıktığı kadar, «Anita, Anita»diye seslendi.

Kız başını kaldırıp acı acı haykırdı: «Pepe, yardım et. Bir türlü evi bulamıyorum.»

Çocuk öne geçti, yerde sürüne sürüne ilerlemeğe başladı. Epeyce uğraştıktan sonra bahçe duvarına ulaştılar. Pepe olanca gücüyle iterek ağır demir kapıyı açtı Anita'nın annesi, babası kızı sapasağlam görünce pek çok sevindiler Onu kucaklarlarken bir yandan da Pepe'ye teşekkür ediyorlardı

Çocukcağız öylesine yorulmuştu ki kendisini toparlayıp Tonto'yu ve meyvaları hatırladığında aradan hayli zaman geçmişti. Kazanacağı parayla alacağı şeyler aklına gelince gözyaşlarını tutamadı. Artık dünyada yeni pabuçlar alamazdı Üstelik fırtınada eskileri de elden gitmişti... Çocukcağız ocağın

(Devamı S. 50 de)

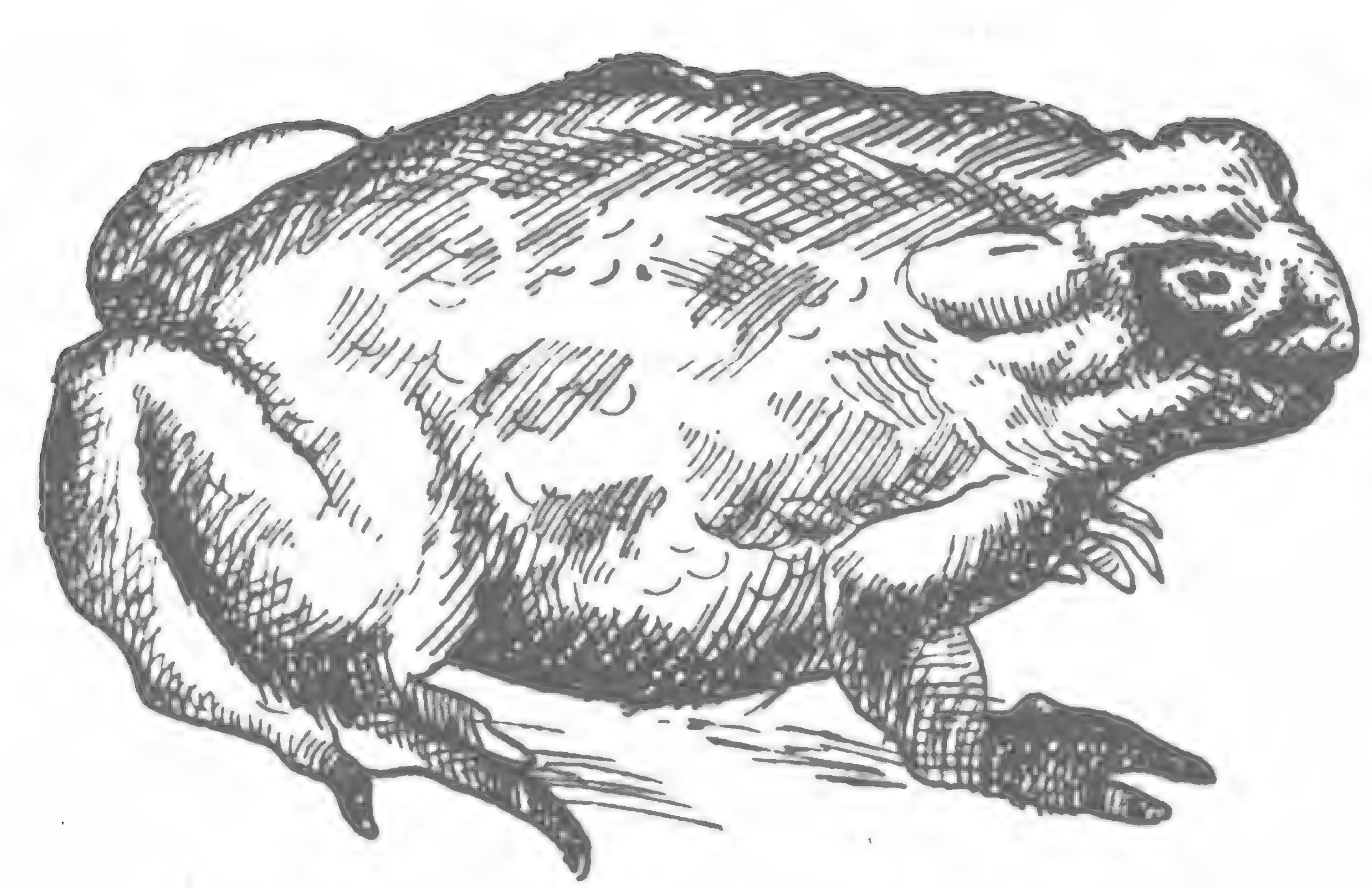

Kurbağaların garip özellikleri

DERELERDEN, havuzlardan, göllerden, otlar, sazlar arasından konserlerini bize sık sık dinleten dostumuz kurbağa hakkında küçüklüğümüzden başlıyarak hiçbirisi doğru olmıyan birtakım söylentiler dinleriz. Sözde ona dokunursanız ellerinizi siğiller kaplarmış! Hiç korkmayın, değil dokunmak avucunuzun içine alıp sevseniz bile birşey olmaz. Çok çirkin bir hayvan olduğu için küçümsemenize gelince, insanlar onun tarlalarda, bahçelerde kendilerine ne kadar çok yararlı bir yardımcı olduğunu bilseydiler, bizim kurbağa kardeşin, hemen çok cana yakın, sevimli, hattâ güzel olduğunu söylemeğe başlarlardı. Onu ancak tanımıyanlar kötüleyebilir

Şimdi hepinizin çok iyi tanıdığı bu hayvanın bazı önemli özelliklerini gözden geçirelim.

Âdi kurbağalar çoğunlukla sarımtırak kahverengi yahut kül renkli olurlar. Vücutlarının uzunluğu 6' 7 cm. kadardır. Ana kurbağalar diğerlerinden biraz daha irice olurlar. Kurbağanın başıyla gövdesi biribirine bitişiktir. Kuyruk ve boyun bölgesi gibi kısımlar gelişmemiştir. Ön ayakları kısa ve çarpıktır. Arka ayakları hem çok kuvvetli hem de uzundur. Kurbağanın o çevik sıçrayışını bunlar sağlarlar. Arka ayaklar omurgasına tek bir omurla bağlı olduklarından yürümeğe pek elverişli değildir İşte vücut yapısındaki bu özellik de bizim kurbağa kardeşin yapabileceği başlıca hareketlerin oturmak ve sıçramak olacağını açıklar

Kurbağa kardeşimiz «çift ortamda yaşıyanlar» sınıfına girer. Yani hayatlarının ilk devresinde suda, daha sonra da karada yaşarlar. Karaya çıktıklarında da nemli ve sulak yerleri seçerler, çünkü derileri çıplaktır. Üstlerinde, vücutlarındaki su kaybını önliyecek tüy, kıl veya pul gibi şeyler yoktur.

Karaya çıktıktan sonra solungaçlar, yerlerini akciğerlere bırakırlar. Ciğerleri solunumdan çok ses çıkarmağa özel bir deyişle, kurbağa konserleri verdirmeğe yararlar. Solunum işini yürütmek de deriye düşer.

İnce ve her zaman nemli olan deri atardamar ağıyla kaplıdır ve oksijenin vücuda alınıp kirli kandakı karbon dioksit gazının dışarı atılmasını sağlar. Hayvanlar ister akciğerleriyle, ister solungaçlarıyle isterse de, kurbağalarda olduğu gibi, derilerinin yardımıyla solunum yapsınlar sonuç hiçbir zaman değişmez. Çünkü solunum denilen gaz alışverişinin temelini kanın temizlenmesi yani, kirli kandakı karbon-dioksit gazının atılıp oksijenin alınması işlemi meydana getirir.

Kurbağalarda derinin solunum görevini gerektiği gibi başarabilmesi için daima nemli olması gereklidir. Deri kuruduğu zaman hayvan da ölür. Derilerinde nemliliği düzenliyen özel salgı bezleri vardır Onu hep nemli tutacak şekilde gerektikçe özel bir sıvı salgılarlar. Derilerinin pürtüklü ve sert olmasını en üstteki boynuzumsu tabaka sağlar.

Diğer birçok hayvanlar gibi kurbağalar da deri değiştirirler. Dostumuzun bu elbise değiştirmesi için tam beş dakika canla başla uğraşması gerekmektedir. Bu işte hem ağzını, hem sırtını hem de ayaklarını kullanır Önce üstündeki deri bazı yerlerinden çatlar. Kalkan deriyi bir yerinden tutup ağzına alır. Ön ve arka ayaklarıyla iterek ve çekerek eski deriyi bir yandan çıkarırken bir yandan da yavaş yavaş yutar

İlkbaharda kurbağa kardeşler kışı geçirdikleri yerden çıkarak hep birlikte yumurtlama işine ve müzik gösterilerine katılmak için her taraftan göllere, havuzlara akın ederler. Şarkıcı kurbağalar erkek olanlardır.

Suya bırakılan yumurtalar ipliğe dizilmiş boncukları andırırlar. Üstlerinde, şişerek onları, kalın jelâtin gibi bir kılıf içine alan, koruyucu bir zar bulunur.

Kurbağa yavruları yumurtadan çıktıklarında simsiyah-

Sevdiklerinizi sevindirmek istiyorsanız onları Doğan Kardeş'e abone yazdırınız.

★

Doğan Kardeş kitapları her kitaplığın demirbaşı olmalıdır.

tırlar; ayakları, akciğerleri yoktur. Solungaç solunumu yaparak ve bitkileri yiyerek yaşarlar. Büyüdükçe solungaçlar kaybolur. Yerlerine akciğerler geçer. Bundan sonra da yavrular karaya çıkarak tarlalardaki ve bahçelerdeki görevlerine koşarlar.

Konserlerini ister istemez dinlediğimiz kurbağa kardeşin özel kurbağa müziğini meydana getiren organ, gayda denilen tulumlu çalgı gibi ses verir. Ağzıyla çiğerleri arasında kuvvetle, ileri geri itilen hava ses telleri üzerinden geçerken onları titreştirir. Böylece ses meydana gelir. Bunu kuvvetlendirmek için de ağzından geriye doğru uzanan, başının iki yanında yer alan ses balonları bulunur.

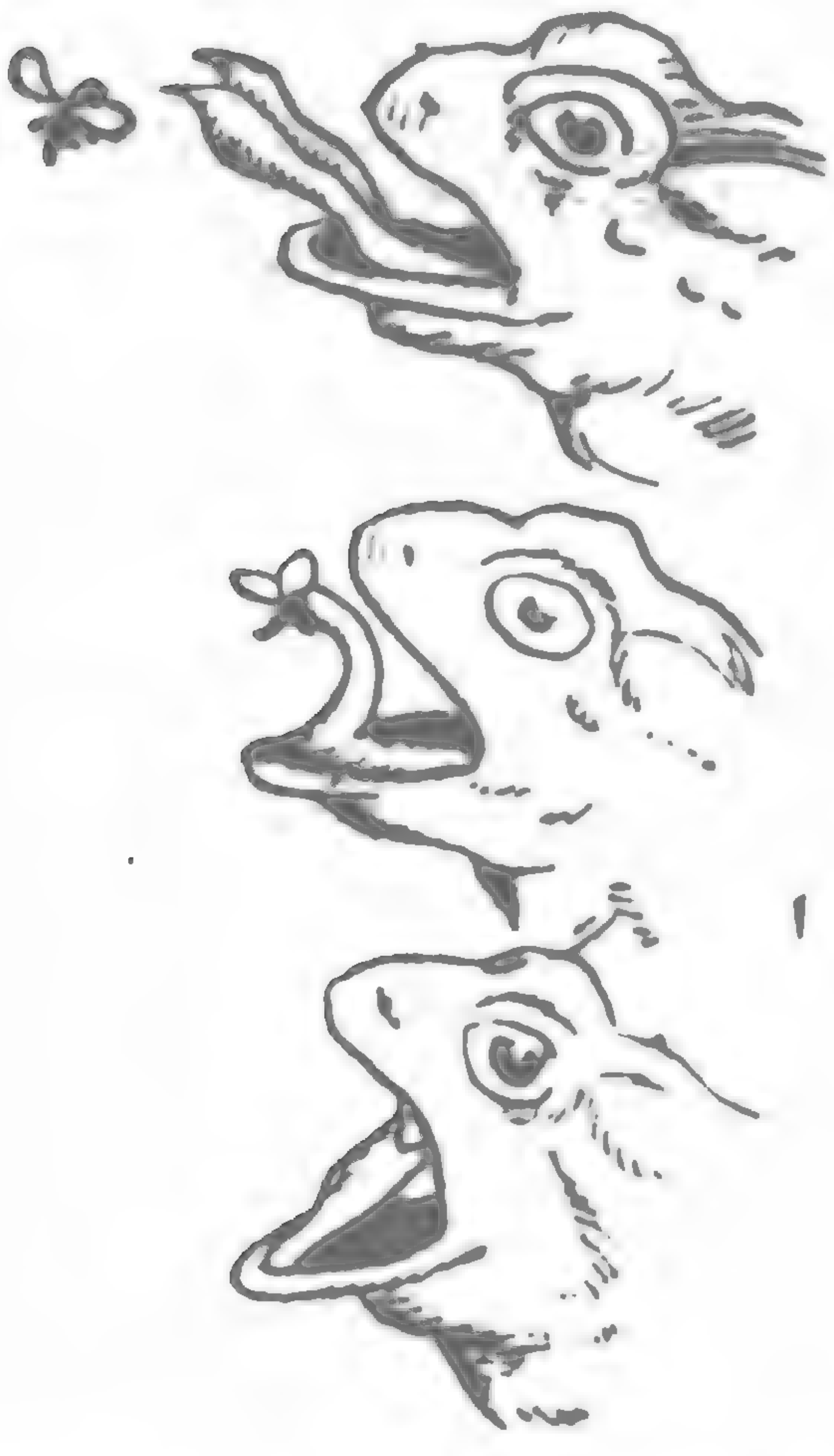

Ağızda besinleri tutmağa yarıyan küçük ve geriye doğru eğik dişler vardır. Kalın ve etli olan dil ön ucuyla ağıza bağlanmıştır. Serbest ucu boğaza doğru uzanır. Hayvan avlanırken birdenbire dilini çıkarır. Bununla bir böceğe çarpar, dil bezlerinin salgısının da yardımıyla onu kolayca yakalar.

Kurbağa kardeş boğazına çok düşkündür. Her gün dört öğün tutacak kadar tırtıl, solucan, patates ve diğer bitkilere zarar veren böcekleri, kurtları yer, ayrıca kabuksuz sümüklüböcekleri, arıları da yakalar. Görülüyor ki, kurbağalar her yıl bahçıvanların ve çiftçilerin binlerce lirasını böceklerin, kurtların kemirip, ziyan etmesini önlemektedir.

Kurbağa kardeşin iri gözleri tâ başının üstündedir. Böylece etrafını iyice görür, gözlerine ait özelliklerden biri de gözlerini kırpabilmesi ve gözyaşı bezleri olduğundan ağlıyabilmesidir.

Gözlerin arka kısmında ufak birer yumru vardır. Köpekler veya diğer hayvanlar bizim kurbağa kardeşi rahatsız etmeğe kalkarlarsa, bu yumrulara dişlerini batırınca bunlar süt gibi bir sıvı salgılarlar. Bu, saldırgan hayvanın midesini bulandırır. Onu öylesine pişman eder ki bir daha kurbağalara kolay kolay dokunamaz.

Kurbağalar otuz yıldan fazla yaşarlar. Kış mevsimini, ayaklarıyla kazdıkları 10 - 15 cm. derinliğindeki çukurlarda uykuya yatarak geçirirler. Arka ayaklarında bu işe elverişli mahmuz gibi sert kısımlar bulunur. Açtığı çukura girdikten sonra başını ön ayakları üstüne koyar arka ayaklarını da gövdesine iyice bitiştirerek uzun kış aylarını bu durumda uyumakla geçirir. Bu sırada kalbinin atışı ve nefes alışı yavaşlar. İlkbahar gelip de tekrar uyanıncaya kadar daha önceden vücudunda biriken yağlar ve karaciğerinde depo ettiği diğer besi maddelerini kullanarak yaşar.

PERVANELER VE KELEBEKLER

Pervaneler ve kelebekler hemen hemen aynı diyebileceğimiz gelişim devreleri geçirirler.

Bunların ikisi de yumurtadan sevimsiz tırtıllar olarak çıkarlar. Bu kurtçuklar durup dinlenmeden yiyerek büyürler, bu arada da birkaç defa deri değiştirirler. Daha sonra vücutlarının etrafında ördükleri kozalarda krizalit devri denilen süreyi de geçirdikten sonra kanatlı güzel yaratıklar oluverirler.

Bu iki yaratığı karşılaştırdığımızda daha birçok benzerlikler bulabilirsek de ayırıcı özellikleri gözden kaçmıyacak kadar kesindir. Bunlardan bir kaçı :

Pervaneler hep geceleyin uçarlar. Işık onları kendisine çeker. Geceleyin elektrik lâmbalarının etrafında dönüp dolaşanlar kelebek değil pervanelerdir. Kelebekler gündüzün çiçeklerin üstünde görülürler.

Pervanelerin duyargaları kelebeklerinkine pek benzemez. Pervanlerin duyargaları bir kuş teleğini andırır. Kelebeklerinkinin uçlarında ufak topuzlar vardır. Pervaneler başka bir bakımdan da kelebeklerden ayrılırlar.

Pervaneler bir yerde dururlarken kanatlarını bir uçak gibi iki yana açarlar. Kelebeklerse ikisini üst üste getirirler. Kanatları yelken gibi yukarıdadır.

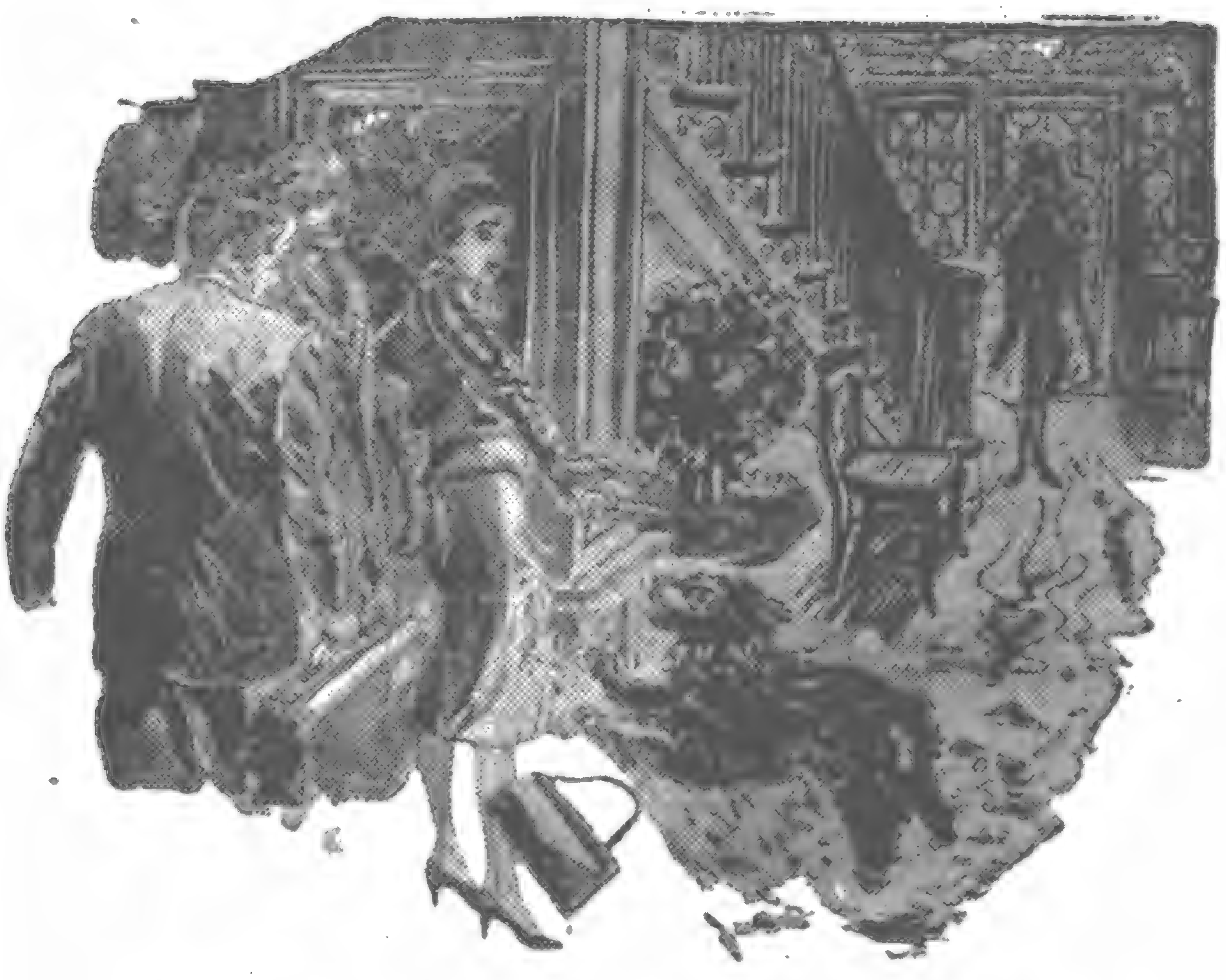

Atlatılan Tehlike

ISSIZ caddede rüzgâr gibi hızla giden kırmızı spor otomobil biraz yavaşladı. Bir adam pencereden başını uzatarak köpeği ile birlikte yolu üstüne çıkan kıza kızgın kızgın söylenmeğe başladı:

«Sokakta nasıl yürüneceğini bilmiyor musun? Az kaldı ezilecektiniz. Bu köpek seninse niçin yolun ortasına bırakıyorsun? Onu taşıtlardan korumak sana düşmez mi?»

Küçük Neclâ korkudan tir tir titriyen finosunu kucağına almış bir yandan hayvanı yatıştırmağa uğraşırken bir yandan da kendilerini azarlıyan yabancıdan özür dilemeğe çalışıyordu.

Adam kızın sözlerine aldırış etmeden «Bana bak kızım eğer gerektiği gibi bakamıyacaksan köpek besleme» diye çıkışıp arkasında bir toz bulutu bırakarak uzaklaştı.

Kızcağız köpeği yere bırakarak, «Ama» dedi «kabahatin büyüğü onda. Şu köşeyi o kadar hızlı dönmeseydi... Yaklaşıncaya kadar elbette farkına varırdık.»

Köpek sanki kızın dediklerini anlıyormuş gibi ikide bir başını sallıyordu. İkisi çok iyi anlaşırlar ve birbirlerinden hiç ayrılmazlardı.

Neclâ o yıl ortaokulu bitirmişti. Annesi babası dinlenmesi için onu Anadolu'nun şirin bir kasabasındaki büyük bir otelin müdürü olan halasının yanına yollamışlardı.

Kasabanın manzarası, havası, insanlarının cana yakınlığı Neclâ'nın çok hoşuna gitmişti. Yalnız onu üzen bir şey vardı. O da halasının köpekleri sevip sevmediğini bilmeyişi idi.

Az sonra otele vardılar. Neclâ «Halacığım köpeğim de yanımda durabilir mi?» diye izin istedi.

Yeğenini çok seven hala, «peki kalsın ama uslu durması şart» dedi.

Kızın halının üstünde sessiz sessiz yatan hayvana bakıp, «üzülmeyin ben onu çok iyi terbiye ettim. Kimseye dokunmaz» demesine kalmadı, Arap kızgın kızgın homurdanmağa başladı. Sonra da yerinden ok gibi fırlayıp kapıya atıldı. Neclâ yetişip tasmasından yakalamasaydı içeri giren adamın üstüne saldıracaktı

Adam hayli kızmıştı. «Otelde bir köpek ha!» diye haykırdı. Ses kıza hiç yabancı gelmemişti. Kimdi acaba? diye düşünürken bunun sokakta kendisini azarlıyan kırmızı otomobilli amca olduğunu hatırladı. Artık köpeğin böyle düşmanca davranışının sebebini anlamıştı.

İçeri giren Ahmet bey, otelin hiç de yabancısı değildi. Kızın halası çekine çekine:

«Size yeğenimi tanıtayım. Olanlardan dolayı özür dilerim. Uslu durmak şartiyle yeğenimin köpeğinin burada kalmasına ben izin verdim.»

Ahmet Bey ters ters:

«Önce bana sorsaydınız daha iyi olurdu. Bari ortalıkta dolaşmasın» deyip yukarı çıktı.

Neclâ iyice şaşırmıştı. Ha-

ALTIN ELBİSEM

Altın işlemeli,
Pembe, mavi, turuncu, beyaz çiçekli,
Bir elbisem var benim.
Onu bana annem işledi,
Yeşil dallarla onu süsledi,
Ben onu bayramda giyeceğim.
Size o elbisemle,
Ne danslar edeceğim.

Serpil Kenber Başak

lası da ne yapacağını kestiremediğinden sinirli sinirli elindeki anahtarla oynuyordu. Sonra kıza dönüp:

«Ahmet bey otel sahibinin oğludur. Üzülme birkaç gün kalıp gidecek. Ailenin ondan başka çocuğu yoktur. İki yıl önce bir köpeği vardı. Hayvan sanki onun gölgesiydi. Birbirlerinden hiç ayrılmazlardı. Bir trafik kazasında hem kendisi yaralandı, hem de sevgili köpeğini kaybetti. O zamandan beri etrafta köpek görmeğe dayanamaz.» Bu hikâye Neclâ'ya çok dokunmuştu.

Bu can sıkıcı olaydan sonra birkaç gün hiç bir aksilik çıkmadı Köpek kızgınlığını unutmuşa benziyordu. Zaten Neclâ da hayvanı hiç salıvermiyor hep odaya kapıyordu. Fırsat buldukça zincirinden tutup kırlarda gezdiriyordu.

Bir gün kendisi otel defterleriyle uğraşırken halası telâşla içeri girdi. Kızgın kızgın «Şimdi ne yapacağız bakalım? Arap bitişik çiftliğin civcivlerine dadanmış. Adam da tutup Ahmet beye şikâyet etmiş. Senin köpek şimdi yine çiftlikte.»

Neclâ bir türlü kulaklarına inanamıyordu. Her gün yaptığı gibi yine hayvanı bir odaya kilitlemişti. Geri getirmek için dışarı fırladığında yağmurun ince ince çiselediğinin farkına bile varmadı.

Durmadan, «Arap, Arap, buraya gel» diye çalılıklara doğru sesleniyordu. Birdenbire çakan bir şimşek ortalığı göz kamaştırıcı bir ışığa boğdu. Arkasından da bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı. Islanmamak için ağaçlar arasına girdi. Bir yandan da Arabı çağırıyordu.

İliklerine kadar ıslandığından köpeği aramaktan vazgeçip olanca hızıyla otele doğru koşmağa koyuldu. Hızla kapıyı itip içeri girdiğinde Ahmet beyin çok şık ve güzel giyinmiş bir kadın ve adamla salonda oturduklarını gördü. Kimseye görünmeden merdivenlere ulaşabilmenin yollarını araştırırken kapı ardına kadar açıldı. Islanmış her tarafı çamur içinde bir köpek, etrafına su ve çamur sıçratarak ok gibi içeri daldı. Hemen Ahmet beye doğru yöneldi. Neclâ arkasından atıldı ama iş işten geçmişti. Köpek ayaklariyle kadının üstünü çamur içinde bırakmıştı Kızcağız yetişip hayvanı yakaladı. «Şunu kapatayım; gelip üstünüzü temizlerim, kusura bakmayın» diye birkaç kelime kekeliyebildi. Kadın «istemez küçük hanım istemez. Artık bu elbiseden hayır gelmez» diye kızgın kızgın söylendi.

Kızcağız taş kesilmişti... Otelde kalmaktan vazgeçen zengin müşterileri geçirmekte olan Ahmet beyden üstüs-

Bunları Biliyor muydunuz?

Balina niçin sık sık su yüzüne çıkar ?

Balıkların yaşadıkları ortama, yani su içinde yaşamağa uygun solunum organları vardır. Bunlar Solungaç denilen özel organlarıyla deniz, göl, dere v.s. suyundan erimiş oksijeni ayırıp solunumda kullanırlar. Balina balık değildir. Denizlerde yaşıyan bir memeli hayvandır. Balıklar gibi solungaçları yoktur. Tıpkı bizim gibi akciğerleriyle solunum yaptığından sudaki erimiş oksijenden faydalanamaz. Bu yüzden de sık sık su yüzüne çıkarak ciğerlerindeki kirli havayı verip, onları temiz havayla doldurur. Bu gaz alış verişi sırasında ciğerlerinden dışarı attığı ılık, pis havanın etkisiyle havaya fıskiye gibi su da püskürür.

Kolalanan kumaşlar niçin sertleşir ?

Giyeceklerimizden kıvrılıp, buruşmamalarını istediklerimizi kolalayıp sert bir hale getiririz. Suda eritilmiş kola kumaşın lifleri arasındaki boşlukları doldurur. Ütüyle kurutulduğunda, veya kendi kendine kuruduğunda, bu lifleri birbirine öylesine yapıştırır ki artık hareket edemezler ve oldukları gibi kalırlar.

Şubat ayı niçin bazan 29 gün çeker ?

Yıl dediğimiz zaman ölçüsü, dünyanın güneş etrafında dolanmasından meydana gelir. Bu dolanma süresi aşağı yukarı 365 1/4 gün sürer. Böylece her yıldan artan 1/4 gün 4 yılda bir gün eder. Bu fazlalık da normal olarak 28 gün çeken şubat ayına eklenir. Bu yüzden şubat, her dört yılda bir, 29 gün çeker. Takvimin mevsimlere uygun olmasını sağlamak için yıl üzerinde ufak bir düzeltme daha yapılmaktadır. Çünkü bu dönme süresi tam 365 1/4 gün değildir. Bundan biraz azdır. Bu da yüz yılda aşağı yukarı 1 gün eder. Bunun için her yüz yılda 1 gün atılır. Meselâ 1900 yılının şubat ayının 29 çekmesi gerekirken 28 kabul edilmiştir.

te özür diliyordu.

Halası «Artık bu, bardağı taşıran son damla oldu» diye söylenip duruyordu.

Kızcağız onun bunda hiç bir suçu olmadığını söylüyordu. Halasına durumu şöyle açıklıyordu:

«Hayvancağız havasız yerlerde kapatılmağa alışkın değil. Eskiden hiç böyle yapmazdı.»

Ahmet bey döndüğünde köpeği otelde bir daha görmek istemediğini sert bir şekilde söyliyerek çekildi.

Neclâ gözyaşlarını tutamıyordu. Köpeğinden imkânı yok ayrılamazdı. İlk trenle evine dönmeğe karar verdi. Halasının başını derde soktuğu için de çok üzülüyordu.

Ertesi gün yola çıkacaktı. Gitmeden önce o şirin kasabayı iyice dolaşmaya, hoşuna giden yerleri bir kere daha görmeğe çıktı.

Bir gün önce yağan yağmurlardan ıslanan toprak daha kurumamıştı. Yollardaki ufak su gölcüklerinin üstünden atlıyarak deniz kenarına doğru yürümeğe başladı.

Köpeği önde oradan oraya sıçrayıp duruyordu. Onu yanına çağırıp deniz kıyısını göstererek, «Oraya kadar bir kere daha koş, sonra dönelim» dedi.

Tam kıyıya geldiklerinde arkadaki kayalıklardan kulağına yuvarlanma sesine benzer bir gürültü geldi. Başını çevirince kayalığın üst kısmındaki kalın bir toprak tabakasının aşağı doğru hızla kaydığını gördü. Az sonra da büyük bir uğultuyla yolun önünü tıkadı.

Neclâ hayli korkmuştu. Dönmek için yol araştırmağa başladı. Kayalığa tırmanıp tarlalar arasından gitmeğe karar verdi. Bir yandan da «Polise haber verelim, şiddetli yağmurdan kayan toprak yolu tıkadı» diye köpeğiyle konuşuyordu.

Tepeden, aşağıda bir kurdele gibi uzanan asfalta bakarken uzaktan kırmızı bir arabanın son hızla kıyıya doğru geldiğini gördü.

Ağzından, «Ahmet amca» kelimeleri döküldü. Durumu ona mutlaka bildirmesi gerekiyordu. Ne yapacağını şaşırıp kalmıştı. Bu sırada köpek üstüne atladı. Hemen aklına güzel bir fikir geldi.

Hemen, «Bak Arap» deyip otomobili gösterdi. «Haydi onu durdur. Çabuk çabuk» dedi.

Arabın gözleri parladı. Başını sallıyarak yamaçtan aşağı doğru koşmağa başladı. Yavaş yavaş kendisi de arkasından yürüyordu. Köşeyi dönünce rahat bir nefes aldı. Arap yere uzanmış dili dışarda hızlı hızlı nefes alıyordu. Ahmet amcanın eğilip köpeği okşadığını görünce sevinç gözyaşlarını tutamadı. Kız onlara katılınca o eski huysuz amca özür dilercesine «Arap çok iyi terbiye edilmiş. Sadık bir hayvan. Beni durduruncaya kadar bağırmaktan bitkin düştü. Hayatımı ona borçluyum. Eğer o olmasaydı hızla şu yığına çarpıp paramparça olabilirdim. Artık sizlerle daha iyi anlaşacağımızı umuyorum. Bilmem benim önceki kabalıklarımı bağışlıyabilecek misiniz?»

Neclâ gülerek, «Biz onları unuttuk bile değil mi Arap?» dedi. Hep birlikte kırk yıllık dost gibi güle söyliye otele döndüler.

KUTUPLARDAKİ TEHLİKE KALKIYOR

Kutuplarda araştırmalara çıkacak bilginler için bundan böyle kar örtüsü altında gizli derin buz çatlaklarına düşme tehlikesi kalmamıştır. Çünkü yukarda resmini gördüğünüz garip şekilli araç, yereyin durumunu kendilerine önceden bildirmektedir. Bu faydalı araç bir traktörün önündeki uzun direklerin uçlarına yerleştirilmiş dört tane kocaman tabak şeklindeki kaptan meydana gelmiştir. Bunlar yüzeydeki karın altındaki tabakalara elektrik akımı verirler. Akımdaki bir değişiklik yüzeydeki değişikliğe karşılık olduğundan traktörü kullanan gideceği yolu ona göre düzenler.

Geçen ilkbaharda Güney kutbuna iki gezi yapan Amerikan heyetleri araştırmalarında bu tip haber vericilerden çok faydalanmışlardır.

BİLMECE BULMACA...

	1	2	3	4	5
1	K	E	D	İ	■
2	–	L	İ	■	E
3	L	■	L	İ	M
4	E	M	E	K	■
5	M	■	K	İ	L

Soldan Sağa :

1 — Bir hayvan, 2 — Bir erkek ismi, 3 — Tersi İngiliz uzunluk ölçüsü, 4 — Bir işin yapılması için harcanan beden veya kafa gücü, 5 — Su geçirmiyen toprak.

Yukarıdan Aşağıya :

1 — Yazı yazmıya yarar, 2 — Bir organımız, 3 — İstek, 4 — Bir sayı, 5 — Tersinden okunursa kuzu sesi.

Hazırlıyan: **Taner Kendi**

(Çözümü S. 30 da)

★

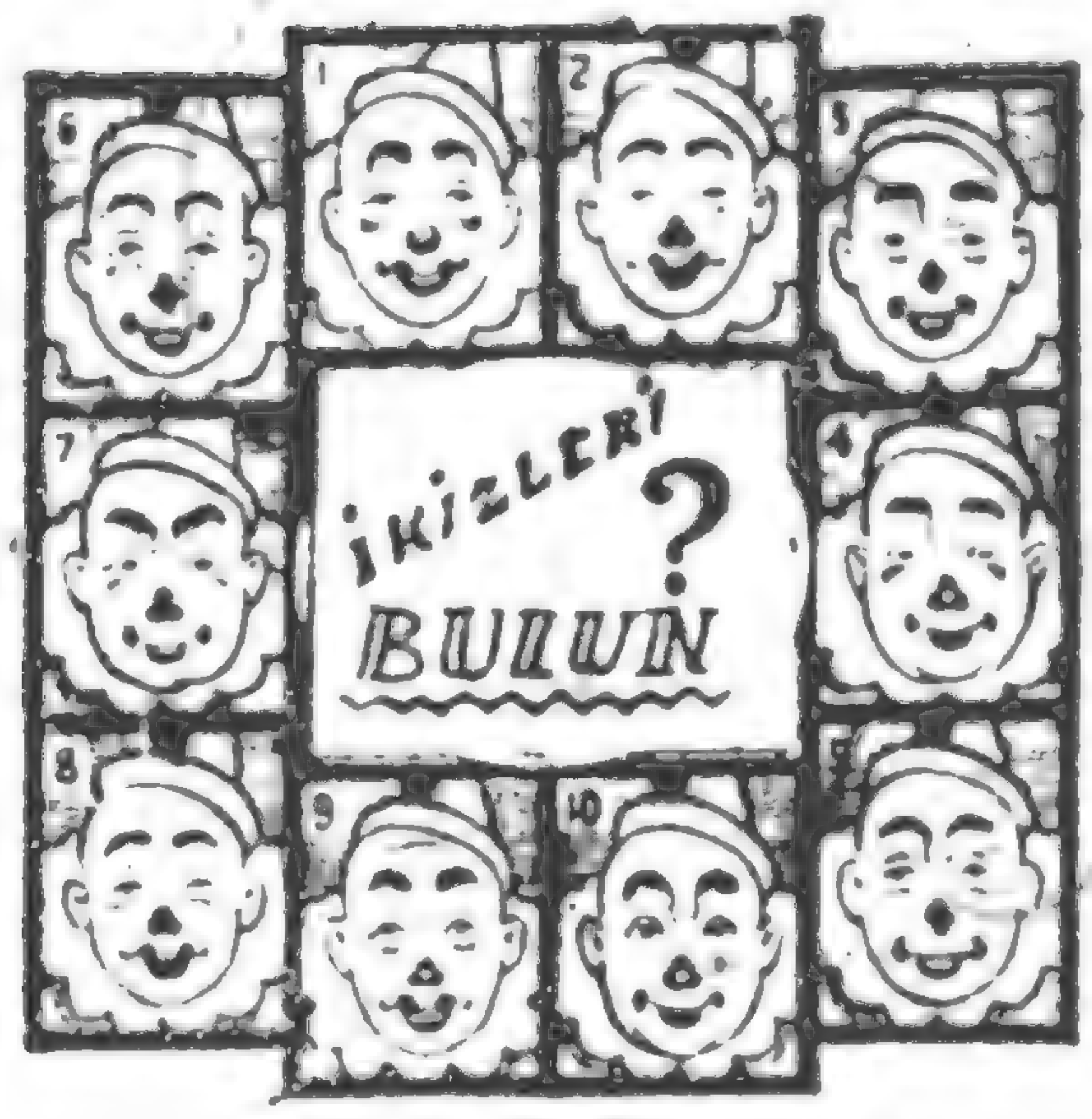

İlk bakışta bu on resim, birbirinin ayni gibi görünüyor. Oysaki içlerinden yalnız iki tanesi birbirinin aynı. Bakalım siz bu ikizleri ayırt edebilecek misiniz?

BU RESİMDEKİ YANLIŞLAR NELERDİR?

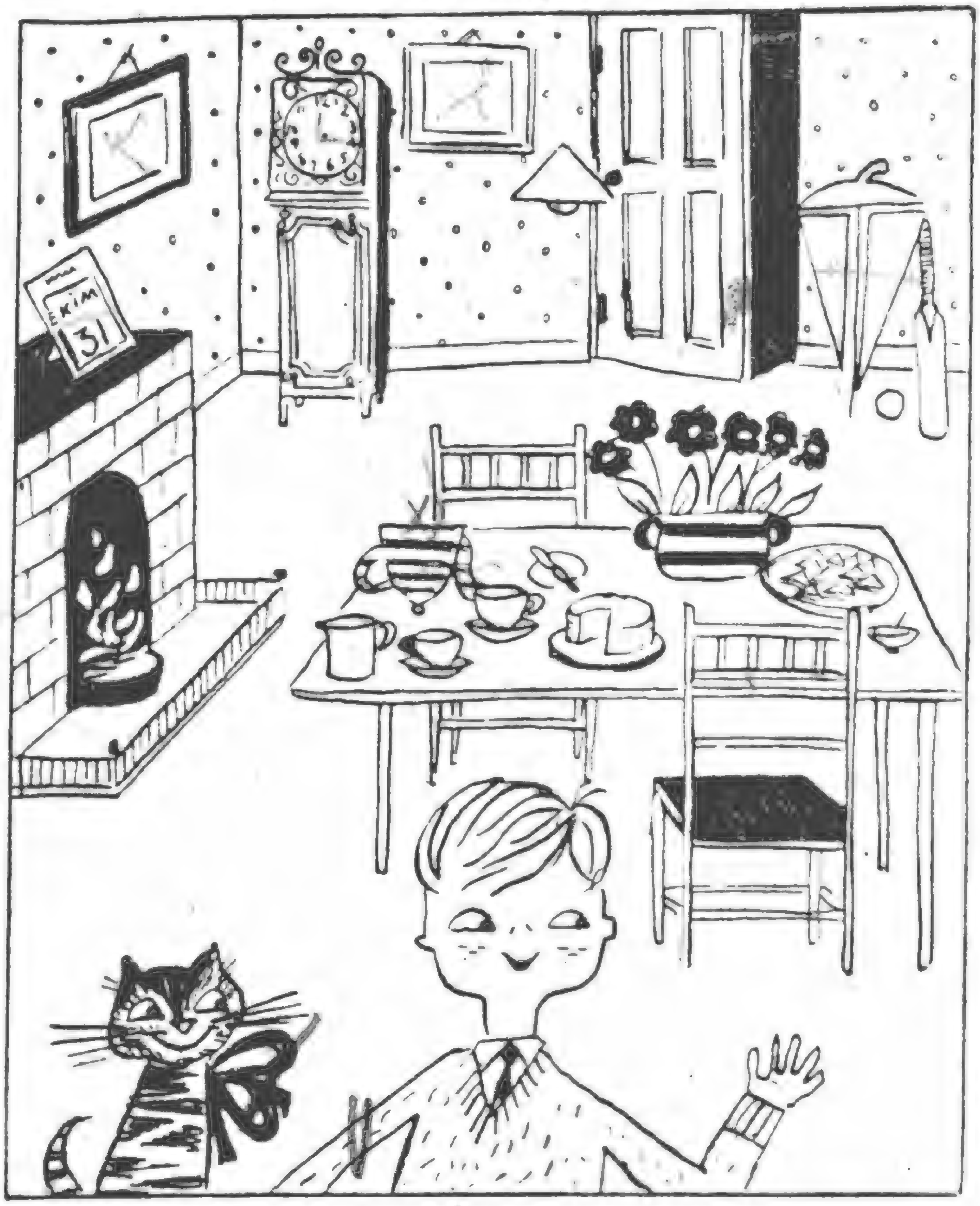

Bu resimde 7 tane yanlış yapılmıştır. Biraz dikkatli bakarsanız bunları bulabilirsiniz. (Çözümü Sahife 49 da)

CERVANTES ve ESERİ

(Baştarafı S. 12 de)

kalbli ve zayıfların, hakkı çiğnenenlerin koruyucusudur.

Bu büyük eserin o zaman değerini kimse anlıyamadı. Cervantes hayatının sonuna kadar yokluk içinde yaşadı. 1616 da Madrid'de öldü. Sessiz sedasız bir köşeciğe gömüldü. Mezarının yerini belirten bir taş bile dikilmedi. Ondan 30 yıl sonra Vega öldüğünde büyük bir cenaze töreni yapıldı. Âyinler de dokuz gün sürdü.

Ama son kararı yine zaman verdi. Bu iki yazarın eserleri yüzyılların süzgecinden geçince gerçek değerleri ortaya çıktı.

Büyük Vega'nın yıldızı söndü. Hele bugün artık adı bile anılmaz oldu. Ama Miguel de Cervantes dünyanın her yerinde büyük bir yazar olarak anılmaktadır.

Gülen OKTAY

DOKTOR AMCANIN ANLATTIKLARI

Acele Yemeyiniz

SEVDİĞİM saygıdeğer bir hocam vardır, bizlerde emeği pek fazladır. Şimdi yaşlandı tabiî, fakat dinçliğini kaybetmedi. Her hastalığı irade kuvveti ile yeniyor. Bilseniz ne titiz, ne derli toplu bir insandır. Geçen gün ziyaretine gittim. Torunları evde yoklardı.

«Hazır çocuklar burada yokken, sana hanımla beraber torunlarımızla ilgili bazı şeyler sormak istiyoruz. Gerçi torunlarım için dedim ama, eş dost akraba birçok çocuklarla yakın ilgim var. Hoş, emekli olduk ama çocuk terbiyesi, çocuklara faydalı olmak hem benim zevkim, hem de bunu vatanî bir ödev sayıyorum» dedi.

O böyle konuşurken içimden ne kıymetli insan dedim. Onun şahsında bütün hocalarımızın kıymetini düşündüm, bizleri büyütüp pek çok şeyler öğrettikleri için onlara ne kadar borçlu olduğumu bir daha anladım.

O sırada hanımı ilk soruyu sordu:

— Erkek torunumu sabahları yataktan kaldırıp tuvalete gönderemiyorum. «Beş dakika babaanne, beş dakika» diye geriniyor, bir sağa bir sola dönüyor, bir türlü kalkmıyor. Uykusunu almıyor, desem alıyor. 8-9 saat mışıl, mışıl uyuyor. Bakın kardeşi Alev, hiç de öyle değil, çalar saatin sesini duyar duymaz zıplar, yüzünü yıkar, işini görür, derhal hazırlanır. Gel gelelim ağabeysi pek ağır, kime çekti bilmem! Acaba bu bir hastalık mı?

— Anlattıklarınızın hastalıkla ilgisi yok, aksine iyi bir huy, hoş bir alışkanlık.

— Şaka yapmayın Doktor Bey!

— Yoo! ciddî söylüyorum, günümüzde iyimser olmanın sırları var. Sabahları yataktan iyi kalkarsanız yüzde yüz gününüzü iyi geçirirsiniz. Gözünüzü açar açmaz yataktan fırlamak hiç hoş değildir.

— Demeyin! Neden?

— Çünkü sıçramalarda kan dolaşımında, ani değişiklikler başı döndürür. Bütün gün süren huysuzluklara, aksiliklere yol açabilir.

— Bunu hiç duymamıştım. Peki nasıl kalkmalı?

— Güne iyi başlamak için yataktan hemen fırlamamalı, düşünceleri toplamalı, yapılacak işleri düşünürken yatakta fazla değil 5 dakika tatlı tatlı kediler gibi gerinmeli. Bu şekilde sinirleri rahatlandırmalı, hava soğuk değilse, açık pencere önünde biraz jimnastik yapıp kanı temizlemeli, daha sonra banyoya gidip soğuk su ile yüz yıkanmalı.

— Ah bizim çocuklar burada olsalardı da, söylediklerinizi işitselerdi.

— Öyleyse torunlarınız okuldan dönünce ilk işiniz sabahları erken yatıp erken uyanmalarını ve yataktan birdenbire kalkmayıp kısa bir müddet sinirlerini dinlendirerek, kaslarını alıştırarak hazırlanmalarını söylemek olsun.

— Soğuk suyla ellerini yüzlerini yıkamalarını sağlamak da ayrı bir mesele. Halbuki bunun da pek zararlı birşey olmadığını sanıyorum.

— Tabiî Hanımefendi, soğuk su insana ferahlık verir, gecenin etkisini üstümüzden siler. Yeni başlıyan güne dinlenmiş, zinde olarak başlamamızı sağlar.

— Ya!

— İş bununla da bitmez, eğer kahvaltı ayak üstü, okula gecikmemek için acele yapılırsa günün bütün tadı kaçar.

— Bir yaşıma daha bastım Doktor!

— Kahvaltıyı acele yemek, işi gücü bahane edip ayakta atıştırmak, telâş, sinirleri törpüler, sağlık yerine zarar verir. Ne kadar önemli işiniz olursa olsun, kahvaltı masasına dâvetli imiş gibi oturunuz. Kuvvetli kahvaltı yapınız, kabilse sütü, yağı, peyniri, zeytini, reçeli eksik etmeyin. Torunlarınıza da söylediklerimi iyice anlatın ve «böyle yaparsanız bütün gün size gerekli olacak enerjiyi almış olursunuz. Bu türlü davranmakla derslerinizi daha iyi öğreneceğiniz gibi gününüzü de hoş ve verimli geçirebilirsiniz» deyin.

Dr. Kâmran Şenel

HAYVAN DOSTLARI

Mahmut Özışık

Nur Bekata

Fehmi Gerçeker

Fazilet Zafer

Şeref Şenel'er

Gülkut Buyukulker

Tahsin Altan

Acar Etker

Tüzün Kurtulmuş

Korkut Buyukulker

Asaf Özçelik

Deniz Çalışkan

Alev Ozçelik

Ayfer Uysal

Nermin Konuk

Ihsan Erdin

Erol Keskin

Eşref Şenel'er

Lâle Ozurgancı

Mehmet N. Ekinci

Aynur Şenel'er

KÖY MASALLARI

— E. Cem Güney'e —

KUŞ DİLİ

KÖYÜ gözünde tütmeğe başlamıştı. Garip'in. Yabanın kurduna yem olmadan sılaya dönmekti niyeti. Kazancını koynuna soktu, yola vurdu bir sabah. El işinden kurtulduğuna seviniyordu. Bir boz eşecik edinip odunculuk edecekti bundan sonra. «Karışanım görüşenim olmaz, kendi kendimin ağası olurum,» diye düşünüyordu. «Erkenden kalkar bi güzel doyururum hayvanımı. İki kez odun indirdim mi kasabaya, ona da yeter bana da.»

Böyle düşüne kura köyün birine vardı. Bağrışan, bir yere taş atan sekiz on çocuk gördü dibek taşının yanında. «Vuralım! Öldürelim!...» diyordu çocuklar. Merakla yanlarına sokuldu. Baktı, küçücük, ipince bir yılan kıvranıp duruyor tozun içinde.

«Etmeyin yavrular, günahtır» dedi, zararsız bir hayvancık bu..., Öyle etti böyle etti dinletemedi. Tuttu kazancını döktü ortaya o zaman. Parayı görünce başına toplandı çocuklar. Hepsini dağıttı onlara. Yılan da kurtuldu.

Tekrar yola koyulduğunda, «Eh, diyordu; gene gurbetlere düşeceğim ama, bir can kurtardım hiç olmazsa... Yeter bu bana. İnsan nasıl olsa başının çaresine bakar; hayvanlar öyle mi ya? Ağzı var dili yok fıkaraların... Çoğu zaman onların sırtından geçiniriz hem.»

Epey yol almıştı. Birden bir gürültü duydu ardında, döndü baktı; bir de ne görsün: Koskocaman, araba özeği kadar parıl parıl bir yılan! Dar attı kendini kenara; dudakları patladı korkudan.

Yılan dile geldi:

— Korkma ey iyi yürekli insan! Şahmaranım ben, yılanların Padişahı... Kızımın hayatını kurtarmışsın demincek. Dile benden ne dilersin...

Tutuldu kaldı Garip.

«Peki» dedi Şahmaran, «bu işi bana bırak öyleyse.» Az daha sokuldu Garibe. Yılan bu... Ne de olsa soğuk yaratık... Gözleri karardı, olduğu yere yığılıverdi Garip.

Neden sonra kendine geldi. Korkulu bir düş görmüştü sanki. Ne Şahmaran vardı ne birşey görünürde. Güneşli, ıpıssız bir yol uzanıp gidiyordu tarlalar arasından. Gökyüzüne, kırlara, yamaçlarda kararan top meşelere baktı: Çok güzeldi ortalık...

Yürüdü Kuş gibi hafif buluyordu kendini. Bir türkü tutturdu, bir süre yol aldı öyle. Öğleyin, çiçekli çimenli, suluk bir yerde mola verdi. Binbir çeşit, binbir renk kuş bıcırdaşıyordu ağaçlarda. Anlaşılmazı anlatıyor, duyulmazı duyuruyordu sesleri sanki. Bir sıcak ülkelerin güneşi deydi yüzüne, bir soğuk ülkelerin havası... «Noluyor bana böyle? Bi hoşluk var üstümde...» dedi kendi kendine, uzanıverdi çimene

Bir konuşma duydu tepesinde:

— Dünyayı dolaştım, uçsuz bucaksız denizler, başı dumanlı dağlar, bereketli ovalar gördüm Kımıldanan, bir birleriyle boğuşan küçücük yaratıklar vardı, aşağılarda hep...

— İnsandır onlar... Daha çok mal, daha çok para, daha çok ün edinmeğe bakarlar. Etmediklerini komazlar birbirlerine bu uğurda. Az

KIRALİÇE GEZER BAHÇEDE

Kıraliçe gezer bahçede
Kıraliçe gül bahçelerinde gezer
Dururum ben bahçemde
Bulutlara çıkarım
Sarı bulutlarda şarkı söylerim

Süzülür süzülür bulutlar
Sabah olur güneş doğar
Çiçekler açar güneşlerden
Sabah olur sapsarı bulutlar

Mine AYDIN

önce kırk kadarı birbirini kırdı karşı çatakta. Bölüşemedikleri altınlar ortada kaldı. Dilimizden anlasa da şu aşağıda uzanan, gidip alsa bari onları; alsa da ne hali varsa görse...

Kulaklarına inanamadı ilkin, ama doğruydu; kuşlardı konuşan. Ne derlerse anlıyordu. Demek bu iyiliği etmişti ona Şahmaran!... Güzel şeydi kuşların dilinden anlamak... Serçeler, tepeli kuşlar, sarıasmalar, bülbüller neler anlatıyordu neler... Saray bahçelerinin en gizli köşelerini, padişahların, sultan hanımların sırlarını, anası ölen fakir kızın başına gelenleri, dev peri ülkelerini, oralarda söylenen türküleri biliyorlardı. Köseden, Keloğlandan, deniz kızından yeni yeni haberler veriyorlardı. Dinledikçe mutlulukla doldu yüreği. Gün devrilince istemiyerek kalktı. Nasıl yaşıyacağını biliyordu gayrı o...

Komşusunun eşeği ile kuşların sözünü ettiği çatağa vardı. Gerçekten pırıl pırıl altınlar göz kamaştırıyordu. Heybe heybe kulübesine taşıdı onları. Kararı karardı: Kuşların kınadığı kişilerden olmıyacaktı, gücünce iyilik edecekti herkese, kopmıyacaktı gökyüzünden, ağaçlardan, topraktan...

Toprak edindi biraz. Güzelliğini kuşlardan duyduğu bir kızla evlendi. Sıvadılar kolları paçaları, yıllar yılı ter döktüler, bir güzel bahçe kurdular birlikte: Yedi dağın çiçeğini ağacını diktiler içine. Evlât gibi üstlerine titrediler onların... Ağaçlar göverdikçe göverdi, çiçekler renklendikçe renklendi; bahçe oldu bir yeryüzü cenneti. Bütün kuşlar buraya yerleşti.

Gayrı gömgök ağaçların altına uzanıyor, kuşları dinliyordu Garip. Gülüyor, konuşuyor, kızıyordu kendikendine. Dolduruyor kesesini çekip bir yanlara gidiyordu bazen. Günlerce görünmediği oluyordu.

Gene böyle uzak bir yolculuktan döndüğünde karısı karşısına dikildi:

— Eee adam, yettiyse yetti gayrı! dedi. Öl dediğin yerde öldüm, kal dediğin yerde kaldım bunca yıldır. Deli misin, perili misin, nesin sen? Arada bir niçin yiti yitiveriyorsun öyle? Bir demediğini komuyor ardından eloğlu. Gayrı burama geldi. Varlığın yerinde, dilesen padişahlar gibi yaşarsın. Ama yok, varsa yoksa bahçen... Ya söylentiler doğru, ya da bir sırrın var senin.

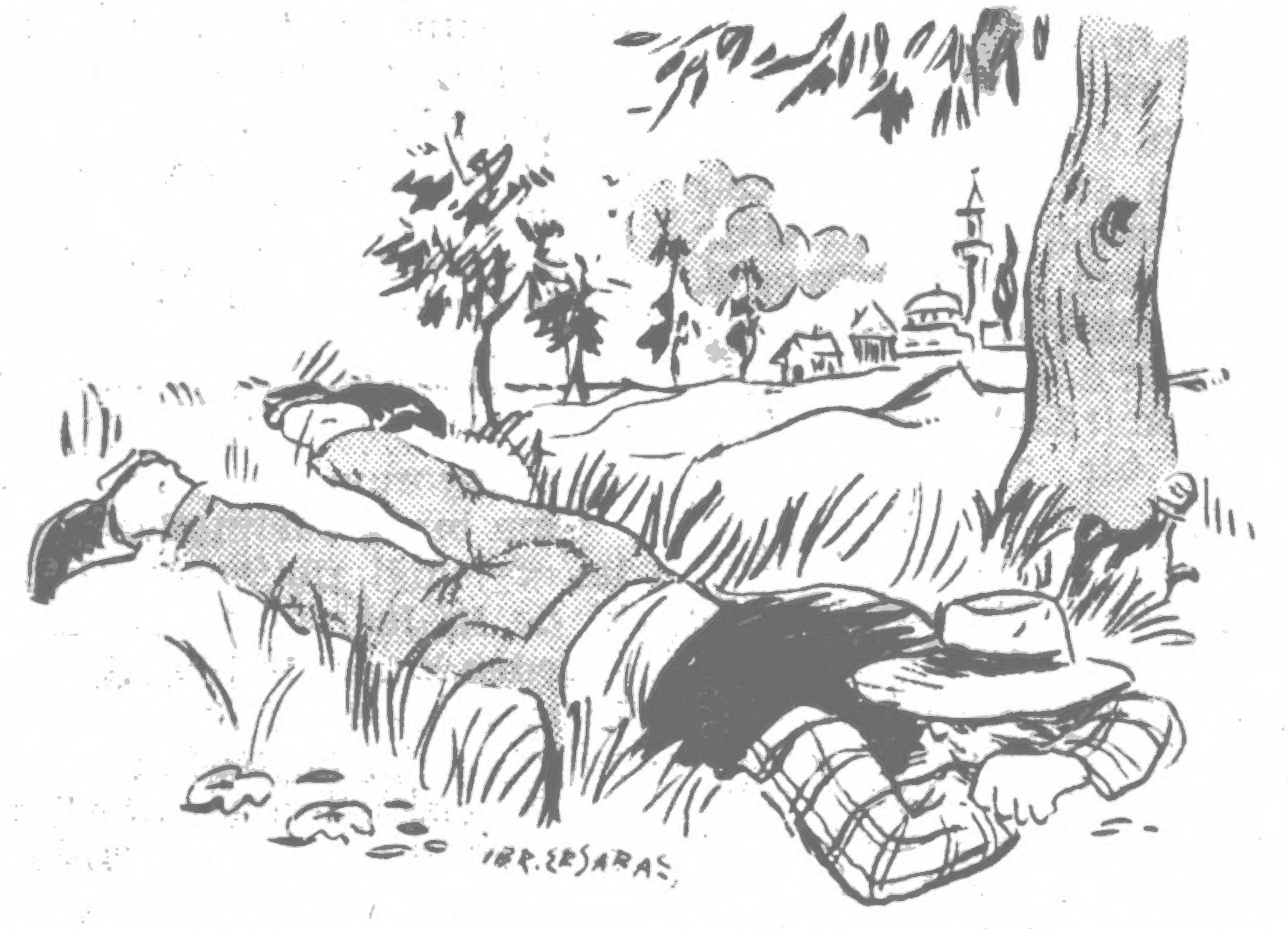

Garip, baktı ki durum kötü, yatıştırmak için: «Söylenenlere boş ver ya, bir sırrım olduğu doğru» dedi.

Der demez de pişman oldu. Yiteceğinden korkuyordu mutluluğunun. Bahçeye indi.

Şafakla kalktı karısı devrisi gün, ilk işi kümesin kapağını açmak oldu. Pat, pat pat! indi tavuklar, dışarıya çıktı:

— Ooo!... Bayanımız erkenci bugün... dedi biri; yüzü gülüyor.

Horoz: «Nasıl gülmesin dedi, kocasının sırrını öğrenecek bu sabah. Yazık olacak ama...»

Fenalıklar geçirdi bunları duyunca Garip. Netsem neylesem de şu kara bulutu geçiştirsem diye düşünmelere vardı tekrar. Derken bir sessizlik oldu, bir gevşeme geldi vücuduna dalıverdi...

Doğru bahçeye indi kalktığında. Karısı da oradaydı. Cankulağıyla kuşları dinliliyor, parmağıyla «sus!» işareti veriyordu kendisine. Gülüyor, kızıyor, söyleniyordu boyuna. Gözlerine inanamıyacaktı nerdeyse.

«Şaşma dedi karısı, herşeyi biliyorum gayrı Şahmaran çıktı kümesin yanında karşıma demincek... Çok korktum, ama sonunda ben de kuşların dilinden anlar oldum. Boşuna üzmüşüm seni...»

Böylece anlaştılar. Kuşların, çiçeklerin, ağaçların dünyasında; darda kalanların yardımına koşarak daha bir mutlu yaşadılar bundan sonra.

F. Başaran

«Bu resimdeki yanlışlar nelerdir?» in çözümü

1. Kayık tersine konmuş. 2. Fotoğraf çerçeveleri boş, 3. Abajur havada duruyor, 4. Kapının tokmağı ters tarafta, 5. Saatin akrep ve yelkovanı yok 6. Çaydanlık başaşağı, 7. Masanın bir ayağı yok.

UNUTULMAZ BİR GÜN

(Baştarafı S. 38 de)

karşısında kurulanırken bir yandan da kara kara düşünüp duruyordu. Sinyor Lopez, «Pepe, bugün gözü pek bir delikanlı olduğunu gösterdin» deyince çocuk kendine geldi.

Adam, «acaba bizim çiftlikte bir iş ister misin? Traktörü işletmek için senin gibi güvenilir birine ihtiyacımız var. Okul açıkken tatillerde ve cumartesi pazar günleri burada çalışırsın. Bizim şoför Carlos sana traktörün nasıl kullanılacağını öğretir» dedi.

Ertesi sabah sanki hiçbir şey olmamış gibi hava sakin güneş pırıl pırıl parlıyordu. Pepe artık evine dönmek için Lopez'lerin evinden ayrılırken gömleğinin cebine Anita'nın bir şey koyduğunu farketti.

Çocuk köşeyi döner dönmez elini cebine attı. Bir de ne görsün? Altın uçlu, kırmızı bir dolma kalem.

Eve yaklaştığında gözüne ilk çarpan şey Tonto oldu. Hayvan sessiz sessiz ot yiyordu Fırtına evlerinin bazı yerlerini yıkmıştı ama evden kimseye bir şeycikler olmamıştı.

Az sonra dışarı çıkıp çok sevdiği eşeğini okşadı. Kulağına eğilip «Ben sana yarın unutamıyacağın bir gün olacak dememiş miydim? Gördün mü yanılmamışım» dedi.

★

Anne Köpek ve Yavrusu

Zena adlı köpekle, sevimli yavrusu Silva gezinirlerken bir göl kıyısına geldiler. Yavru Silva hemen suya atladı, yüze yüze epeyce açıldı. Ama bir türlü kıyıya dönemiyordu. Annesi hemen yavrusuna yardım etmek için ileri atıldı. Bir süre gölde yüzen bir kütük üzerinde dikkatle ilerledikten sonra Silva'ya ulaştı. Onu kulağından tutup kıyıya doğru sürüklemek istiyordu. Fakat hayvan çok ağır olduğundan kendisi de suya düştü. Anne, bu işi tek başına başaramıyacağını anlayınca havlamağa koyuldu. Az sonra etraftan yetişip ikisini de sudan çıkardılar. Resimde bu iki sevimli köpeği görüyorsunuz.

JEANNOT İLE COLİN

(Baştarafı S. 18 de)

eli uzanıyordu ona...

— Sağol Colin'ciğim, dedi. İyiliğini ömrümce unutamıyacağım. Ama annemle babamı bu dar zamanda burada bırakıp seninle gelemem.

— Onları burada bırak diyen var mı! Anneni hemen beraber götürürüz. Babana gelince; onu hapisaneden kurtarmak için alacaklılarınızla uzlaşma işini ben üzerime alıyorum.

Tam bir iş adamı olan Colin söylediği gibi yaptı. Marki de la Jeannotière'i hapisaneden kurtardı. Hep birlikte kasabaya döndüler. Adamcağız eski işine başladı. Colin'in kızkardeşiyle evlenen Jeannot da yavaş yavaş çalışma hayatına alıştı. O da, annesiyle babası da gerçek altını değersiz yaldızdan ayırmağı öğrendiler.

Çeviren: Nihal Yalaza Taluy

★

UNUTULMAZ BİR DERS

(Baştarafı S. 30 da)

dı» dedi, «Hayvanı yavaş yavaş kendine alıştırıp onun dostluğunu kazanmışsın.»

Bu defa kadın, «Benim binbir güçlükle elde ettiğim şeyi kaldırıp ateşe attınız Çektiğim sıkıntılar boşa gitti.» diye söylendi.

Adam «böyle ümitsizliğe kapılma kızım» dedi. «Durum hiç de sandığın gibi değil. Artık kaplan tüyü lâzım değil Şimdi sen soracaklarıma cevap ver.

«İnsanoğlu kaplandan daha mı yırtıcıdır? İyiliği, anlayışı onun kadar da mı değerlendirmesini bilmez? Yırtıcı bir hayvanın güven ve sevgisini sabrınla ve iyi davranışlarınla kazandığını söylüyorsun, acaba aynı şeyi bir insana uygulasan başarıya ulaşamaz mısın?»

Yun Ok bunları dinledikten sonra bir süre hiçbir şey söyliyemedi Sonra kendisine büyük bir gerçeği öğreten bu akıllı ihtiyarın önünde saygıyla eğilip sessiz sessiz mağaradan çıktı.

★

BEYAZ SİSİN ESRARI

(Baştarafı S. 10 da)

karıyı göstererek) Bakın daha hâlâ görülüyor. O günden beri de uzay gemim işlemiyor.

Uzay adamları hep birden: Yani şu beyaz kuşağı sen mi yaptın?

Venüslü — Yaa! O kadar süt ziyan oldu.

Spiker — Üzülmeyin dostum Beyaz Sisin esrarını çözdük ya bu bize yeter. Artık korkulacak, merak edilecek hiçbir şey kalmadı Uzaylı dostlarım, haydi gelin, bize büyük bir iyilik yapan Venüslü arkadaşımızın gemisini elbirliğiyle onaralım.

REHBER AMCA

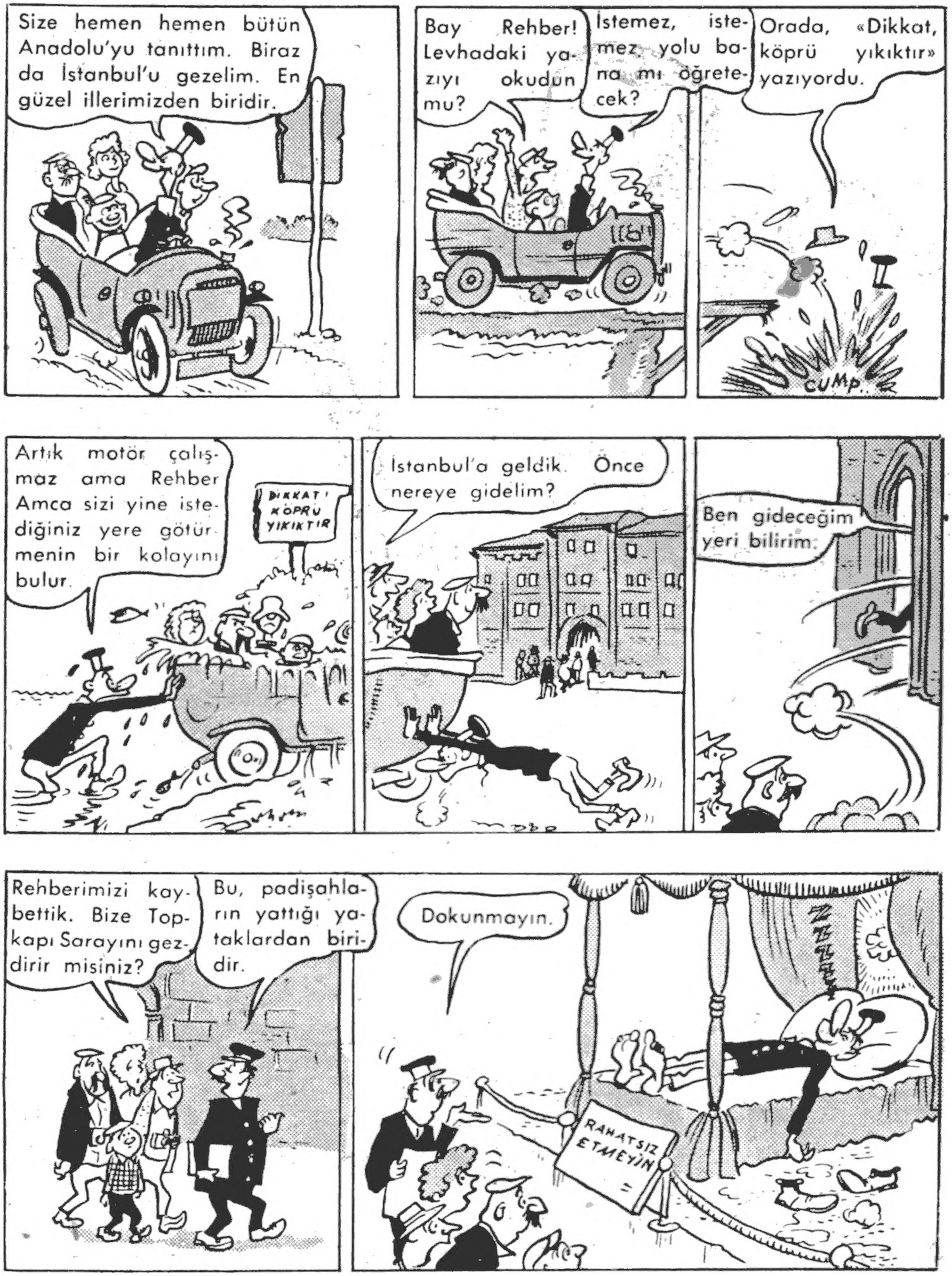
Size hemen hemen bütün Anadolu'yu tanıttım. Biraz da İstanbul'u gezelim. En güzel illerimizden biridir.
Bay Rehber! Levhadaki yazıyı okudun mu?
İstemez, istemez, yolu bana mı öğretecek?
Orada, «Dikkat, köprü yıkıktır» yazıyordu.
CUMP..
Artık motör çalışmaz ama Rehber Amca sizi yine istediğiniz yere götürmenin bir kolayını bulur.
DIKKAT! KÖPRÜ YIKIKTIR
İstanbul'a geldik. Önce nereye gidelim?
Ben gideceğim yeri bilirim.
Rehberimizi kaybettik. Bize Topkapı Sarayını gezdirir misiniz?
Bu, padişahların yattığı yataklardan biridir.
Dokunmayın.
ZZZZ
RAHATSIZ ETMEYİN

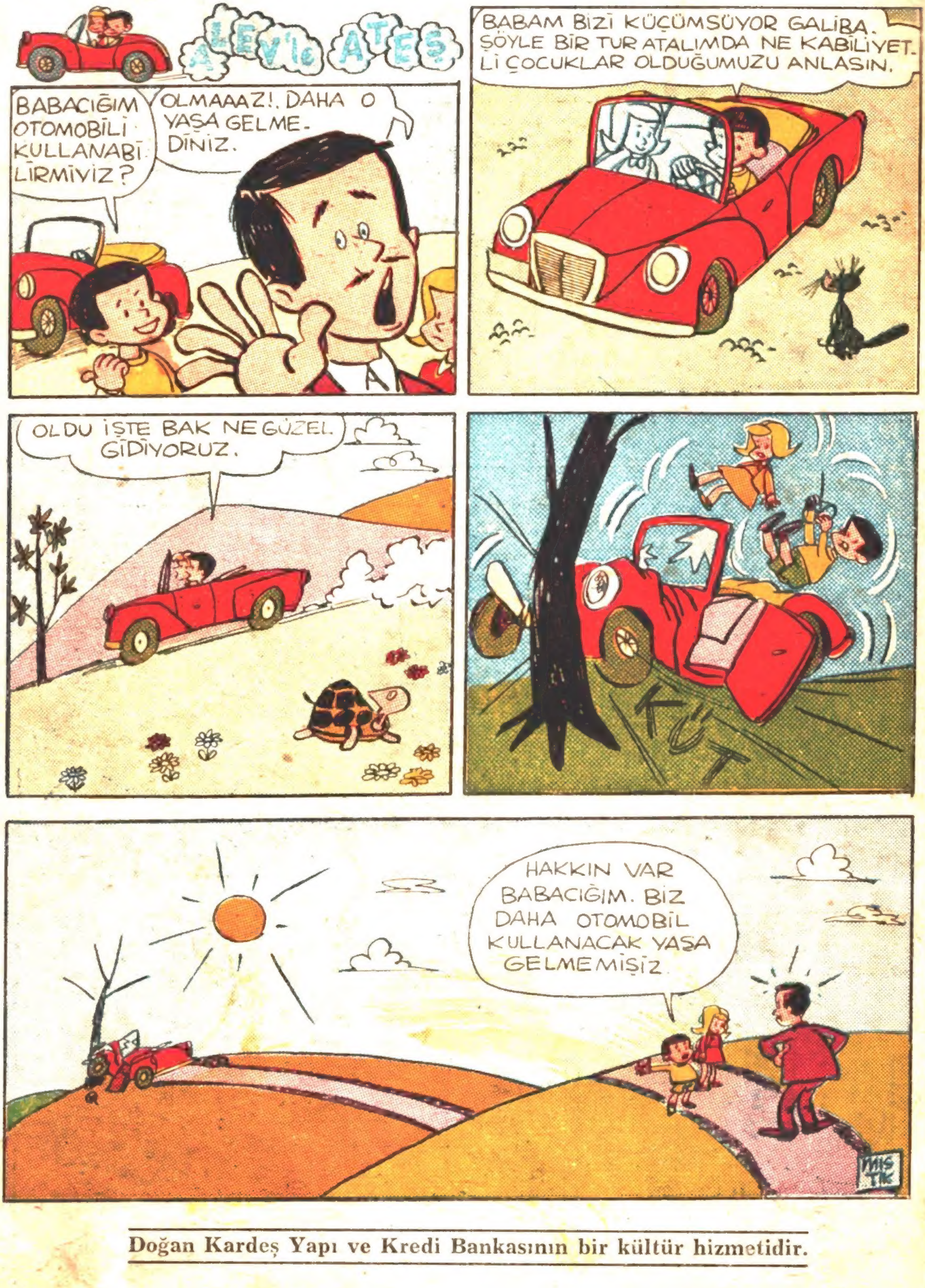
ALEV'le ATEŞ
BABACIĞIM OTOMOBİLİ KULLANABİLİRMİYİZ?
OLMAAAZ!. DAHA O YAŞA GELMEDİNİZ.
BABAM BİZİ KÜÇÜMSÜYOR GALİBA. ŞÖYLE BİR TUR ATALIMDA NE KABİLİYETLİ ÇOCUKLAR OLDUĞUMUZU ANLASIN.
OLDU İŞTE BAK NE GÜZEL GİDİYORUZ.
KÜT
HAKKIN VAR BABACIĞIM. BİZ DAHA OTOMOBİL KULLANACAK YAŞA GELMEMİŞİZ
MİSTİK

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.